

కాత్యాయన గ్రంథమాల.

ప్రథమపుష్కము.

తంగిరాల సంగ్రహ శాస్త్రి
గంపాపాడు, ఐ

శ్రీరస్తు.

శ్రీమత్పర దేవతాయైనమః
దేవీ భాగవతము.

... ❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ...

సప్తమస్కంధము.

ఇది

శ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వరులచే
రచియింపబడి,

శ్రీ సాదామినిముద్రాక్షరశాలలో,

కాత్యాయన గ్రంథమాలవారిచే

ముద్రింపించి ప్రచురింపబడియె.

తమకు . .

మొదటికూర్పు 1,000. కానిజ.

1927.

చందాదారులకు రు 1.0.0

ఇతరులకు రు 1.4.0

ఉపోదాతము.

మృదుంతానేకసింహ, మార్తజననంనోహమరాగంబు, దు

స్రమఃఖాబ్ధిందరింపనావి, ఘనసంసారాక్షణం బంబ! ని

స్థిరసౌఖ్యప్రస, మంబుజోదరముఖస్వర్ణీయనృత్యంబు, దు:

స్థిరకత్తిగము, మోక్షదాయిని, భనన్నామంబు కాత్యాయన

అని కాత్యాయనదేవిని పుత్రయిం గుచుండఁ దన్నామంబున
నాకగ్ధిమాలస్థాపించి మనంబుత్సహించి, నాపితృవ్యభుక్తుల
సహజీ తంగిరాల వేంకటసూర్యనారాయణ బి.ఎ. బి.యి. గారి
యొంది తత్ప్రేత్సాహంబున సస్పర్థులగు బ్రహ్మజీ చైతన్య
వేంకటశాస్త్రి శతావధానిగారి యనుగ్రహవిశేషమున “దేవిభాగవతము సప్తమస్కంధము” ప్రథమపుష్పముగాఁబడయుచు గ్రంథముగ
లసి. ఇందనేక విధములగు ధర్మములును చ్యవనమహర్షి చరిత్రయు,
నాస్థింద్రోపాఖ్యానమును, దేవీస్తానములును, భక్తిధ్యానయోగములును,
దేవిపూజావిధానము మొదలగునవి సరిసమగ్రైవీని
చదువరుల మనంబాకర్షించునట్లు వ్రాయఁబడినవి. వ్యాసముషీరచితము
గుదేవిభాగవత మాంధ్రీకరించునపు డస్పర్థులు ప్రథమస్కంధమున

1. “ఎన్ని పురాణములఁదా,

మన్ని యునాంధ్రీకరించి యనుకంపకాగో,

కున్నకాదీనికా విడుతురా?

నన్నయభట్టాది కవిజనములుమాకుకా.”

పోషకులు .

13. బ్రహ్మశ్రీ యామని సత్యనారాయణమూర్తిగారు.
యానాందారు. తణుకు.
14. " యామని వెంకటరాఘయ్యగారు.
యానాందారు తణుకు.
15. " చావలి యజ్ఞేశ్వర సోమనూజులుగారు.
బి. ఎ. బి. యల్. వకీలు. నర్సాపురం.
16. " మురుకుట్ల సుబ్బారాయుడుగారు.
బి. ఎ. స్లీడ్లరు భీమవరం.
17. చు||రా||శ్రీ చిట్టూరి యింద్రయ్య చౌదరిగారు.
బి. ఎ. బి. యల్. వకీలు నర్సాపురం.
18. బ్రహ్మశ్రీ మేడూరి లక్ష్మీపతిగారు.
యానాందారు మండపాక.
19. " మేడూరి సూర్యవర్ధనంగారు.
యానాందారు మండపాక.

అభిమానులు .

20. బ్రహ్మశ్రీ దేవకొండ పాపయ్యశాస్త్రిగారు.
యానాందారు మండపాక.
21. " జోశ్యుల రామచంద్రరావుగారు.
యానాందారు మండపాక.
22. శ్రీమాన్ సాతులూరి నరసింహాచార్యులుగారు.
యానాందారు. మండపాక.

అక్షరము సూచిక

పుట.

పుట.

1 బ్రహ్మద్యుతి.

82 హరిశ్చంద్రుడు చాండాలుని

4 సూర్యవంశపితృ.

చండాలులను చంపగలడు.

10 సుకన్యాచ్యవనపితృ.

83 హరిశ్చంద్రుడు శ్మశానము

13 అశ్వినలును సూర్యులను సంభా
షించుట.

నడుచుట.

15 చ్యవననికి యావప్రాప్తి.

88 వైద్యునితృప్తుతికిశోకించుట.

21 శర్యాతీయజ్ఞంబొనర్చుట.

92 శర్యాతీయజ్ఞమునకు బ్రంగటితీసికొని
పోవుట.

25 రేవతుడు బ్రహ్మలోకమ్మున
కరుగుట.

95 హరిశ్చంద్రుడు తనపత్ని నె
ఱుంగుట.

29 శశాదచరిత్ర.

98 చంద్రమతి పుత్రుడు మృతి

31 మాంధాత్యచరిత్ర.

యైనచంద ముపతికి దెల్పుట.

33 సత్యవ్రతోపాఖ్యానము.

100 బ్రహ్మదిదేవతులు ప్రత్యక్షం
బగుట.

38 రాజనీతి.

41 వసిష్ఠుడు తిరిశంకునకు శా
పంచిచ్చుట.

104 శతాక్షిమహిమ.

47 తిరిశంకుడు స్వర్గమ్మునకరగుట.

107 శతాక్షిదుర్గముంబరిమార్చుట

50 రోహితోత్పత్తి.

110 సనకాదులకు దేవిప్రత్యక్షం

55 హరిశ్చంద్రుడు సరమేధంబొ
నర్చుట.

114 దేవీస్థానములు. [బగుట.

61 వసిష్ఠవిశ్వామిత్రసంవాదము.

118 గౌరీజన్మము.

65 వైష్ణవమిత్రుడు హరిశ్చంద్రుని
పంపించుట.

123 దేవివిశ్వరూప ప్రదర్శనము.

70 హరిశ్చంద్రుడు కాశికీబోవుట.

129 మోక్షమునకు జ్ఞానంబాద

74 హరిశ్చంద్రుడు భార్యనమ్ము
కొనుట.

శ్రవణము.

133 యోగమంత్ర వివేచనము.

78 రోహితుడు ప్రేతుండగుట.

138 భ్యానయోగము.

141 భక్తియోగము.

144 దేవిప్రత్యక్షవాదికము.

147 దేవిపూజావిధానము.

శ్రీమత్పర దేవతాయైనమః.

దేవీ భాగవతము

తిరుపతివేంకటేశాయము.

సప్తమస్కంధము.

రతత్వాదర నిస్తుల

తరపాండిత్యపరికర్ష ధర్మోత్కర్షా

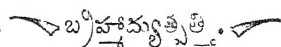
భరణ కలుషాశహరణ ని

తరణగుణనిదాన బ్రహ్మతత్త్వాశీనా.

ప॥ అవధరింపు మనంతరంబు శౌనకాదులు సూతుం గాంచి
యన్వలికత నొడువు మనుడు నక్కధకుం డీట్లను నట్లు పురాణకథనో
ప్రభుం డగువ్యాసునకు జనమేజయుం డిట్లనియె. ౨

౩॥ హిమకరుడున్ దినాకరుడు నేరికి వంశకరుల్ కృమమ్ముగా
నమలినకీర్తులై వెలయునమ్మహిపాలురయోగ్యతల్ వినం
గ మనము పుట్టె శక్తిపదకంజరతుల్ గద వీర, లిట్టియు
త్తములచరిత్రకన్న శుభదం బీక నెఱుమి మోనినత్తమా. ౩

ప॥ నావుడు వ్యాసుండు ప్రీతమనస్కుండై నరేంద్రా? సూర్య
వంశవంశజులయు నక్షులయు జన్మము లాదిగ నఖిలంబును విస్త
రించెన నాకర్ణింపుము.

౪॥ అబ్బలోచను నాభియం దవతరించి, మించి తపమున దేవి మెచ్చించి
నరము, గై కొని జగంబు సృష్టింపఁగా గడంగి, మనుజుల సృజింప
లేక యవ్వజనభవుడు. ౪

న॥ యమ్మన బహుభంగుల యోజించి మరీచ్యంగిరోఁత్రీవసి
స్థపులహోత్తుపులస్త్యులనుమానసపుత్రుల నేక్ష్యురఁ బ్రథమమ్మున నొ
సరించె నంత గోష్ఠమ్మునను రుద్రుండును సుత్యంగమ్మువలన నారదుం
గును సంకుష్ఠమ్మున దిశ్శుండును సుదృఢించిరి. తిక్కుగలససకాదులు
ను బ్రహ్మమానసపుత్రులకా నెఱుంగునది వామాంగుష్ఠమునుండి ద
శుపన్న యగుపొణి జనియించె. ౬

గీ॥ మఱియును నన్న యనఁగ నిమ్మగువ కింక, నొక్కనామమ్ము గల
దీప కుదృఢించె, మరల నారదుఁ డనుడు నహ్లాని క్లిష్టు. లనియె జ
నమేజయుఁడే నందయంబు గదుర. ౭

౬॥ పీరిణిటి దత్తునకు న, న్నారదుఁ డేకారణమ్మునక జనియించెక, ధీ
రుం దతనికీ బూర్వశ, రీరం బెటు వ్రాయె నెట్లు వృత్తువు దొ
డరెక. ౮

౭॥ నావుడు వ్యాసుఁ డిట్లను జనస్తుతీ భాతయనుజ్ఞ దత్తుఁడుం
జేవ గలట్టిపుత్రుల సృజించె గళత్రీమునందు నైదువే
లావిచులాత్తు లందఱును నాత్మజులక సృజించి సృష్టి నె
తే నెలయించునయ్యెడల నిట్లనె నారదమాని వారికిక. ౯

౧॥ భూప్రమాణం బెఱుంగక మున్న ప్రజాసృష్టిం బొనర్చు
బాలిశు లగుమీర లపహాస్యశి నొండుట కిక్కం బనవుడు నాహర్య
శ్వులు తిమలో నమరు మ్మనివచనంబు విశ్వాసార్థం బని యెంచి
కొని భూప్రమాణం బరయ నందఱును బయలువెడలి నలుదిలక్తులకుం
జనినంత దశుండు పుత్రు లేగుటకుఁ జింతించి మరలఁ గొండఱ వక్తా,
ర్యంబునకుఁ బుట్టించిన వారలు తదాజ్ఞంజేసి సర్గంబున కుద్యమిరచునె
డ నారదుండు గుహాపూర్వమ్ముగ వారిలం జూచి. పల్కుడు పూర్వ
ను దద్యచనమోహితులై భూప్రమాణం బరయ నరిగిన దత్తుండు త
త్పుత్రీవిరహమ్మున శోకార్తుండై నారదుం గాంచి. ౧౦

౧౧॥ నాకొమరుల నిటు చేసిన, నీకయ్యెడి గర్భవాననిష్ఠురదశ నా, కేకొ
మరుడ వగు మనుచుక, వే కనలి శసంపఁ బుట్టె పీరిణి కతఁడుక.

ప॥ పిమ్మట దక్షుం డటువదిమంది కన్నియల సృష్టించి యందుఁ బదుమూగురఁ గశ్యపునకును బదుగుర ధర్మనకును నిరువదియేడ్వార సోమునకును నిరువుర భృగువునకును నల్వర నరిష్టనేమికిని నిరువురఁ గృతాశ్వనకును నిరువుర నంగిరసునకును నిచ్చిన నవ్వారల కందఱకును సంతానం బుద్భవించె.

క॥ నారల కుదయించినయ, వ్వారలు నవ్వారిసుతులు బలియురు శూరుల్, ధీరులు పరస్పరమ్మును, వైరులు సుర లనురు లగుచు వర్ధిలిరి సృపా. ౧౩

క॥ నావుడు జనమేజయభూమి, వివిధుఁ డిట్టులను దెల్పుమి రవికులమం దావిర్భవించి ధర్మ, శ్రీ వెలసిన సృపవరుల చరిత్రము నాకున్.

ప॥ వ్యాసుం డిట్లను నరేంద్రా? మున్ను నారదుండు నాకెఱిగించిన తెఱంగునఁ దెల్పెద నాలింపు మొక్కనాఁ డతండు నేను దపంబొనరించుసరస్వతీతీరమ్మున కగుదెంచిన నమ్మహామహు నర్హపాద్యాదికృత్యమ్ముల నర్చించి యాననస్థితఁ గావించి యిట్లంటి. ౧౪

గీ॥ పావిత్రుఁడ నైతి నీరాకఁబట్టి యేను, సప్త ముండగుమనువువంశమునఁ బుట్టి, జగతి పాలించురాజులచరితములను, విన వలఁతు ననఁ గరుణించి మునివరుండు. ౧౫

ప॥ నన్నుం గాంచి యిట్లు చెప్పు దొడంగె.

క॥ విను సత్యవతీసుత! య, వ్యవజాతునినాభిఁ బుట్టెఁ బ్రథమమ్మున న, వ్యవజాననుఁ డీశగమున, కనఘుం డాతండ కర్త యఖిలవిధములన్.

ప॥ సర్వశక్తియుక్తుండును సర్వజ్ఞుండును సోగునన్నలువ పదివేలీశతశ్శరంబులుతపంబొనర్చి పర దేవతానుగ్రహంబు వదసి శుభలక్షణలక్షితులగుమానసపుత్రుల ననేకల సృజించె నందు మరీచి యధికండ్లై సృష్టియందు నేర్పరియై మించె నతినికొమరుండు కశ్యపుఁ డతనికిఁ దక్ష సుతలు పదుచూఁగురు భార్యలైరి ౧౬

సూర్యవంశవిస్తారము.

శ్లో॥ కర్మమన కునయింపి రక్కాంతలందు, సురులు ననుకులు యక్షునిన్న
దా బురగులు, మనుజులును బశువులుఁ బక్షులును గ్రీకుముగ, దాన
నీవృష్టి కాశ్యపి నా నెసంగె. ౧౯

ప॥ అందు దేవతలలో సుప్రసిద్ధుండగు వినన్వంతునికొమ
రందు వైవస్వతనువు, తత్పుత్రుం డిత్వాకుం డతనికతమ్మనసూ
ర్యవంశంబు పిన్తరించె నితనికి నెనమండు తిమ్మలు గలరు వీరి
నానుమ్ములు నాభాగండును ధృష్టుండును శర్యాతియు నశిష్టంతుండును
హృంతుండును నృగోద్దిష్టుండును గరూమండును బృషభుండు నని చె
ప్పం బడు వీరిని మానవు లిందు జ్యేష్ఠుండగునిత్వాకునకుఁ బుత్రశ
తనంబు ప్రేడమె నందు మొదటివాఁడు వికుక్షి యనండు నాభాగు
నకుఁ బుత్రుండెಂಬరీషుండు మతియు దృష్టునిపలన నుదయించినక్షత్రం
బు బ్రహ్మభూషమ్మును బ్రహ్మకర్తృతమ్మును సంగ్రామకాశిరమ్మును న
యియొప్పె. ౨౦

శ్లో॥ అసఘం డగుశర్యాతికి, దనయుం డానర్తుఁ డనంగఁ దనరు
జే, జగరన్నంబు సుకన్యా, ననజముఖ తనూజ యగుచు నతి
లేనరేంద్రు. ౨౧

ప॥ శర్యాతి యక్కొమిరె నంధుం డగుచ్యవనున కిచ్చి నివా
హం బొనర్చిన నాపె శీలంబుకతిస నశ్వినులవలన నతండు సులోచ
నుండయ్యె నన జనమేజయుం డిట్లనియె. ౨౨

చ॥ చ్యవనునకు మునీంద్రునకు నంధున కేగితినిచ్చె నానృపా
లవరుండు హుస శీలగుణలక్షణముల్ గలయట్టికన్య ని
క్కువలయమం నహపిణియుఁ గుత్సితశీలయు నై నపుత్రినే
ని వరుస కంగిహీనునకు నిక్క మొసంగెడి తండ్రు లుండిరే. ౨౩

ప॥ అన నతం డిట్లనియె.

శ్లో॥ ఆర్యుండు వైవస్వతనుతుఁ, డ్యమపాతుండు సంపదాధ్యుం డగునా
శర్యాతికి నాలుగువేల్, భార్యలుగల రందఱు ననవద్యచరిత్రల్.

క॥ అందఱుఁ బ్రేమము గలవా, రంగఱు రూపమున మేఱు లందఱు త
నికొక, విందులు నారలకెల్లను, నందన యొక్కర్తు దగుఁ గనంద
గుపేరికా.

౨౫

ప॥ అక్కన్నియ సుకన్య యనం బరఁగు సత్తలోదరియందుఁ
నంద్రీని దల్లులకును బ్రేమం బధికం బకుటఁ జేసి యాపె యొక్కడగు
గారాబమ్మనఁ బెరుగుచుండె.

౨౬

ఉ॥ మానసనిభం బనుపచూనజలంబు నకున్వృక్షీనం
తాననివాసభూమి నముగంచితపంచవిధాబ్జసంగతం
బై నిఖలాగమాకరితిటానుగతంబు టాక యొక్కఁ డిం
పొ నలభూమిపాలునగరాంశికయం దురాజినీప్యమె.

౨౭

క॥ అచిరళసాదవవృతత, శ్చవిధవిషయమందు విజనసంస్థితుడై భా,
ర్గవుఁడు తప మాచరించెక, జ్యవనుం డనుమాని యంబ సంతన
మందక.

౨౮

క॥ మానము గొని జలపానం. బేనియు నొనరింపకే జిజేంద్రియుడై
యొం, జే నేనుమాని యుంబక, ధన్వనించు నతండు నాకు వ
య్యెఁ గ్గింనుముగక.

౨౯

క॥ తనగాత్రం. బిటు పల్లి, కన్ధప్రతిమై మేటిగాఁటిగడ్డవిధమునక దన
రి లతాచేషితమె, పనుపడి యు బివీలికానిబాజన మగుడుక.

౩౦

ప॥ ఒక్కింతయుఁ జలింపక యమ్మహానుభావుం డుగ్రీభవమ్మున
నుండె గొండొక కాలమ్మునకు నిర్మాత నుండరీబృందసహితుండై య
క్కాస్థానమ్మునఁ గ్రీడి లొనరింప నేతెంచి యమ్మహారమ్ము నొనరింపు
చుండఁ దో నేగెనుకన్యయుఁ దననెచ్చెలులం గలసి యందంద పుష్పాప
చయంబు నలుపుచుఁ జంచలముంబోలె నవ్వనమ్మునం గుమ్మరునది
యొక్కెడఁ జ్యవనునివల్లికంబు దిలకించి క్రీడానక్తింజేసి తత్సహిపమ్ము
న కరిగి.

౩౧

క॥ దానం గృప్తి నిగుడ్పక, గానంబడె గాంతియుగళి; కని కంటకముక
బూనియుఁ దానిం ద్రీవ్వఁగఁ, దానేగుడుఁ జ్యవనుఁ డంత దానిం
గనియెక.

39

క॥ కని కుమ్మస్వరమున నో, వనజానన? దీనిఁ ద్రీవ్వ వలవదు దూ
రం, బున కేగుము నేదాపన, జనుఁడ ననక వినికతనఁ జయ్య
న నదియెక.

33

ప॥ డగ్గఱ కరిగి డైవప్రేరణమ్మునఁ గంటకమ్ముంగొని యిదియేమి
యని త్రవ్వ నతనినేత్రమ్ములకుం దగిలి భగ్నమ్ము లయ్యె నంత నత్తలో
దరి యెంతి చేసితి నని కొండొకవగచియుఁ గ్రీడాసక్తి నెప్పటియట్లు గ్రు
మ్మరుచుండఁ బదంపడి చ్యవనుండు భగ్నలోచనుండై వేదన సహింప
క శోకించునాలో సైన్యాదినహితమ్ముగ రాజునకు శత్రున్త్రుత్రబంధనం
బలవడిన సైనికులు రాజునకు విన్నవింపుటయు శత్రుత్వి యింగఱకును
నొక్క పెట్ట నిట్లుగుట కేమి కతం బని చింతించుచు గృహంబరిగి యె
వ్వఁ డిదువక్రతిం బొనర్చె నని శంకించి సైనికుల కిట్లనియె.

34

క॥ ఈపురినవిధమ్మునఁ దగు, వాపికిఁ బశ్చిమమునం దప మొనర్చుమ
హా, తాపముఁడు చ్యవనుఁ డమ్ముని, కేపాటియుఁ బీడఁ గొల్పిరే యె
వ రేనిక.

35

గీ॥ ఎఱిగి యెఱుంగక తత్తపోవృద్ధు వృద్ధు, నెవ్వఁడనియుఁ బీడింప
హేలనంబు, సైంప కమ్ముని మన కిట్టిశాస్తి చేసె, నెవ్వఁ డపరాధి
వాఁడు మీ కెఱుంగ రాడె.

36

న॥ అని వారల నందఱు నయమ్మున భయమ్మున నన్నరవగుం డ
డుగ మనోవాక్యాభాకరమ్ముల నించుకేని దోషంబు మేమెఱుంగ మ్మె
ఱుంగమనుడు నవ్వారి నతండు దండింప మొదలు పెట్టిన్ నయ్యది స్మకన్య
విని పీడ్యమానం బగుజనంబు నీక్షించి దుఃఖితుం డగు తండ్రి కిట్లనియె
నయ్యా! వనమ్మునఁ గ్రీడింపనేగిన నాకు లతావృతంబై రంధ్రస్వయనమ
న్వితం బగుమొక్కవల్లి కంబు గన్పట్టె.

37

గీ॥ అందు ఖద్యోతరీతి నింపొందు రెండు, జోతు లగుపడ నేనును నూ
చిఁ బొడిచి, నంత నయ్యది జరిగిగ్ధ మయ్యె నదియుఁ, గాక హాహా
నినాద మొక్కండు వెడలె. 35

క॥ మంద మ్మగుహాహారవ, ముం దగ విని విస్తయమ్ము మొనయఁగ నే
నం, తం దరలి వచ్చితిని నూ, చిం దేనిం బొడిచితిన్ నా వచింప నె
ఱుంగక. 36

ప॥ నావుడు శర్యాతి యయ్యదియ మునికి హేలనం బని యెం
చి నెట్టన నప్పట్టకడ కరిగి తపోవృద్ధుండును దుఃఖతుండును నగునమ్మా
నిం గాంచి తచ్చరీరావృతం బగువత్తికంబు దెరలించి దండప్రణామం
బాచరించి వినయమ్మున నిట్లనియె. 37

క॥ తెలియక మత్పుత్రిక ని, స్నలయించినపనికిఁ గోప మందక తగుశీ
తలదృష్టి మనువఁగో రెద, నలమునె వోపంబు తాపసాగ్రిణులందుక. 38

ఉ॥ నావుడు మాని వల్కు జననాథ! యొకించుకయేనిఁ గోపముక
భావమునలదుఁ జేర్చ నొకపట్టుననై న, భవత్తనూజ నా
కీవిధి నేత్రఘాత మొలయించినదానికిఁ గా లభించె నీ
కీవికలత్వ; మేను శిషియించితి నంచుఁ దలంపఁ బోకుమీ. 39

క॥ అపరాధం బొండెఱుంగక, తిపమొనరుచు శక్తిభక్తత్వతి కెవ్వారే,
నపకారం బొనరించి ను, ఖపడుట చొప్పుడునె హరుఁడు కనఱక
యున్నే. 40

క॥ ముదుసలిని గుడ్డివాడ న, నద నోరాజేంద్ర? యెవరు నా కిఁకఁ
బరిచ, ర్యఁ దగం జేయుదు రని దీ, నదశక వగఁ జెందు మునికి న
రపతి వలికెక. 41

క॥ మునివర్య! చాలినందఱ, ననిపెద నేవకుల నీకు వనుగుణముగ నే,
వనొనర్చఁగ; నిఁకనైనక, మనమునఁ గోపమ్ము విడిచి మన్నింపు
దయక. 42

చ॥ అనవుడు మాని వల్కు నకటా? కడు గుడ్డికి నాకు నే గతిక
బనుపడు నిష్ఠ; యే మొనరునం దగువా రగుదుర్ త్వదీయతా

క॥ అరియుఁడు మత్సుర సమ్మని, వరసకు నీవలయుఁ గానిపక్షమునం
దా, తురత నిమిలం బడవలె, నికుదెఱఁగుండక్కు నన్య మిం దొ
కఁ డున్నే. ౧౫

ప॥ నావుడు మంత్రులు రాజేంద్రా? దుర్భగుం డగునమ్మని కి
క్కన్య ననన్యసామాన్యలావణ్యగణ్య నొసంగుట మాకును వనభిమతం
బ యని చెప్పనాసమయమ్మున వారియింగితం బెఱిగి సుకన్యయట కే
తెంచి యిట్లనియె. ౧౬

ఉ॥ నాకొఱ కింతయాపద గనంగునయ్య నరేంద్ర? నేన య
వ్యాకులలీల నేగి మునివర్యుని సుత్కింతదుష్కృతప్రియా
పాకృతనేత్రు సుద్ధురకృపాయుతుఁగా నొనరింతు నాత్మదా
నాకలనమ్మునన్ సుఖము లందుము స్వస్థత చెంది నావుడున్. ౧౭

చ॥ అవనివుఁ డిట్లు పల్కు సచివానుచరుల్ వినుచుండ; నక్కటా?
శివశివ! యెట్లొనర్చెదవు నేవన మవ్వననుండు నిల్చి యా
చ్యవనున కక్షిహీనునకు సంతతకోపికి వృద్ధమూర్తికి
గువలయనేత్ర? మత్సుఖము గోరి నినున్ ముదిమానికెత్తునే. ౧౮

క॥ ధనధాన్యసమృద్ధునకున్, సునిశిత మగువయసు గల్గునుందరునకు నం
దని నీఁడగు జనకుఁడు నిర్ధనునకు ముదునలికి నిడుట ధర్మంబగునే.

క॥ ఉటజమ్ముననట? కాపుర, మఱి? ముదుసలి కోపియు నగునం
ధుండఁట? యక్కట? నాతనయకుఁ బతియట? ఘటియించిననాకుఁ
బుట్టగతు లెట్లుండున్. ౧౯

క॥ అమ్మా? విను మేనును రాజ్యమ్మును వమ్మెనఁ గాని జంతుగొన న్ని
స్సమ్ముదునె దీనికై నేత్రమ్ములు లేకున్న ముసలితపసికి నేనై ౨౦

ప॥ అవశ్యమ్మును గోడగు కార్యమ్ములు కాక మాన వ పుట్లనే
ను దైర్ఘ్యంబు విడువనని పల్కుతండికిఁ బ్రసన్నవదనయగుచు సుకన్య
యిట్లనియె. ౨౧

— సుకన్యాచ్యవన వివాహము. —

చ॥ జనవర! యిట్లు బాడుటయు నమృత మెట్లుగునయ్య? లోకపా
నహింస నుపామహిండు మునివద్యుడు వృద్ధసనేల? నిత్య సే
నన మొనరించుచూస సుఖవాంఛ యొకింతయు నాకు లేదు భూ
జనులగునెల్ల నాకోతన సౌఖ్యము గల్గుట యొందు చాలదే. ౬౩

క॥ జనమున నమ్మనినకు నే, వనమునఁ దగులొంది భక్తిపరవశునై యా
శివహింస సుకన్యాక, జనవర! నీకుఁ యశంబు సంపాదింతుఁ.

స॥ అనునట్లు సశ్చయమ్మునకు మంత్రులును శ్రుపాలుండును
అగమాశ్చర్యంబు నొందిరి పదంపడి శర్యాతి యమ్మునిపాలికిం జని నను
స్కరించి మహాత్మా? మున్నెత్తి నొసంగెద ననుగ్రహించి గ్రహింపు మాని
విధివిధానంబుగ వివాహంబొనరించిన సతిండు సంతృప్తాంతరంగుండై
పరివారిలబుక్ గ్రహింపక కేవలకన్యాపరిగ్రహం బొనరించె నదిని పైని
కులకును రాజునకును సౌఖ్యంబు వాటలై నిల్లు మునికిఁ దన్నొసంగి
జనకుండు శ్రుహం బేతెంచునయ్యనసరమ్మున సతనికి సుకన్య యిట్లునయె
నయ్యా? నాయీభూషణంబులు గొని నాకు నజినంబును వల్కులంబును
నొసంగుము. ౬౪

క॥ మునిపత్ని వేషఘ్నను, గొని నీకుఁ సద్యశంబు గూర్చక మఱి నా
కును బరిముగూర్చ నివ్వాసనునిమిదికి వచ్చుచట్లు నర్తింతు సిటక.

క॥ అనసూయ యశ్శక్తి కెస్యమనకు నరుంధతియుఁ బోలె సుగుణుండగుని
మ్ముల కేను బ్రోచగొల్పెద, ననఘా? నీ వింకఁ జింత నందకు మాత్మక.

స॥ నాభిడు శర్యాతి యశ్రువులు కన్నుల నురల సక్కన్నియకు
నజినంబును వల్కులంబును నొసంగె. ౬౫

గ॥ భూషణములెల్ల చులిచి యప్పవ్వఁబోడి, యంత మునివేషధారిణి
యగుడుఁ గాంచి, జనవరుని భృత్యులెల్ల రోదన మొనర్చి, రథిప?
యక్కన్నెల మే మనఁగ వచ్చు. ౬౬

10 || ఇట్లు ముగిసినవాడు, యగుతననుతరం దెప్పి చీక చెప్పి నవరివారిముగి యాత్మని పెగిలబున కిదిగి నెంత నచ్చగుచు నున్నవా పరాయణ గావున.

సీ|| నలుగుర్యులకు నేగి నానాపిగములౌ భుజులములు దెచ్చి కజ్జ నుంచి, యగునుల నలరెంప ననుగుణం బుగెనమ్మిలంబు పోష్యంబు సంకరించి, తలలును గులును దెచ్చి శోమినకమంజలువుతో జత గూర్చి కలస నునిచి. యుద్ధోక్తకన్నాన చునరింపఁగాఁగనె యది నెంబు నొంది యుం నల్లనినెని నీ యుపయోగ నిశ్చయము నొనరించు. కొలుచునె. దెలిసిచి పర్యాంతమున గరిము, వట్టికొని సంస్తరిణమున నల్లనినెని, ముసకె ననుగుణ మైనభోజనము నెట్లు.

శా|| నీవారాన్నిముగ గందమూలఫలముల్ నీ లేజపత్రాక్షి యెం జేవేడ్కై భుజియింపఁ బెట్టి శిగుశ్చిత్తం జెందఁగాఁ జేసి సైఁ గానించుక గరశుద్ధి కాళ్ళు గడుగుక “గైకొమ్మ తాంబూల మో దేవా?” యంచు నొనంగు నాసనము పొందించుక గరాధారమై.

శా|| పుష్పంబు నదాజ్ఞఁ గొని దేహము న్నిలుపంగఁ నగుఫలాహార మ్మ కొమ్మ గొన నశ్చరముగి, నమ్మనినన్నిధికి నచ్చి యతినినయమునఁ

శా|| పాదము పొత్తుచు నె యది, దాదరముట్టిపడ నడిగి శుమ్మునిమణి నా మోదము సంకరింపుచు, దాదరముక యట్లొనర్చుఁ దగియెడినీశఁ

స|| అంత నాయాహ్వాం బగును హోవామమ్మునకుఁ దగిన సఁభా లములు సంకరించి మధురము లగుఫలములుగ దెచ్చి భుజింపఁ బెట్టి తిచ్చు క్తశేషము గుడిచి సుస్పర్శా స్పరిణం బొనరించి యందు శయనింపఁ జేసి పాదసంవాహనంబు నలుపుచు. గులస్తోధరముల నడిగి తెలిసి కొనుచు నతిఁడు నిద్రించిన తీతం జెట్టింగి తచ్చరణనికటమున నల్ల నొరగి నిద్రించుచు నన్న డప్పుడు మేల్కొంచి తిగునుపచారము ల్గాన ర్చుచుఁ బ్రోబాయుక్తముగ భక్తిపరాయణయై నేవించు.

గీ॥ తన్వీ వేసవిఁదాలవృంతమ్ము వినరి, నిదుర పట్టెడిరీతి ననిలము గొల్పు
మగువ హేమంతమునఁ జలిమంటవైచి, యడుగు నుఖమగునే”
యని యమ్మునీంద్రు.

2౬

ప॥ బ్రాహ్మముహూరమ్మున మేల్కొంచి జలపాత్రమ్ముగొని శౌ
చార్థమ్ము నిజాశ్రమమ్మున కనతిదూరమ్మునకుఁ గొనిపోయి యట డించి
తా నొక్కకనుమఱుంగగునెడ నుండి పదంపడి నన్నిధికీఁజని కేలువట్టికొ
ని యాశ్రమముఁ బొందించి యాననమ్మున నుపవేశించి మృజ్జలమ్ములచే
నతనిపాదమ్ములు యథావిధిగఁ గడిగి యాచమనమ్మునకు జల మ్మెనుగి
యథోక్తం బగుదంతకాష్ఠమ్ము దెచ్చి యిచ్చి యంత నుష్ణజలమ్ము నన్న
ద్ధం బొనర్చి యిట్లను.

22

అ॥వె॥ ఏమి యాజ్ఞ తెల్పు మింక దంత ధావనం, శాయెనే మహాత్మ ?
యమలమైన, యుష్ణజలము లివియ యొనరింపు న్నానంబు;హో
మానమయ మింక నొక్క తుట్టికి.

2౮

క॥ ఈరీతి ననుదినమ్మును, నారాజతనూజ మాని కాయాసేవల్, గూరి
మి నొనరించునతిధి, వారముఁ దనియించు నెల్లవారును మెచ్చుక.

ప॥ అంత నొక్కనాఁడు తదాశ్రమమ్మున కనతిదూరమ్మున ను
న్నతటాకమ్మునఁ గృతస్నానయై యేతెందు నయ్యతివ నంతకుమున్నె
కీర్తిదార్థం బట కేగుదెంచినయశ్వీనులు గనుంగొని తద్రూపమ్మున
కచ్చెరువడి నికటమ్మున కరుదెంచి ప్రీతిపూర్వకమ్ముగ నిట్లనిరి.

౩౦

క॥ ఒక్కింత నిలుపు మోజలముక్కచోయశ్వీనుల మేము మోదమ్మునే ని
న్నొక్కటి యడిగెద మిక్కడ, కెక్కతిమున వచ్చి తేడ కేగెదు
చెపుమా.

గీ॥ పంకజాక్షిరో? నీకు నెవ్వఁడు భర్త, యెవని శాత్రుజివకట, రెండవ
సిరి యనఁ, గలుగునీమృదుపదము లిక్కర్క శంపు, నేలఁ బొరసిన
మామది జాలి వైడమ.

౩౨

అశ్వినులును సుకన్యయు సంభాషించుట.

క॥ కమలాక్షి ? విమానమునకు, నమరెడినీ కిట్టియటవియం దంఘ్రిచర
త్వము వొల్పుటెట్లు? దాసీ, నముదాయముతోడ నేల చను దేరవోకో

గీ॥ రాజపుత్రికవో? యచ్చరవో? వచింపు, మేమహాభాగ నినుఁ గన్న
దిందువదనో, నిన్నుఁ గైకొన్నభర్త వర్జింపనగఁడె? యవని నీక
ల్లి దేవలోకాధికంబు. ౮౪

క॥ నిను నిత్యము గనుఁగొనునీ, వనమృగములభాగ్యదశయుఁ బక్షుల
పుణ్యం, బును నెన్న శక్యమే? పా, వనమయ్యెన్ భూమి నీదుపాదరజ
మునన్. ౮౫

క॥ స్తుతిగాదు నీకు నెవ్వఁడు, వతిజనకుం డెవఁడు? పద్మ వత్సాక్షిరొ? యా
కృతకృత్యుల దర్శింపఁగ, నుతి వొడమెన్ జెప్పువారిమనికి నదయతన్
వ॥ అను సశ్వినులకు సుకన్య లజ్జాకాంతయై యిట్లను.

గీ॥ ఏను శర్యాతికూఁతురమాననీయుఁ, డై నచ్యవనమునీందు? నకనుఁగు
భార్య, నంధుఁడును ముదుసలి యగునట్టిభర్త, కెల్ల పుడు సేవ
సేయుదు నిచట నుండి. ౮౬

క॥ నను నాయనుమతిఁ గొని హ, జ్జనకుం డమ్మనికి నిచ్చె పద్వర్తనుఁడా
యనఘునియాశ్రమ మల్లది, చను దేఁ దగు మీర లెవరో సచ్చా
రిత్రుల్. ౮౭

ఉ॥ నావుడు దసు? లిట్లనిరి నాతిరొ? నిన్నెటు లిచ్చెఁ దండి? ను
ర్భావుఁడు గుడ్డియా ముసలివానికి; భూషణరాజరాజితం
బై వరవస్త్ర భాజనమునై వెలయం దగుమేను వల్లల
పావృత మయ్యెనే విధికిఁ బాపముఁ బున్నెమ్మ లేదె యక్కటా.

ఉ॥ నీసరివచ్చు లేమ సురసీరజనేత్రీలయందునేని లే
దోసరసీరుహాక్షి? యెటు లోమెదు గ్రుడ్డికి భార్యవై; కటా ?
నీసాగసున్ వయస్థితియు నేర్పును వమ్ముగ నిట్లు లుండ నే
లా? సమకాంతియుకుఁ డగునన్య వరింపఁగ రాదె యగ్గలీ, ౯౦

గీ॥ అండువరియించి జన్మనం బపనయించి, జన్మమును నిష్ఫలంబుగ నల్ప
నేల? నల్లలములేడ? నీవేడ? ననుమిదేడ? కొనఁదగదె మాయురు
పురం దొకొరుని నబల. ౯౦

గీ॥ అట్లు వరియించి నందనమందుఁ జైత్రీ, రథమునం దెల్లపుడు మనో
రథము నెలఱుఁగ్రీశ పల్వగ రాదె? యీహోశగాని, వృద్ధు నంధు
ని నేగించి యేమిఫలము. ౯౧

క॥ నరపాల పుత్రికపు నీ, కరయంగా రావె తగువిహారంబులు; సం
సరణసుఖ మిట్టివానికొ, బొరసినఁ జెడకున్నె యెట్టిపాలఁటికి నైవకొ

గీ॥ ఫలజలాహరణములు బడలి మృదుల, మైన నెమ్మేనివాసి యింతైన
గనకి, ఓజస మునివ్వనమ్మున వృద్ధదాసి, వగుట మేలని తోచెనే
యంబుజాక్షి. ౯౨

క॥ అనునా సత్యులవచనము, అను విని యక్కన్య లోడలంకుచు ధైర్య
మ్మును జెంది ధర్మమగు రీతిని మెల్ల ననిట్టులనియెఁ దెఱువపేర్చికొ

ఉ॥ మీరలు సూర్యపుత్రులరు మీకు సమంత మెఱుంగనచ్చు ని
ష్కారణ మన్యకాంత నగుసాధ్వినీ నన్నిట లాడుటొప్పు న
య్యా? రవి కశ్యపాత్మభవుఁ డారయుఁగా కఖిలంబు సాక్షియై
ధీరులు మిమ్ముబోటు లిటు తేఱువఁ దక్కుదురయ్య యెయ్యెడక.

క॥ కులకన్యగాని నేఁ బు, శృలిఁ గా నధికప్రసంగసంగతికిం బో
వలవదు మారాడిని మిమ్ముల శపియింపఁ గలరాజపుత్రీకఁ జూడీ.

వ॥ అని సక్రోధమ్ముగఁ బల్కు నాసుకన్య వచనమ్ములకు భీతిల్లి
యాపెం బ్రసన్నఁ జేయ నెంచి వినయమ్మున నిట్లనిరి. ౯౩

క॥ శీలము గలబొబలో, నేలీలావతియు నీకు నీ డగునే? యో
లోలాక్షి? వర మొసంగెన, మోలింగై కొమ్మ సౌఖ్య మొందుము
దానక. ౯౪

ఉ॥ మమ్ము గవీశ్వరుల్ మిగుల మన్నన నేయుదు రెలయందు సం
దమ్మున మేటులంచు; విను తస్విరో? నీహృదయేశు నిట్టి రూ

పమ్మను బ్రాహ్మణముం గలుగువానిగఁ జేసెద మిందు నొక్కరున్
సమ్మతిమై పరించెద నె చాతురి మీఱఁగ నంచుఁ బల్కినన్. ౧౦౦

వ॥ సుకన్య విస్తయంబంది యాశ్రమమ్మన కరిగి పతిం గాంచి
మహాత్మా? యశ్విను లనుసూర్యపుత్రు లిరువురు తటాకంబుపొంత
నున్నసన్నుం గాంచి కామాతురులై యిట్లనిరి. ౧౦౧

క॥ జరయును నంధత్వము నత్వముగ నెడఁ బాపి యస్తనాకారము
తో, సరియైనరూప మిప్పుడ, తరళాక్షిరొ? పానఁగఁజేసెదము నీ
పతికిన్. ౧౦౨

క॥ ఖోమలి? యేకాకృతిఁదగు,మామూగురయందు నీదుమన సెవ్వరియం
దే మిరిగు నాతనిఁ బతిం,గా మోహింపు మని రిందుఁ గడటం
బేమో. ౧౦౩

వ॥ ఇయ్యది నీకునెఱిగింప వచ్చితి భవదాజ్ఞ యెట్లు లట్లు లొన
రించెద నావుడుఁ జ్యవనుండు సంతృప్తాంతరంగుండై యిట్లను. ౧౦౪

క॥ దేవత లసత్యవాదులు, గా వలవదు వారియాజ్ఞఁ గావింపఁగ నెం
తే వేగ మేగి యిటకున్,రా వెఱి వొన రింపునూ సురభిషగ్వరులన్.

వ॥ అనవుడు నప్పతివ్రత యశ్వినులకడ కరిగి మీ రొనర్చిన
సమయమ్మునకు మత్పతి యంగీకరించె నయ్యెడ కేతెంచి యట్లొనర్పఁ
డనిన నయ్యిరువురును దదాశ్రమమ్మునకు వచ్చి యాపె కిట్లనిరి నీపతి
నయఃప్రాప్తికై యుపకమ్మున మునుఁగవలయు ననుడుఁ జ్యవనుండు స
మ్మతించి యట్లొనర్పఁ వారిరువురును సతనితో నత్తటాకమ్మన మునిగిరి

చ్యవనునికి యావనప్రాప్తి.

ఉ॥ మూఁగురు నేకరూపులు సముజ్జ్వలభూషణు లత్యుదార తే
జోగతులై సుకన్య కడుఁ జోద్యము నందఁగ నీరు వాసి తా
రాగజయాన కిట్టు లని రంబుజలోచన? యెవ్వఁ డిందు నీ
రాగము గల్గువాఁడు ముగురన్ గని యేరికొ నంగఁ జెల్ల దే. ౧౦౫

క॥ ఏకాకారుల నేక, శ్రీకుల నేకస్వరాను కృతులక ముగురక.
రాకొమిరె గాంచి యెంతే, నాకులపాటొదవ భర్తకై చింతించుక.

ఉ॥ చక్కఁదనమునక వయసుచందమునక ముగు రొక్కరూప యిం
దక్కట? భర్తయెవ్వఁ డని యారయనౌ మరణంబుఁ దక్క వే
టొక్కయ పాయ మియ్యెడల నున్నదే? దనులరాకకల్పి నీ
చిక్కు తటస్థమయ్యె నెడనేయఁగ వచ్చునె యింద్రజాలముక. ౧౧౦

క॥ పతి విడిచి యనునెన్ స, మృతి పరియించితినయేని మహి నయశ
ము దుర్గతి పరలోకమునందగు, బతిరత లెల్ల దును నవ్వఁ బాలగు
దుఁ గదా. ౧౧౧

ప॥ అని బహుప్రకారములఁ జింతించి యిందుఁ జగదంబఁదక్క
శరణంబు లే దని నిశ్చయించి మనమున నప్పరశక్తి నిల్పి యిట్లు
ధ్యానించె. ౧౧౧

గీ॥ సరసి జోధ్యవ? శంకరసాధ్య? విష్ణు, సతీ? సరస్వతి? యాగమజనని?
త్రికృతి, కారిణి? త్రిమూర్తిజనని? వికారశూన్య, ప్రకృతి పురుష
స్వరూప? నిక బ్రస్తుతింతు. ౧౧౨

ఉ॥ ఎల్లర భుక్తిముక్తు లిడి యేలెద వీ వఖలేశి? జ్ఞానులక
జల్లఁగఁ బోతు జ్ఞానమిడి సౌఖ్య మొసంగెదు సిద్ధినిత్తు నో
హల్లకపాణి? కీర్తి, జయ, మన్నియు నీ విడువట్టి వజ్ర లా
పల్లవ మైనఁ బాయుటకుఁ బాల్పడ రంబరొ? ని న్నెఱుంగమిక.

అ॥ వె॥ ముగురు నొక్కరీతిమొ ససి రిం దెవ్వఁడు, చ్యవనుఁ డతనిఁ దెల్పి
సకలజనని, మత్పతివ్రతాత్విమహిమంబు నిల్పి కా, పాడుమమ్మ నీ
న్నుఁ బ్రస్తుతింతు. ౧౧౩

ప॥ ఇట్లు తన్ను మాటికిని సన్నుతించుచు మొక్కులిడెడి యా
పరమపతివ్రత ననుగ్రహించి పరాంబ తన్మనోంబుజమ్మునందు నెలకొని
ది వ్యజ్ఞానంబు నొసంగె సంతరాజపుత్రీయు. ౧౧౪

గీ॥ సమవయోరూపముల నొక్కనరణినొప్ప, ముగుర నీక్షించి తనవతి
నొగి నెఱింగి, కైకొనియె నశ్వినులు మోదకలితులైరి, గాచకన్ని
యశీలమర్యాద కెలమి. ౧౧౬

ప॥ భగవతీప్రసాదమ్మునఁ దనకాంత తన్ను వరించినందులకుఁ
జ్యవనుండు సంతోషాంతరంగుండై కన్నులారఁ దననెచ్చెలిం జూచుచు
గమనోస్తుఖులగునశ్వినులకుఁ బ్రీతిపూర్వకమ్ముగ నిట్లనియె. ౧౧౭

మ॥ నయనశ్రీ చెడి వార్ధకంబు గొని విన్నాణంబు లేకుంటచేఁ
బ్రీయురాలిం గరఁగింప నేరక వనిక బెంపేది యున్నట్టి నక
దయకల్పి కాన కన్నులుక నయను సౌందర్యంబు చేకూర్చి పె
ద్దయు సంసారసుఖాత్ముఁ జేసితిరి మిత్రీత్వంబు దైవారఁగక. ౧౧౮
క॥ ఉపకారులైన మిత్రుల, కుపకారము సేయకుండునొగి నెవ్వఁడువాఁ
డపక్షిరికే దానకము బు,ణపరీతుఁడు వానిజీవనమువిఫలమగుక.

ప॥ కావున మీకుఁ బ్రీత్యుపకారం బేమియొనర్తు భవద్వాంఛి
తంబు వెలువరింపుఁడు నావుడు మునివరునకు నాసత్యులోమహాత్మా?
మాకు నస్తత్ప్రీతిప్రసాదమ్మున నఖిలమ్మును గలయదియ మామనోరథ
మ్ము పూరింప నిచ్చయేని యొక్కండు గలదు వినుము. ౧౧౯

గీ॥ అనురు లెల్లరు సోమపానాననము, లందు బహిష్కేరనఘో? మ
మధ్వరముల, భిషజు లనునొక్కమిషమునఁ బ్రీతి గల్గె, నేని మాక
ది సాధింపు మిద్దశక్తి ౧౨౦

ప॥ కనకాచీలమ్మునఁ జతురాననుగుఱించి శక్తిండు జన్మం
భానర్చినతటి మా కీయనమానంబు ఘటించె నియ్యది యెడప నీవ నను
ర్గుండ వనునాశ్వినేయులకుఁ జ్యవనుండు ప్రీతుండై యిట్లను. ౧౨౧

కీ॥ మోకతన వయసుఁ గన్నులు, నాకారము గలిగె నాకు నసఘ్నంబు
మీకుక, సౌకారిక వారింది ని, రాకులగతి సోమపాన మది నే
నిత్తుక. ౧౨౨

పా॥ ఇంద్రుని నిహామహాండగు శర్యాతి నృపాలుమఖమ్మున నవ
శక్తిమ్మును నగు ననుగు, వారలు సంతుష్టాంతరంగులై స్వర్గమ్మునకు నది
గిరి. చృనినాండును మనోహరిణి యగుసుకన్యం గూడి యాశ్రమ
మునకుఁ జనియె ననుడు జనమేజయుండు మహాత్మా? దేవబలమ్మునకును
మనుష్యశక్తికిని భారత్యు ముండెడిగదా? చృవనుండు దేవాధిపు
నెట్లు వాదించి యాశ్చినేయులకు సోమం బిప్పించె ననుడు వ్యాసుం
డిట్లు నట్లు యునివరుండు సుకన్యానహితుండై స్వాశ్రమమ్మున సకల
సంసారమును విడువించుచున్నంతి నొక్కనాఁ డక్కన్నియతల్లి
చింతింపబడెను.

౧౨౪

క॥ ముని కంధునకు నొసంగితి, ననవద్యాంగి యగుకూతు నక్కట?
యది య,వ్వనమున మృతఁడెదనో? జీవనమున నున్నదియె చూడ
వలదె యొకింతక.

౧౨౫

కంఠమూలఫలమ్ములఁ గాలమెల్లఁ, గడపుమునివేషధారిణి గన్న
కూతుఁ, బ్రాణ మవశేషముగ నుండుపరమసాధ్య, నొక్కవరి
చూడకున్న నే నోర్పు పెట్టు?

౧౨౬

పా॥ నావుడు శర్యాతియు సంశ్రితవ్రతుం డగునమ్మానితిల్లజునిఁ
గొలిచినుభంబున్నకొమరెం గన మన మిరువుర మియ్యెడ కేగుటయు
కర్తం 'బని తత్సహితుండై రథం బెక్కి చృవనాశ్రమమ్మునకుఁ జను
వాండు ముందట.

౧౨౭

క॥ కనుగొనియె రూఁమున జ్యవ్వనమున నవ్వనమ్ము శోభ నడచుఁగ
నొనరించునితాంతకోషలాంగుని, ననఘునిఁ జ్యవనమునిఁ దనకు
నల్లునిఁ గూతుక.

౧౨౮

క॥ కనుగొని విస్మయఁడై యే, మనఁ దగు మానివరుఁ జంపి యాఘో
మొడిఁ గట్టక, బహువదితి నకట? యెంతటివని చేసె మదీయపుత్రి
పాపాత్రికయై.

౧౨౯

గీ॥ మధనవేదన సైవక మనూత పెచ్చు, పెరిగి మత్పుత్తి, యుద్ధుని నృ
ద్ధు సతసే, జంసి యన్యుని నిలియించె శక్య మగునె, జప్తునంపు
మదం బెట్టిసాధ్యికేని. ౧౩౦

క॥ మనుకులమున నేటికి మత్తవయకతనఁ గందు గలిగెఁ దద్దయు
నింద్యం, బనఁదగదె వుత్తికిఁ గను, జనుజన్ముమి; కొమిరెబల్దొనం
గగు గృహికిఁ. ౧౩౧

గీ॥ ఎన్నియో పాపములు చేసెనేని వాని, కుదయమందుఁ గుమారిక;
యొడ్ల చనఁగ, నేల? వృద్ధున కంధున కెక్కిరి యెఱిగి, కన్నె నిచ్చితి
నాత్మ సుఖంబు గోరి. ౧౩౨

క॥ ఏవానిపుత్రి కుత్తిక, యై వెలిఁ బడు వానిజన్మ మధమాధమ మెం
నే నెదకి కొమిరె నిడఁదగు, గోవిదునకు ధనికి యాపగునహితం
నకుఁ. ౧౩౩

గీ॥ ఎఱిగి చేసింఫల మిష్ట యెదురుకొనియె, మనుకులం బనుశళికిఁ గం
పనువునడియె, గులమునకు హాని దెచ్చితి పాలవ కేగి, చెంపరిని
నూఁతు దుర్మతిఁ దుగ్గింప వలదె. ౧౩౪

ప॥ అని మఱియును.

గీ॥ పాతకములకెల్ల ను పాతకంబు, స్త్రీచధము దానికన్నఁ బుత్రిక వధిం
చు, తెక్కుడగు నింత కెక్కుడై జొక్కుఁ గానె, లోకనింద యిసీ !
యెంత శోక మొనవె. ౧౩౫

గీ॥ స్నేహశృంఖల చేగఁ దెంప నాహనంబు, నడయఁగా నేర లోకాప
వాద కెట్టు, లోర్చి తలయెత్తి కొందఱ నెట్లొప్పు దొడరు, ననుచుఁ జిం
తించె మిగుల శర్యాతి నృపుఁడు. ౧౩౬

ప॥ అట్టియెడ నుకన్య దొడవ్వుల జనకుం గాంచి యెదురు చని
వింతాదంతరితాంతరంగుం డగునమానవవతిచిత్తం బెఱింగి యతని

క॥ శంకరశ్రీశ్రీశ్రీ నామసి, నతులితి మగుజవ్వనమ్మ నంది యొలయుమ
త్పరేనంబి చింత నొందక, మతి శంక విడిచి వేనమస్కృతు
లిడుమిదా. ౧౩౮

ప॥ నైశంబ గారమ్మ నందియం బేల? యనుపుత్రివచనమ్ములకు
సక్రొధుండై శర్యాతి యిట్లను. ౧౩౯

క॥ జరకుం బంభుడూ దావసి, యరయంగ నీభర్తయీతఁ డలియూవన
దు, ర్భగుడూ మదోష్ఠత్తుడూ నుం, దరుడేగతి నమ్మ వచ్చు ధవుఁ డని
నీకుక. ౧౪౦

క॥ మగుజారిఁ జక్కి యమ్ముని, వరు నెట్లెనియును జంపి పాపినివై నుం
దరు నొక్కని నాధునిగా, నరియింపవుగా కుచూరి? వంగడమడంగక

క॥ అని నీకై శోకమ్మున, మునిఁగెద నెటఁ బోయె నకట? మునివనిఁ డీనూ
తనపురుషుం డెట కేమిక, తన వచ్చెక దెల్పుచునుడుఁ దగునగ
లైలయక. ౧౪౨

ప॥ నుకస్య జనకునికరంబు పట్టికొని సత్వగమ్మునఁ దనఁజీయునె
డకుఁ గొనిపోయి చూపి యిట్లను. ౧౪౩

క॥ అయ్యో? నీమొల్లుం డితఁ, డియ్యెడ నందియము వలన దిందుకయును
బల, నెయ్యెమ్మన నల్లిను లిటు, చయ్యనఁ గమలాయతాక్షు నలి
పిచి నుమ్మి. ౧౪౪

క॥ నీభుకంధరుఁ డగు శ, ర్యాతికి నీ కాత్మజాతినై యే నకటా, పాత
కమున కొడిగల్గుదు, నేతడయక మ్రొక్కు మతిని కెంతయు భక్తిక.

ప॥ పదంపడి నీ వడిగెదేని నీ కామూలాగ్నిమ్ముగ నమ్మునివరుం
డెవచియించువాఁడనుడు శర్యాతి త్వరితుండై యమ్మహాభాగునకు నమ
స్కరించి మహాత్మా? నీకెట్లు నయనమ్ములు గలిగె దివ్యసుందరంబగునీ
విగ్రహంబు సంపాదించి బగుటెట్లు వృద్ధత్వం బెటకరిగె నున్నది యు
న్నట్లు వచింపుము నావుడు మామ కెట్లుం డిట్లనియె. ౧౪౬

గీ॥ దైవవశమున నొక్కడ దనుకొని లిటకు, వచ్చి కరుణించి యారూప
మిచ్చి రెలమి, నువకృతి నొనర్చునవ్వారి కొక్కవరము, ప్రత్యుప
కృతి కొనంగితిఁ బార్థివేంద్రీ. ౧౪౭

క॥ మారాజగు శర్యాతిమహారాజోనరించు మేటియజ్ఞమున మిమ్మారా
జుపలక్తి నిడి పెంపారక సోమరస మొనఁగు నట్లనరింతుఁ. ౧౪౮

ప॥ పిమ్మట మద్దత్తం బగువరంబు గైకొని వారు స్వస్థానంబున
కరిగి రిందనత్యంబు లవలేశంబును లేదు విశ్వసించి నిర్తలాంతఃకరణం
డవై యీవీతమునఁ గూర్చుండుము నావుడురాజు సంతృప్తుండై యట్లు
నర్చె నిట్లు భార్యయుం దాను నమ్మునికటమునఁ బుణ్యకథాశ్రీవణ
ముల నుండునెడ శర్యాతికఁ జ్యవనుం డిట్లనియె. ౧౪౯

శర్యాతియజ్ఞంబొనర్చుట.

చ॥ నరవర? జన్న మొక్కటి యొనర్చుము నక గొని యమ్మఖమ్మనక
సురపతి ధిక్కరించి పెన సోమరసంబు నొసంగువాడ నా
వర మని వార్యమై తగ ననారణ దనుకొనినకుక, సురల్ మునుల్
ధరణిసురుల్ నరేంద్రులు ముదమ్మన నాదగుశక్తి మెచ్చఁగక.

ప॥ నావుడు శర్యాతి యంగీకరించి తనపురమ్మన కరిగి శుభదిన
మ్మన ముఖయత్నం బొనర్చి వసిష్ఠాదిమునులం బిలిచి చ్యవనపురస్సర
ముగాఁ గ్రీతు వొనర్చుచుండె నయ్యెడ నింద్రపురోగములై సుర లమ్మ
ఖమ్మనకు వచ్చుటయు నశ్వీనులు వారిపిఱుందన వెడలి యట కరుదెంచి
యొక్కెడ నుండిన వారిం గాంచి శక్తుండు సురలం గూర్చి. ౧౫౦

క॥ అకలంకము క్రీతు విది యేమికతమ్మున భిషజు లిచట మెలఁగుట
సోమం, బకటా? పిరికిన ర్హం, బొకొ? పిల్చిన వారలెవ్వరో? తెంపరులై

ప॥ నావుడు నమరులు నిరుత్తురులై రి పదంపడి సోమపానావనర
మ్మునఁ జ్యవనుం డశ్వీనులభాగంబు తనకరమ్మున నిడికొనుడు నిందుం
డతని వారింది వీరలు చికిత్సకు లగుట సోమపానానర్హులు వీరల కీగ్ర
హం బీవలవదు నావుడుఁ జ్యవనుం డెదుర్కొని శక్రున క్లిను. ౧౫౩

గీ॥ సంకషణలు గా రహస్యతనడికి బుట్టి, నట్టికొమరులు వీర లేయఘము
చేసిరి, రసఘోయెట్ల గ్రహార్థ తనంది రీమ, ఖమునఁ దెలియంగవలయు
నిక్క ము నూగును. ౧౧౪

క॥ ఈమహిమతి నా ప్రేరణ, చే మఖమొనరించె నిందు సిద్ధంబుగ నే
నీమహితుల కిప్పించెద, సోమరసము నీవు నెల్ల సురలును జూడక .

క॥ ఈరనిపుత్రులు మిగుల ను, దారులు ముదిమి నెడపి ననుఁ దరుణవ
యస్కుక, గా శచియించిరి ప్రత్యుప, కారము నొనరించి ఋణము
గడతేర్పవలెక. ౧౧౬

ప॥ నావుడు శక్తుఁ డోమునీంచా? వీరలు దేవతలచేఁ జిత్సకు
లగుకతిన సోమపానానర్హు లని నిందింపఁ బడిరని నెడినితిఁగాదే యిం
తేల? గ్రహంబువీరికి నంతరింపకమనుడు సర్వోధండ్లై చ్యవనుం డిట్లుచు

క॥ ఏఁ జెప్ప నేర్తు వీరం, భోజాపునినుతులు సోమమున కప్పు , లహ
ల్యాజారో, వృత్తివార! ని, ద్విజం బిక్కొప మింక విడువం దగదే.

ప॥ అని యింద్రునకు నాకూతంబుగ నుత్తరం బొసఁగి యాశ్వి
నేయుల భాగంబు తపోబలమునఁ గై కొనునమ్ముని నొక్కండును వారింప
కుండఁ బడంపడి యిందుగ్గిం దతికుపితుండై చ్యవనుం గాంచి సరభన
మ్ముగ నిట్లను. ౧౧౯

గీ॥ ఎన్నఁడును లేని మర్యాద నేర్పరించు, పాటివాడవె? యోరోరి బ్రహ్మ
బంధు? విశ్వరూపుని బలె నిన్ను వేగి చంపి, శత్రుహినుండనగుదు
నిష్కంటకముగ. ౧౨౦

ప॥ నావుడుఁ జ్యవనుండిట్లను.

గీ॥ తేజమున రూపమున ధనాదికమున నిర, వురు నఖండులు సేకనాదర
మువలవ, దైతితపారిలుగాకున్న వృద్ధునంధు, నమరతుల్యునిఁ జేయు
నే ర్పమరు తెట్లు. ౧౨౧

ప॥ మహానుభావు లగువీరలు తక్కుఁగల దేవతలకు లొచ్చు
గారని నిశ్చయించి కొను మిట్టి పూజ్యుల నెడచేసి నీవును నమరులును

నెట్లు సోమములు గ్రహించెదరు నావుడు గోదోదేవమున నిందు
డతని కిట్లును. ౧౬౨

క॥ ఎన్నివిధముల పురులు, జన్మమున కనర్హు లివు సాహస మమరక
బన్ని తివయేని భాగము, గోన్నన నీశుము ద్రెళ్ళగా భండింతుక.

ప॥ అనునింద్రావచనములకుఁ దలరక చ్యవచుండు సోమపాత్రం
బాశ్వినేయుల కొనఁగిన వారలును బానానకులగుట వైశమ గ్రహించి
రంత పానవుండు పెండియు నిట్లును. ౧౬౪

క॥ ఈవలనదు స్వార్థమున, నై వీరికి సోమపాత్ర మట్లేనియు నీ
పై పై చెరి వచ్చియును, నొ నొడ నెడు విశ్వయాపుచాడ్పుననీకుక.

క॥ యెడుఁ గోవాకులుఁడై, బేపెందుగని లెక్క గొనక తివిరి చ్యవనుఁ
క, ప్పావనులకు సోమమిడి య, భానిధి గ్రహించుటఁ జేసి ధార్వ్య
ముకలిమిక. ౧౬౬

క॥ కడుఁ గనలి యిందుగఁ డముని, గడ తెర్వఁగ నెంచి సురలు గనుఁగొను
చుండక, విడిచె శతకోటిసూద్యుల, నెడ పెడిశతకోటి నృపతి కెద
దిగు లొదవక. ౧౬౮

క॥ తనపైకే నుంకువజ్జి, మును జ్యవనుఁడు తపముచేవ మొగించి జగ,
మున కాశ్చర్య మొదల న్తం, భన చేసెక మునులకెంతోవానవుఁ
డనఁగక. ౧౭౦

ప॥ అట్లు వజ్జిము నాఁగి కృత్రిమే నిందుగఁ డంపనెంచి యగ్ని
యంను సమంత్రికముగ హోమం బొనరించుటయు. ౧౭౧

ఉ॥ కూరఁడు ధారుణీధ్రమునకుక సరి వచ్చెడిమేనివాఁడు బల్
దాటుణదఁష్ట్ర లొప్పడియుదగ్గి భుజాబలశాలి ఘోరఁడుక
వీరుఁడు రక్కసుం డొకఁడు నెల్వడియెక మధనామకుండు ని
ధారణ నేను రా దతనిదర్శము చిల్వలతేనికేనియుక. ౧౭౨

నీ॥ నాలుగుదంష్ట్ర లున్నతములై నూతేసి యోజనములనిడు పొలయ
పెరుము, దక్కినదంతముల్ దశ యోజనములు ప్రత్యంతపర్వతాభ

ములు బాహు, లాకసం బంటుభయానకం బగుజిహ్వకంఠంబు గోత్ర
శృంగంబుఁ బోలు, గాటుకకన్నను గడుసల్పు దేహంబు వక్త్రంబు
భయదంబు వానికనులు! గీ॥ దావదవతుల్యముల్ కేశతతులుమిగుల
సక్కజము లొక్కహనువు భూమ్యంతరమునఁ, దక్కినది యంబర
మునఁ దనరునిట్టి, మహితరీతిఁ జెలంగు దుర్మదుఁడు మదుఁడు.

క॥ వదనమున వజ్ర మిడికొని, కదనమ్మున కభిముఖమ్ముగాఁ దగునామ
ర్షదుని మదునిఁగని సురలుక, దదధిపతియు భీతభీతిదశనున్న యెడఁ

ఉ॥ ఘోరత నృష్టులం గొలిపి కుంభిని యంబర మొండు గాఁగ గం
భీరరవం బొనర్చి మెయి వెంచి జగత్త్రయ మొక్కపెట్ట నా
హారము చేయురీతిఁ గననై సురనాథునిమీఁది కేగె నా
హారవ మాచరించి సుర లందఱు చిందఱు వందఱై తగ్గఁ. ౧౭౩

వ॥ అట్టియెడ స్తంభితబాహుం డగునిండ్రుండు కాలనన్నిభు
నవ్వానిం గాంచి భయమ్మున బృహస్పతిం దలఁచికొన నతండు స్తరణ
మాత్రీమ్మున సరుదెంచి యతిని కీర్తనియె. ౧౭౪

గీ॥ చ్యవనునితపోబలమ్ము చుస్సాధ మతని, కతన నుదయించె నీతఁ డఖండ
బలుఁడు, మదుఁ డనెడిరక్కనుఁడు వీడమరులకు బలె, నాకును నజే
యుఁ డెట్టిమంత్రీములకేని. ౧౭౫

గీ॥ శక్తిభక్తులకోపమ్ము సంహరింపఁ, దరమె యెవ్వారికేఁ దత్తము
మాసి, శరణు గొనుమయ్య చ్యవనుని; సంహరింప, నేర్పు నాతండు
దనకృత్య నెమ్మి గొమ్మి. ౧౭౬

వ॥ అనుగురువచనమ్ముల వినమ్ముండై శక్తిం డత్తపోధనునికి
నమస్కరించుచు భయమ్ముపెంపున నిట్లచు. ౧౭౭

క॥ తుమియింపుమయ్య నీవా, కృము దప్పనె యశ్వీనులకు నయ్యెడి స్థిఁక
సోమము నీదుతపముశక్తిమ, హిమ సూడఁగ నాయొనర్చు టిది
నిక్కముగ్గఁ. ౧౭౮

చ॥ ఆనవుడు సమ్మహాముని భయంపడనేల యటంచుఁ బేర్చి న
య్యనిమిషనాథుఁ బల్కి మృగయామధుపాసదురోదరాంగనా
జనములయందు సమ్మదుని సంతతసుస్థిదుఁగా నొనర్చి య
శ్వీనులకు నిందుఁసమ్మతినిఁజేసి యొనంగె గృహం బవార్యతఁ.

వ॥ తపోబలనంపన్నుండగు చ్యవనుఁ డివ్వధమ్మున నశ్వీనులఁ
గృతికృత్యుల నొనర్చె నంత శర్యాతి సమాప్తవ్రతుండై మంత్రులంగలసి
యత్నిమహత్వమ్మున కదృత మందుచు నగరమ్మున కరిగి రాజ్య మైన
ర్పుచుండె.

౧౮౦

గీ॥ అతని కానర్పుఁ డుదయించె నచఘమూర్తి, తత్పుతుఁడు రేవతుఁడు
సముద్రమ్మునందుఁ, దగ నినిర్మించెఁ బురిఁ గుశస్థలి యనంగ, నతని
కొకనూఱుగురు పుత్రులవనినాథ.

౧౮౧

వ॥ అందుఁగకుద్ది జ్యేష్ఠుండు మఱియు నారేవతునకు రేవతి
యను నొక్కకొమరితయుం బుట్టెఁ బుట్టి.

౧౮౨

➤ రేవతుఁడుబ్రహ్మలోకమ్మునకరుగుట.

క॥ అనుపమ లక్షణలక్షిత, సునిశితయావన విశేషశోభాస్పదమై
తనఁగనక్కూతుం గని, జనపాలుఁడు పెండ్లి నేయ సమకట్టె వైసఁ.

వ॥ అతండు స్వపరిపాల్యంబు లగునానర్త దేశంబుల నెల్లెడల న
స్వేషించి తగిలవరునిఁగానక పదంపడి యొక్కనాఁడు బ్రహ్మ నడుగువా
డై తనపుత్రిక పెంటఁబెట్టుకొని సత్యలోకమ్మున కరిగె నావుడు జనమే
జయుండు మహాత్మా? బ్రహ్మ వేత్త యగుబ్రాహ్మణుచకు గమ్యం బగున
త్యలోకంబు రాజునకెట్లు పోనయ్యె నిది యిట్లుండ హృతులకు స్వర్గం
బలవడు నని శాస్త్ర నిర్ణయంబుకదా? మరల స్వర్గస్థులకుఁ జ్యుతి గల్గెనేని
మర్త్యమ్మునం గతి యగుట కేమి నిమిత్తము? నావుడు వ్యాసుండు
నరేంద్రా? యింద్రలోకమ్మును వహ్నిలోకమ్మును సంయమనీపురమ్మును
వరుణలోకమ్మును గైలాసమ్మును వైకుంఠమ్మును ననునీ లోకము లన్ని
యును మేరువునం దెసంగెడి.

౧౮౩

ఉ॥ నాకము మాసపుల్ చనుట యబ్బురమే? విజయుండు మాసపుం
దేకద? శక్తునన్నిధికి నేగఁడె? యింతకుఁ బూర్వ మెందఱో
రాకలు పోకలుం గలుగురాజులు దైత్యులు లేరే? వారిలో
నీ కెఱిగింతు నొక్కరు సనింద్యచరితు? నృపాలశేఖరా ౧౮౪

వ॥ మున్ను మహాభిషం డనురాజు బ్రహ్మలోకమున కరిగి
యచ్చట స్త్రీరూపధారిణియుఁ గించిన్నగ్నయు నగుగంగం గాంచి
కామూర్తుండై స్తితం బొనర్ప నాపెయు నట్టిద యయ్యె వారినిదువుర
బహు మర్త్యమునఁ బుట్టుటకు శపించె నిది యిట్లుండ. ౧౮౫

క॥ దానవులబాధ కోర్వక, శ్రీనాథునితోడ నెఱుంగఁ జేయ నురలు
పోఁగా నేరరె వైకుంఠము, దీనికి సందియము వలదు ధీరవతంసా.

క॥ అనిమిషలోకం శాదిగ, జన నగులోకమ్ము లెల్లజనులకుఁ బుణ్యఁ
బునఁబొల్పుతాపసులకుఁ, ఘనులగుమఖకర్తలకునగణ్యసూర్తిఁ.

క॥ అనవుడు జనమేజయుఁడి, ట్లను రేవతుఁ డిట్లు సరసిజాననుకడకుఁ,
దనతనయం గొని చనుమీఁ, దనై నవృత్తాంత మేమి తత్త్వజ్ఞనిధి

చ॥ అని యడుగఁ నృపాలునకు వ్యాసమునీందుఁడు వల్కు నీరజా
సనుఁ గన రేవతుండు తనుజానహితంబుగ నేగి యంత నా
తీనిసభ గాన మెంతయు ముదమ్మున నొప్పుచునుండఁ గొంత డ
న్కను విని సంతసించి తదనంతర మంజలి మోడ్చి యిట్లనుఁ. ౧౮౬

ఉ॥ దేవ? నమస్కృతిం గొని మదీయము విన్నస మాలకింపు మీ
పాపనశీల నాకొమిరె బహ్వవనీశుల నేతదర్థమై
భూవలయమ్మునకొవెడకి పొందఁగ నేర నదృక్షు; మీఁద నిం
కేవరుఁ డీవధూమణికి నీడగువాఁడు వచింప వేఁడెదక. ౧౮౭

క॥ బలవంతునిఁ గులవంతుని, సలలితశీలుని మనోజ్ఞఁ జాతుర్యమునక
వెల సెడివాని వచింపుము, సాలపక యొక్కరునిరాజనూనుఁగుఘూర్క

వ॥ అనవుడుఁ జతురాననుండు రాజా? నీవెందఱ రాకొమరుల సరసి
యుంటి వింతకు వారలందఱును గాలగ్రీస్తులై మృతి నొంది రియ్య

సప్త వింశతమః బగుద్వాపరంబు భవద్వంశజులును నట్లనిహతు లగుట
నీపురంబును దైత్యులంతితం బయ్యె నని వెండియు. ౧౯౨

క॥ శీతకరవంశతిలకుఁడు, నీతిఖ్యాతుఁడు యయాతి నృపకులజుం డుద్ధీత
యకుఁ డుగ్రసేనుఁడు, భూతలపతి మధుర యనెడిపురి నేలు నొగిన్.

క॥ అతనికొమరుండు గంనుఁ డత్యధికబలుఁడు, తండ్రిఁ గారాగృహ
మ్మునఁ దగులఁజేసి, యెల్లలోకమ్ములకు నార్తి యెసఁగ రాజ్య, మేలె
దైత్యాంశభవుఁ డెంతయేని జడుఁడు. ౧౯౪

క॥ ధరణియు భారంబోర్వక, త్వరపడి నను వేడ వేల్పుతండంబులకుం
బురికొల్పిన నాయా జ్ఞన, మరు లంశంబులను బుట్టి మహి వెలసి
రొగిన్. ౧౯౫

ఉ॥ ఆయతపుణ్యుడై బదరికాశ్రమమం దమరాపగాకన
త్తోయపవిత్రకాయుఁ డయి శోల్లి దవశ్చరణం జెలంగె నా
రాయణమాని ధర్మసుతుఁ, డమృహనీయుఁడ దేవకీసుతుం
డై యలరారె యాదవులయందుఁ గృతార్థుఁడు గవ్వమూర్తి నా.

క॥ ఆకృష్ణమూర్తి దుష్టుని, నీకంసునిఁ జంపి రాజ్య మిచ్చెన్, గరుణా
వ్యాకులత నుగ్రసేనున, కాకంసునిమామ యధికుఁడఖిలవిధములన్.

వ॥ జరాసంధుండనువాఁ డెల్లుశిమరణమ్మునకుఁ గోపించి మధు
రనరికట్టి సంగరంబొనర్చి కృష్ణునిచేఁ బరాజితుండై యరిగి కాలయవ
నుం బుత్రైంచిన మహాబలుం డగువానిరాక నెఱింగి శ్రీకృష్ణుండు
యాదవుల నందఱు ద్వారక కనిపి తానును బిఱుందన చని యిప్పటికి
నచ్చట వసింపుచున్నవాఁడు. ౧౯౮

చ॥ అరిమదహారి శేషఫణియంశమునన్ జనియించినట్టియు
ధ్ధుఁడు హలాయుధుం డతనితో నెవఁ డీడు మహానుభావుఁ డా
హరికిని నగ్రజుండు విను మాత్రజ నాబలభద్రమూర్తి కా
దరమున నిచ్చి పెండిలి ముదమ్మునఁ జేయుము కీర్తిశాలివై. ౧౯౯

ప॥ అట్లానర్చి నీవు తపఃకాంక్షివై సురారామం బగుభదరికా
శ్రీమహర్షుల కరుగుము. నావును రాజర్షి తనయం దోడ్కొని ద్వారక
కరిగి బలరామున కక్కన్నియ నిచ్చి వివాహం బొనరించి పిదపఁ దప
మున కరిగి కొండొక కాలమునకు సయ్యమరావగాతటమునఁ గాయము
విడిచి దినం బలంకరించె నావునుఁ బా రీక్షితుం డిట్లను. ౨౦౦

ఉ॥ ఎంతయు నక్కజంబు వచియించెన వోమునినాథ? యాచరా
కాంతుఁడు నూటయెన్నిది యుగములు సత్యమునందుఁ బుచ్చె దా
సంతకు సత్త్వలోదరికి నబ్బదె వార్ధక; మింతకాల మ
య్యింతికి నానృపాలునకు నేగతి నాయువుగల్గెఁ బల్కుమీ. ౨౦౧
ప॥ అనిన వ్యాసుం డిట్లను.

క॥ జర లేదు త్సుత్యపాసలు, మరణము గ్లానియును భయ మనురకుం
డెడి నా, సరసీజాననపదను, స్థిరులగు పుణ్యులకు సృవతిశేఖర? యె
పుడుకొ. ౨౦౨

ప॥ అని వెండియు.

గీ॥ మేరుగతుఁడైన శర్యాతిధారుణీశు, సంతతినిఁబట్టి దానపుర్ సమ
యఁ జేసి, రథిఁ? కొందఱు భయభీతు లగుచు నరిగి, రచ్చటచ్చటి
కెఱతయు ననద లగుచు. ౨౦౩

గీ॥ మనువునకుఁ బుట్టె నిత్వొకు పనెడినృపుఁడు, తుమ్ముకారణమున; నా
నుతునికతమున, సూర్యవంశంబు నర్థిలై నార్యుఁ డతఁడు, నారదోప
దేశమున వనమున కరిగి. ౨౦౪

ప॥ అనవరతదీక్షాపరుండై వంశవృద్ధికై దేవీనారాధించి తత్ప్ర
సాదమున నూర్వురఁ బుత్రులం గనియె. నందు వికుక్షి జ్యేష్ఠుం డిట్లు
ప్రాప్తసంతానుండై యమృహిపాలుం డయోధ్య-రాజభానిగ రాజ్యం
బేలుచు శకునిప్రభృతులగు నేఁబదుండ్రొ గొమరుల నుత్తరావధము
నకు నలువది యెనమండ్రొ దక్షిణదేశమునకును బ్రభువులం జేసి
యిరువుర నాత్మ సేవనార్థంబు నన్నిధి నుంచికొనియె. ౨౦౫

శతాధ్యాయము.

గీ॥ నకలజనులకు నుభము నెనుగగాజ్యము పాలునం బొంగులచో వన్నెర్చి
వుండు, వనమునకుం బంపె బలము దెచ్చునె కరుణ, నెట్లకాకాల్గి
మునకుం బా నంత బిదవ. 100

6॥ జనకునియొజ్ఞం గొని వనమునకుఁ జని శశములను నొకఁడొనెరిచి
బనువడునూకరముల హరి, ఇనికాయముల బడసేసి వనము
డంతక. 101

వ॥ పరిశ్రాంతిండు యాతొని యష్టకావ్యత్నానతన్ము
యందొక్కశశమును భక్షించి నగరమున కరిగి తక్కినమాంసముల తం
డికి నొప్పె జెప్పె బిదవ బ్రోక్షణార్థంబు తనకడ పుంపదాహు
గాంచి కులగురుండు వసిష్ఠుండు గోపించి యిట్లను. 102

క॥ ఇది భుక్తశేష మేగతి, విదితంబుగ శ్రాద్ధమున నివేదించగ నొ
ప్పిద మగు నొకశశముక దీ, న దినె న్నికొమరుఁ డనుడు నరనతి
యలుక. 103

వ॥ విసిక్షిం గని విధిలోప మైనర్చిననీ విట మండలకవ
పొమ్మనుడు నతం డిది మొదలు శశాదుం డనునామమ్ము, నగభిముఖ
గుమ్మరుచుండె. 104

క॥ పదవడి యిత్వోకుండు న, ద్విదితయకుండు చనియె దిగభిముఖ
యం బంతఁ దనజనకురాజ్యము న, మ్మద మలక శాసనపతి
• మణి కె కొనియె. 105

• వ॥ అతండు ధర్మంబు దప్పక యాయోధ్యానగరంబు పాలిం
చుచు గొండొకకాలమ్మునకుఁ గకుత్స్థుఁ గనియె నితని కింద్రవాహుం
డనియుఁ బురంజయుం డనియును నామమ్ములు గలవు నావుడు జనమే
జయుండు నామభేదం బెట్లు కలిగె ననుడు వ్యాసుం డెట్లనియె. 106

నమనమ్మునఁ గలచింత యెఱుఁగి నొడువు మద్దానికిఁ బ్రతీకారం జూప
రింతము నావును స్పృహలుం డిట్లను. ౨౨౭

మ॥ ధనధాన్యములు మేటిగుట్టములు భృత్యవ్రాతముల్ నాగముల్
ఘనరాజ్యము సుఖమునుం గలదు చక్కంగఁ ముదం బిచ్చుక
వ్వనులు న్నూర్పురుభార్యలా? కలరు తద్వారామూలం దొక్కయం
గనకై నక సుతలబ్ధి లే దిదియ శోకం జెప్పుడు న్నామదిక. ౨౨౮

మ॥ అవుత్రునకు గతి లేమి నన్ననుగ్రహించి సంతానాస్థినిగు నా
చేనెద్దియే నొకయిష్టిం జేయించి కృతార్థుం జేయవేడెద నావుడుఁ దాప
సులింద్రోదేవతాకం బగునిష్ఠిం జేయించి యజ్ఞశాలయందు సంతానార్థ
ముగా వేదమంత్రనమ్మంత్రితం బగునొకకలశం బునిచిన నన్నరవరుం
డానాటిరేయి తుషితుండై తద్గతంబు లగుజలములం నోలె సంత
మునులు మఱునాఁ డక్కలశంబున జలములు లేకొన్న నీభార్యకునై
యునిచినజలము నీ వుపయోగించితివే యనుడు నతండును బిషానచే
గట్టనర్చితి ననియె వారలును దై వబలమునకు శంకించుచు నిష్ఠిని
సమాప్తి చేసి తిమయంతం జనిరి. ౨౨౯

గీ॥ అంతి మంత్రోబలమున నన్నప్రపాల, కునకు గర్భోదయం బయి ఘన
తఁజెంది, పూర్ణ మగుడు జనించె సత్పుత్రుఁ డొకఁడు, కుడికెలన
నుండి గర్భంబు పొడిచి చించి. ౨౩౦

మ॥ పిమ్మట దేవతలయనుగ్రహమున నయ్యవనీపతి మృత్యుండు
గాకజీ వించెఁబడవడి మంత్రో లమాత్మకుం డగునాశిశువునుద్దేశించి “కం
*ధాన్యత్యయ” మ్మని విచారించుచుండ నింద్రుండేతొంచి తనతర్జునినాశిశు
వునోట నిడుచు “మాంధాతా” యనిపలికె నక్కతన వతఁడుమాంధాత్మ
నామమ్మునఁ బ్రసిద్ధుండయ్యె. (* కేట్ వాసే, ధాన్యతి, ధాతా.) ౨౩౧

చ॥ అతఁడు జయించి భూవలయ మంతయుఁ; బిమ్మటఁ జక్రవర్తియై
యతులితరీతి నేలె జగ మయ్యవనీపతిభీతిఁజేసి ద
మృతతి గిరింద్రకందరఁ జొచ్చుట నింద్రుఁ డొనంగఁ జేరు నా
ర్థతి సలరారె యొప్పుఁ ద్రనదస్యఁ డనంగ ననుగ్రహమునక. ౨౩౨

చ॥ ఏమలమనోహరాలగి, శశిబలమతనూభవ బింగుమత్స్యభి
 బ్ర్య మెలయు సత్వప్రీతి పఖండయనుండు వివాహ మాడి గు
 త్తముఁ బుగుగుచ్చ భూరిగుణతత్త్వరునిక ముచ్చిండు నిర్దుర-
 గ్రహముగఁ గలచో బుత్తుల పద్ధితబుద్ధి వశం దతండులగా.

౧౬॥ పుగుగుచ్చునగుదయించెను, నరబ్రహ్మ డతికాల్గి గుడుపహాళిగుడు
 త, వ్నరవగునగు బ్రహ్మదత్త్వం, డరయగ నాశనిగి బుద్ధి హర్ష
 త్త్వండుగా. ౨౩౬

౧౭॥ అహోగ్యత్వనగా, బ్రహ్మత్వండును వశనికి నరుణుండును వాని
 సత్వప్రీతిండును పొడమి తం పొక్కనాడు వివాహసమయమున
 సోక విప్రకన్య నపహరించిన పద్మరాచరణంబున హర్షక శత్స్వభిగు
 పొక్క మొగి నార్తులగుచుఁ జనుటయు సతినితండ్రియగునరుణుండు
 వృశంసుం డగుతనగొమరుం డెద్దియేని నొకదుష్కృత్యమున సీరలఁ జె
 వగం బోలు నని శంకించి వారల కిట్లు. ౨౩౭

౧౮॥ నాకొమరుఁ డెఱిగి యెఱుంగక, మీకేమియొనర్చె ననుచు మే
 లెంచక తా, మాకన్నయను బూత్కృతి, జేగొనియెన్ బెండ్లివే
 గఁ, జెవఱివిధముక. ౨౩౮

సత్యవ్రతోపాఖ్యానము.

౧౯॥ నావుడుఁ గుర్ధుండై నృపతి నందనునిక గని యిట్లు పలుకు
 ప్తా? వృథ నీదునామ మకటా? యిది పాతకకృత్య మేమిగా
 భావమునం దలంచితివి పార్థివజన్మము నెత్త జేసె? నా
 కీవు సుతుండ వగ్నయశమే? యెటకేనియుఁ బొమ్ము గుర్తతి. ౨౩౯

౨౦॥ సత్యవ్రతం డేనేయెడ కేగుదు నని యెదిరించి మాటకని
 బల్కుడు వశం కిట్లును. ౨౪౦

౨౧॥ శ్వపచులునేనిఁ జేయనియసత్కృతిఁ జల్పిననీకు నాశ్వపా
 కపరిచయంబు న్యాయ్య మగుఁ గాన నలున్ పొసరింపు మెంతయే

సవయశ మిచ్చునీకళన నామనె యేను గృహస్థుడ౯ గులం
బు పతిత ముత్పల్ల నీకననము౯ గని యింతకు వంశచాంసనా. ౨౩౯

చ॥ ఇట్లు వసిష్ఠుచేరితుం డగుజనకునిచే నిష్కాసీతుండై సత్య
ప్రేమందు వనమ్మున కరిగి శ్వేతానులం సూడి ధనుర్ధనుడై వర్తించుచు
వసిష్ఠునియందుఁ గోగ్రమ్ము గలిగి యుండఁ బడంపడి నరుగుండు పు
త్రార్థమ్ముగాఁ దపం బొనరింప వనమ్మున కరిగె నీయధర్మమ్ము తాకణ
మ్ముగ నిండ్రొం బారాణదేశమ్మునఁ బండ్రొందువత్సరమ్ములు విష్వాభావం
బొనర్చె నట్టియెడ. ౨౪౦

క॥ ఆన్తపతిదేశమునఁ దన, సూనుల సర్థాంగి విడిచి సొలనకతవమాం,
బూనఁ జనఁ శాశికిమనం, గా నెగఁజెడియేటికడకు గాధిజాఁ
లమి౯. ౨౪౧

క॥ ఆకాశకుసర్థాంగి యు, ధాకులులై శిశువు లన్న మన్న మనునుఁ ద
న్నేకడఁ బీడింపఁగ బల్, శోకముచాలై మనమ్ము సంక్లిష్ట కలంగ౯.

చ॥ పతి ధనహీన నై ననను బాలకుల౯ ద్యజియించి యేగె భూ
పతియును లేడు చూచుటకుఁ బట్టణమందు; యుధార్తులై ననుం
బ్రతుకఁగ నీరు తిండికయి బాలకు; లెవ్వఁడు రక్షకుండు? దు
ర్గతి నెటు లీగుదాన బ్రతుకంగలరే నుతు లన్నహీనులై. ౨౪౩

ఉ॥ ఎల్లఱఁ జంపుకంటె మఱియిందొకఁడ౯ దెగనమ్ముదాన నే
నుల్లము తాయి చేసికొని; యోమఁగ వచ్చును వికృత్యాప్తనం
వల్లవ విక్కుఘూరులకుఁ బ్రాణము నిల్పఁగఁ గొంతదన్న; నే
తల్లికి నేనిఁ జొప్పడనిధర్మము ధాత విధించె న్నా కిట౯. ౨౪౪

క॥ అనిదై వగతికిఁ జింత౯, గొనుచు౯ మధ్యమునియఱుతఁ గొంకిక
దర్భల్, చొనిపినరజ్జువు దగిలిచి, తనగృహము౯ వీడి చనియెఁ దరుణి
వగ దగ౯. ౨౪౫

క॥ మేలమలు మలుగుచు నమ్మునిలలనామచి మతులు చెలగుల గుగుమ
రా నెం, దులకేని బోవునది యి, న్ముల పత్యవ్రతునిమాగ్గమున
గనుగొనియెక్క.

న॥ నత్యవ్రతుండు నాపే సత్తుంచి యిట్లునియె.

క॥ అకటా? యేడ్చెడి వుత్తీకు, నకు నలుతం దాడు గట్టి నానీహుటి మీ
న్నక యరిగెద నెందులచే, నుకతం బెవ్వతెవు తెల్పుచు నత్యముగకా

క॥ అనవుడు నల్లలనామచి, యను విశ్వామిత్రుఁ డనెడియనభూత్తుఁడు న
న్నను సుతులకడించి తనం, యున కరిగె న్న న్నెలుంగు మునివరు
నతిగా.

౨౪౮

క॥ ధనహీన నై నకతీమున, ననగ నగుచు సుతులబోషణార్థ ముగా వం
దమలం దొక్కరుఁ డగువీ, నిని విక్రీతునిగఁ జేయ వేర్పితననగా.

చ॥ అనవుడు నానృపాలనుతుఁ డమరొ? యేమిటి క్లిష్టానర్పనే
ననుదినముక భవత్సంతులయాఁకటికికా దగినట్టిభక్త్యముం
గొని యరుదెంతు సత్యమునకుం జవదాటక తావకాశ్రమ
న్మున నొకచెట్టునం దిడుదు మూటగఁ గట్టి గృహమ్ము చేగుమా.

వ॥ పదంపడి నీభర్తయును గాఁగలఁడు నావుడు నమ్మునివనిత
సంతసించి తనయాశ్రమమ్మున కరిగె నక్కొమరుండు గళింధమ్ము కా
రణముగఁ గాల్పుం డనఁ బరఁగె.

౨౪౯

క॥ అనత్యవ్రతుఁడును వి, శ్వాసమ్మును భక్తియును గృపయుఁ గలిగి
నదా, దాసుండ్ల మునిననితకు, గ్రాసం బిడు సుతపహితముగా
భుజియింపక.

౨౫౦

గీ॥ మృగముల వరాహములను మహిషశశముల, ననుదినమ్మును గొ
ట్టి సత్యవ్రతుండు, గాధిసునునాశ్రమముపొంతఁ గట్టుఁ బెట్టు, కొ
మ్మ కొకముల్లెగాఁ జేసి కూర్చుపేర్చి.

౨౫౧

వ॥ విశ్వామిత్రునిభార్య తన్మాంసంబుకతన సుతులఁ బోషించు
చుఁ గాలమ్ము గడపుచుంచె నిట్లుండ నట సత్యవ్రతునితండ్రి తపమ్మున

కరిగినది మొదలుగ నశనిపురమ్మును నంతఃపురమ్మును వసిష్ఠుండు గొప్ప
మను రాజుకార్యమ్మును నెఱవేర్చుచు నయోధ్యయుండు నయ్యెడ
నవ్వరఁడునకు పరమాపమ్మునఁ దండ్రీయానతిం చేసి గుర్గతిం బడియు
న్న నశ్యవ్రీతునకు నొక్కనాఁడు మృగమ్ము తెచ్చియుం గానరాక వసి
ష్ఠుఁడేనువు పొడకట్ట దానిం గాంచి మఠండు పూర్వకోధమ్మున వధిం
చి నన్నానమ్ము కొంతగని తనయూరలం నీర్చిలొని తిక్కుంగలవలయు
వచ్చినవమ్మున నెప్పటియట్లు బంధించె.

౨౫౧

౩౫ ఆయుఁజెల్పియుం దనదుకు, మాగులకుం బెట్టి గోవుమాంసం బని
తా, నాకయ నేరక యెండే, నూరిమి భుజియించె మిగులఁ గుతు
కంబనఁగఁ.

౨౫౨

౩౬ ఎ! అంత వసిష్ఠుండు శనిధేనువునృసి నెఱిగి గోపానుబంధై
సకుఁఘ్నుం డగునశ్యవ్రీతున కిట్లనియె.

౨౫౩

౩౭ యే! ధేనువుఁ జంప యెంతటికృతఁ బొనరించితి వోరికమ్మ! నో
నానుగతుండై మును ధరామరదాకహరించుటఁ జగ
న్మానితుఁ డై నతఁడీయవమానము గైకొనుటఁ వృథాగతిఁ
ధేనువు నిష్ఠుఁ చంపుటను నిన్నుఁ ద్రిశంకుఁ డనంగ నొప్పెడిక.

౩౮ ఎ! నేఁడు మొద నీనామమ్మునం బొదలి జనులకుఁ బిశాచాగా
కమ్మునం బొడకిట్టుచుండు మని శాపం బిచ్చిన నతిం పాపాపమ్ము దా
ర్పి యుగ్యాశ్రమమ్మున నసియించుచు నొక్కమునిపుత్రునికతిన మప
దేశంబు వడసి జగజ్జననిం గుతించి యఖండతప స్సునరించుచుండ నా
వుడు జనమేజయుండు మహాత్మా! త్రిశంకునమ్ముననిష్ఠ శాపం బెట్లుతొల
గె నొడువు మన నతిం డిట్లనియె.

౨౫౪

౩౯ ఎ! అతఁడు పిశాచమై దేవి నాత్మ నిల్పి, శిన్న వాక్షరమంత్రతత్పరమ
నమ్ముఁ, డగుచుఁ దవ మాచరించి హోహూర్ధియగుచు, నర్థి నిత్ర
లకడ కేగియడిగ నిట్లు.

౨౫౫

౪౦ ఎ! నాయొనర్పెడి నమస్కృతులగ్నొని మత్పార్థసంబు నఫలం
బొవర్కఁ గోరెద నేను జరమునుండి నవాక్షరమంత్రరాజంబు జపియిం

చితి నివుడు జపదశాంతియై మోహమంబు వలువ వలయు మారలు
ఋత్విజలరై యిక్క-ర్థంబు నెఱవేర్చి కృతార్థం జేడు వేదెద న
న్నరుణపుత్రిగి దగునత్యప్రేమగాఁ జెఱుంగుఁడు నావుడు చార లిట్లునిర.

క॥ తెలియంగ వయ్యె సీవాళి, కుఱుగుగుడు వస్తిగఁగాని కొదించి నినుకొ
నలికె. బ్రహ్మచరుగా నీ, కలవడునే? వేదవిహిత హగుకృతి నీయక.

చ॥ అని రెండఁ బూలనాడుటయు నాకృపనందనుఁ డేని నెఱవజ
వన మీక నేమి నేయదు నసాక్షిఁడ రాజ్యము లేమి యెఱుఁగు
జ్ఞనకుఁడు దేలికుం దెడఁ బ్రహ్మచరుఁడై చెడు" మంచు శాపఁ గలు
ప్పనిగ ననర్హుఁడం బొరసి పాతకన్ బ్రదుకంగఁ జెల్లునె. ౨౬౨

చ॥ అని కృతసిశ్చయంబై శుష్క-యై లగుశాశ్వత్తులు చేర్చి
చితి నేర్పఱచి యిగ్నిఁ జొనిపి యంగుం బ్రవేశింప నెంచి న్నానల బోస
రించి జగజ్జనని నాత్మఁ దలంచుకొంచుఁ దత్సమీపమునఁ గృతాంజలియై
కూర్చుండునంత నజ్జగదంబ కరుణాశాలినియై యాకనమున నాతనిఁ
దర్శనం బొసంగి వారించి యిట్లను. ౨౬౩

గీ॥ సాహసింపఁగ నే? యోజనన రేణ్యో? వినుము నామాట నీతండ్రి
నృద్ధుఁ డయ్యె, నీకు రాజ్య మైనంగి యెందేనిఁ నపము, చేయఁ
బోనున్న నాఁడు నిశ్చింతుఁ డగుచు. ౨౬౪

చ॥ మదనుగ్రహిమునంజేసి రేపు నిన్నుఁ బట్టాభిషిక్తుం జేయ
నీతండ్రియనుమతమున నుండు" లగుడెంత రని చెప్పి దేవి యదృశ్య
యయ్యెఁ బదంపడి త్రొశంకుండు నురణోద్యనుమ్మ విడిచి సుఖం బుండె
నంత నారదుం డరిగి నృతాంతమైల్ల నృసాలునకుం జెప్పిన నతిండు
పుత్రిమరణోద్యోగమునకు దుఃఖితుండై మంత్రిులం బిలిచి యిట్లను.

ఉ॥ పౌ న్తునినంత న న్విడిచి పోయి వనమున భాగ్యహీనుడై
గుప్త్యురునుక గురుప్రేమరుకోపము తి న్నలయింపఁగఁ బ్రశా
చమ్మయి దేవిఁ గొల్చి విలసత్తయై తుద కెంతయుక విరా
గమున నగ్నిలోనఁ దన కాయము నెవఁగ నెంచె నక్కటా. ౨౬౬

గీ॥ కృప గలిగి దేవి నారినదేసి సుతుఁడు, మృతఁ బొరయుఁ గాడె
స్త్రీధను దొంగి నాచు, క్షేష్ఠపుత్రునిఁ దెండు నిశ్చింత వాని, కిచ్చి
గాజ్యము తపమున కేగువాడె. ౨౬౭

స॥ నాపుడు మంత్రులు సత్యవ్రతునిసాలి కరిగి యనునయవచన
పులు నోదార్చి పురమ్మునకుఁ దీసికొనివచ్చి తండ్రికిం జూపిన నతండు
అలాఁజూటధగుండును గూగుండును తంతాదంతగుండును నగుకొమ
రుం గాంచి పశ్చాత్తప్తుడై రాజ్యాద్ధుండును మేధావి యు నగుతన
యు ధర్మం బొలింగియు నిట్లొనరించితి నని సిగ్గులుచు నాలింగనం బొ
నర్చికొని తనసింహాసనమ్మునఁ గూర్చుండఁ బెట్టికొని వీరిపూర్వకమ్ము
గ నిట్లనియె. ౨౬౮

రాజనీతి

క॥ తనయా ధర్మమున బు, ద్ధిని నిలుపక వలయు నెపుడు ద్విజవన్ము
లు మా, న్నని నేయ విలయుఁ బ్రజలక, దనుజులవలె బోవ వల
యు సరనాధునకుక. ౨౬౯

గీ॥ ధనము న్యాయాగతంబయి తనరుటొకటి, యసృతమునఁ గాలు నెట్ట
మియును సమార్గ, గామి గాకుంట తపసుల నోముటయును, బరమ
ధర్మము లియ్యవి పార్థివునకు. ౨౭౦

గీ॥ ఇంద్రియజయంబు పూజ్యుల నెఱుఁగుటయును, మంత్రగుప్తియుఁ
జోరులమద మడఁచుట, శత్రుశేషంబు పైఁపమి సచివు నన్య, స
క్తుఁ జేర్చమి పఱికి యశస్కరంబు. ౨౭౧

గీ॥ శత్రుమిత్రాలకృత్యముల్ చారముఖము, నలన నెఱుఁగుటయును
శుష్కవాది గామి, దుష్టసంగంబు దొలఁగుట యిష్టులగును, జూ
జ్యులకు నీగియును విధి భూషతులకు. ౨౭౨

క॥ యాగముల నొనర్చుట మృగ, యాగతి సతిరక్తి లేమి యరిగస్థలం
దు, ద్యోగముల విశ్వసింపమి, యాగమవిహితములు నృపతు ల
గువారలకుక. ౨౭౩

గీ॥ ద్యౌతమున దాని నాడెడిసీతిరహితు, నంగు మద్యమ్మునంగు వా
రాంగనాజ, నమ్మునందును దము గానమ్మునందు, విముఖుడై పో
జ వట్టొనర్పింప వలయు. ౨౭౪

గీ॥ అరసి బ్రాహ్మముహూర్తమునందు లేచి, స్నాన మొనరించి నియతు
డై శక్తిపూ, భక్తి నొనరింపఁగానతె బ్రీతిదినమ్ము, జన్మసాఫ
ల్యమును గోరుచతురమతికి. ౨౭౫

క॥ ఒకసారియైన నప్పర, మకృపానిధి సంబఁ గొలిచి మన్ననఁ దత్పూ
నకమలజలంబు గోరిని, సుకృతికిజన్మమ్ములేదు సూకనిక్కముగఁ.

గీ॥ దృశ్యమగు జగముఖలమ్ము దేవదేవి, జీవుడశ్వరుఁడునుగూడ దేవ
దేవి యని, వినిశ్చితాత్ముం డగున సమమతికి, సతులితానంద మె
ల్లప్పు డనుఘటించు. ౨౭౬

శా॥ ప్రాతఃకృత్యములక యథోచితగతిం బాటించి కొల్వొండి వి
న్యాతంత్రీజ్ఞుల విపులక బిలిచి శాస్త్రార్థమ్ము లవ్వారిచేఁ
బూతుండై విని పాతులై తనరునాభూదేవతాశ్రేష్ఠులక
బ్రీతిక దానము లిచ్చి పుచ్చువలయుక బృధ్వీశుఁ డెల్లప్పుడుక.

క॥ విను మూర్ఖులైనద్విజులకు, ధన మీవల దిచ్చెనే నుదరపోషణకుం, గ
నిపెట్టి యీవలయు లం, ఘన మొనరింపంగఁ దగదుగా? ధర్మములన్

చ॥ అనఘుల భూమిదేవతల సత్యమలాత్ముల నెన్నఁడేనియుక
జన దవమానముం గొలువ త్కత్రికులమ్మున కమ్మహామహుల్
జనకులు; వారి యగ్నికిని త్కత్రియజాతికి విప్రజాతి లో
హనిధులకుక శిలల్ జనక తాన్ననమల్ విధిచోదితమ్ముగక. ౨౭౭

ఉ॥ వారలతేజ మ్మెందును నవ్యాశిమై యలరారూ భూపతుల్
వారలలోన ధీరు లగువారల నెన్ని యఖండదానన
త్కారములక మహావినయగౌరవసంపదలక మహోన్నతిం
గోరుచుఁ బూజ నేయుదు రకుంతిశవై భవముల్ సెలంగఁగక. ౨౭౮

గీ॥ ధర్మశాస్త్రానుసరణంబు దప్ప కెప్పుడు, నండనీతి యవశ్యంబు ధరణి
వడికి, గోశసంగ్రహ మెల్లెడ గూర్చువలయు, ననుచు బోధించె
బృహద్రథేంద్రుఁ డాత్మజుడకు. ౨౮౨

మ॥ తననాశ్రయములు నమ్మించినసుఖం నత్తవహితీర్థ సా
వనీరములచేత మంత్రస్మృతుమితా జాతుల శ్రుతుల్ సెప్పి గీ
నవలం జేయఁగ వుంచికాలమున దీవ్యస్థంగిఁ బట్టాటచే.
చనముం జేసి యుండు డరణ్యము తనస్థంసక్తి నేగెక దగక. ౨౮౩

స॥ అట్లు పుపాలుండు గాంతారమునఁ గాంతాసహితముగఁ
దపం బొసర్చి కొండొకకాలమునకు దేహంబు పడిది దివం బరిగి
యచ్చట నింగ్రాసన నమీవమున రెండవయింద్రుండై యుండె ననుడు
జనమేజయుం డిట్లను. ౨౮౪

ఉ॥ మున్ను వసిష్ఠు శేనువును మున్నగుడై వధియించి శాపముం
గొప్పొత్తకంకుఁ దగతిని గుంభినికొ ధర్మ డయ్యె నెందునే
సి స్త్రుప్రతీత్వ ముగానఁ దగునే మునివర్యశి పశాచముల్ గృహక
దన్న ప్రభుశాపమోక్షణకథక విసిరింపుము నాకు నావునుక. ౨౮౫

ప॥ న్యాసుం డిట్లనియె.

చ॥ అతఁడు సిశాచ మయ్య జగనంబిక నాత్మఁ దలంచి తత్కృపా
మృతీమున దివ్యదేహము ధరించె వసిష్ఠమహామునీర్రుస
మృతికి నిధాన మయ్యెఁ బితృచూన్యతఁ గాంచె నృపాల లోకవం
దితి యగునప్పరాంబిక నుతించిన నెయ్యది గల్గకంకునే. ౨౮౬

గీ॥ అనఘుండై వేర్తి నిట్లు సత్యవ్రతుండు, రాజ్యమునుజెంది జన్మముల్
రమణఁ జేసి, యెన్నఁ దగుకీర్తి గాంచి లోకోన్నతుండు, సర్వలక్షణ
యతు హరిశ్చంద్రుఁ గనియె. ౨౮౭

ప॥ పదంపడి యనుగుణవయస్కుం డగుకొమరునకు యోవ
రాజ్యం బొసంగి శరీరముతో దివమ్మున కనుగఁ దలంచి వసిష్ఠాశ్రమమ్ము
నకరిగి కృతాంజలిపుటుండై యిట్లను. ౨౮౮

వసిష్ఠుండు ప్రిశంతుగఁ. శాపంబిచ్చుట.

ము॥ అవధూ? యీతనువుం ద్యునివరము నే నాసింతు స్వగ్లోకపరి
జనితానందము లుత్పరోవిధుముఖసంపదముఁ దివ్యనం
దననంచారిమఁ గల్గె వేయి మగుఁగూర్ధర్యంబుఁ; తత్తాదృశా
భివృద్ధ్యత్ఫలదాయి యుగమును సంప్రీతి దగం దెచ్చుమా.

ని॥ అవప్రదు వహ్వసిష్ఠుఁ డను నాకనివాసము మర్త్యగుర్ధర్యం
బవధూ? కృతాధ్యయండు మృతంజై నివ మేగుట సుప్రసిద్ధము
మనఁ దగు నీమనోగధము యుగ మెవర్చితివేని వచ్చుత
త్తనువున వచ్చగస్పృశులఁ గద్దయుఁ గూడి నుఖంశువిమ్ములక. ౨౯౦

చ॥ అంతయు కాని నొందిత నాకనుఖం బొడఁగూర్చుట నా
కశక్యం బవపుడుఁ బూర్వరోషసంయుక్తుం డగునవ్వుహాచునిశిఁ ద్రిశం
గుం డిట్లును నీవు గర్వావేశమున నన్నుఁ గ్రీతువు చేయింపవేని వేళ
క్కపురోహితుకతనఁ దాదృశం బగుజన్నం బొనర్చువాడ ననుఁడు
గోపోదేవకమున నిట్లు శిపించె. ౨౯౧

టి॥ గోవధశాపదూషితునకున్ ధరణీసురచారహర్తకుఁ
దేవనివాస మన్య మగు దేహము దాల్చినయేనిఁ గల్గెదా
రా? వెలు పంత లేక నను నాగ్రహయుక్తునిఁ జేయుదే? నుగా
తా? విను మిష్ట నీకు ననుచౌ శ్వపచత్వముశాప హేతువై. ౨౯౨

చ॥ గురుఁ డిటు శాప మీ నతనికుండలమునఁ శిల బయ్యె నీలతఁ
బార సెను బట్టుపుట్టము సముజ్జ్వలమై తగునివ్యదేహమాక
గరి కెన యయ్యె మై నలదుగంధము విట్టును మయ్యె శిర్దిగ్గి
కగుల నెదిర్చి యెవ్వఁడు సుఖమ్ములఁ బొందు జగత్ప్రియమ్మునక. ౨౯౩

శా॥ గాయత్రీజపతత్పరుండు సురలోకజ్యేష్ఠకల్పిండు చు
ష్ణేయుం డైవసిష్ఠుఁ డిట్లు తను వంచించక మహం బేని నిం
తాయత్తుం డయి యింటికిం జనఁగ నత్యంతమ్ము శింకించి యీ
కాయం బెంతయు హేయ మేలించని తత్కాంతారసంచారియై.

యెందేనిఁ జనునయ్యెడ సత్యప్రతుం డనురాజొమరుఁడు చూచి యేమీ బాలకుం డేప్పుకతం బనవును నే నిట్లంటి నీశిశువు నాచే విక్రయా ర్థంబుగాఁ గొనిపోవంబడు వాఁడు నావును నశండుగరుణించి నీవు గృహ మ్మరుగుము నీకుటుంబమునకుఁ బ్రీతిదినమ్ము చాలినంత యామిషముం బెచ్చి యే నిచ్చువాఁడ నద్దాన జీవించువుగాక యిట్లు నీపతియగు మునీంద్రుండు వచ్చుననుక నాచేయుట యనిన నేను ముదం బంది యింటి కరిగితి నతండును బ్రీతిదినమ్మును నట్లొనర్చువాఁ డస్తన్నిమి త్తమ్మున వసిష్ఠుచే శపింపంబడియె నది యెట్లంటుని. 322

క॥ ఒకనాఁడు మృగము లెచటఁడ,నకుఁ గానఁగ రాక యీవనము నెల్లెడ మిన్నక తిరిగి విసివి యతఁడు తు,నకుఁ జంపె వసిష్ఠుగోవుఁ డన్మనివరుఁడుక॥ 323

క॥ అలిగి త్రిశంకుం డనుచే, రలవడఁగ శపించె మాఁలఁడై కుందఁగ నా వలనఁగదా యాతనికీ,కలుషముఘటియించె ననివగచెదమునీంద్రా.

ప॥ శావున నువకర్త యగునన్నరవరుఁ డేగతిన్దైవఁ దపోబలగ రిష్టుండ వగునీ కుపకార్యుం డని వేడిన సతికిఁ బతి యిట్లనియె. 324

క॥ నే దవ్వై యున్నకొడు,నీదైనయవస్థ చూచి నెఱిఁ బోచినదా యాదునిఁ దన్నుపవర్చుని,నాదరమతి శాప మెడలు నట్లొనరింతుక॥

ప॥ అని చెప్పి యతనిదుఃఖం బెట్లు నిమఃక్తంబగునొకో? యని యెంచుచుఁ ద్రిశంకుం డున్న పక్కణంబున కరుగుడు నతిండు మునిరాక యెఱింగి యెదురై విస్తయం బొదవఁ బొదమ్ములింబడి నమస్కరించినిఁ గరుణార్ద్రుండై కాశికుండు లేవ నెత్తి యిట్లనియె. 325

క॥ జననాథ ! నీవు మిక్కిలి,యనఘుండవు నాతదర్థమై శాపంబుం గొని చాండాలుఁడ వైతివీ,చనునే నా కూరకుంట శక్తుఁడ నయ్యోక॥

ప॥ ప్రీత్యుపకారం బోనర్చి ఋణవిముక్తిం జెంద నుంటి నీ యభీష్టం బేనునుడుఁ ద్రిశంకుఁడు మహాత్మా ! మున్ను మత్కులగురుం

డగువసిష్ఠుని సశరీరస్వర్గదం బగుజన్మమున నన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయు
మని వేడిన నతం డొల్లఁ దాయె. 329

క॥ ప్రీతి న్నాకోరిక నిడ, నేతువయేని వినుమయ్య? నియమమున నా
చేత సశరీరనాకద, మై తనరెడిజన్మమును దయఁ జేయింతే. 330

ప॥ కులగురుం డొల్ల ననిన నే నన్య గురునిఁ గాఁ గొని యీ
యాగంబు నిర్వర్తింపించెద ననుడు నతండు న న్నవమానింప నుంకిం
చితివిగానఁ జాండాలుండవై నవయు మనియె నియ్యది శాపకారణంబు
నావుడుఁ గౌశికుండు దచ్చాపంబు గ్రమ్మరించి యువకృతిం బొనర్చు
నెంచి యజ్ఞసంభారము లార్జించి మునులం బిలిచిన వారలు మఖయా
ధార్థ్యంబు గుఱుతెటింగి వసిష్ఠనివారితులై యొక్కరును రాకుండిరి.
దానికిఁ గుగ్రద్ధుండై కౌశికుండు త్రిశంకుకడ కరిగి వసిష్ఠుడార్తంత్ర్య
మున మును లొక్కరును నిటకు రారు. 330

మ॥ ద్విజు లేతేరక యున్న జన్న మెటు సంధిపంగ నౌ నిక దివం
బజరుద్రాదులు మెచ్చ నంపెదను రాజా? నాతవశ్యక్తి చూ
డఁ జనుక గైకొను మిష్ట నీ కొనఁగువాడక బెద్దకాలంబు చే
యుజపం బంచును ధారవోసెఁ దప మాయుర్వీశుహస్తమునక.

క॥ తనగాయత్రీజపసం, జనితం బగుసుకృత మిచ్చి జనవర?చను మిం
కను స్వర్గంబున కెవ్వఁడును నిన్నడ్డంగఁజాలఁడు జగత్ప్రయిలో

❧ త్రిశంకుండు స్వర్గమున కరుగుట. ❧

ప॥ అని యనుపక ద్రిశంకుండు రయమునఁ బక్షియుఁ బోలె నాకను
బునకుఁ దపోబలమున నముద్గతుడై దివ మేగునంత న
య్యనిమిషు లంతరంబున జనాధిపతిక శ్వపచాకృతిం గనుం
గొని శ్వపచుండు నాకమునకుం జనుదెంచెడి దేవవల్లభా. 333

ఉ॥ నావుడు దేవనాథుండు మనమున విస్తయ మంది యేగి యీ
భూవిభునిక శ్వపాకునిఁ దపోవిభవమున నాక మేగుదు

౧౦॥ మంత్రావము దవ్యగంధము, అభిరతి వసిష్ఠసహని దివిండు మహా
మంత్రజ్ఞుల నాకు పరిశ్రమ, యుగతగు లెరుంటు లేని నీ ముప్పు
నెప్పుడూ.

మ॥ కలకంఠములు సంతరిం గని సుభాగంబున్బిడ్డ తో బోల్చు న
నల్లని నీకుంపు ముసాయశాలి మయి నై వర్ణంబునై మంత్రవే
త్తులకుం బ్రోవయి యున్న నీగుపదపప్త స్థాలో గగన నిల్చునా
గలకుం మా కలు తొలకుం గలము పోరబ్రహ్మ ను జేల్ల దే.

న॥ అని కోకబుల్లోన్ముడి బల్లునభవవగువకు వసిష్ఠుం డేల్లునాను

న॥ కనగ వచస్విహైస్వయినకన్నను మోటుము లేదు సంవృత్తిగ
బనుపడునారికి ధరణివల్లుభి సంతతి సేగ సంతయుం
కునుం డనినిందు వవ్యులు; గ్రీకున నాతనిబ్రూహచేసి విగ
మిండు గోచపచ్చు దత్తవ్రతికి దైవము తోడగునాచు తిత్కృపక .

గీ॥ దైవపుదావ కాగములు వనిలి కార్యసిద్ధిబోవరించు మద్యమస్థితికి వ
గుండు, గడగదైవంబుతోడగుం గాని లేని, నాండు కేవల దైవ మొ
నయ్యుంట్లు.

3౪౬

మ॥ అని గురుం దువదేశించి పేటొల్పున గృతనమస్కాగుంధై
యునుదెంచి పరివృంధుండు గంగాతీరమున భూగతిపరిబ్రామిన్.

౧౧॥ అతినిశపమున కెడఁగ బ్రే, చేతుల మోలెద మొని చెచ్చెరఁ గన
నై, ప్రీతిగో గోగుము విగమన, భూశివత కేలు మొగిచి బ్రాశితి
విమర్శ.

3౪౭

౧౨॥ అనవత్సరంబునై గుడిగ, బున మునిగెదేనాకు బుణవిముక్తిప్రసా
నం, దను గగుఁగింపును నావుడు, జనవసతి శిశు దనియె గగహాస
ముఖు డగుచుం.

3౪౮

౧౩॥ నందను నీ శౌపంశెనఁ గనందగునందము, వొల్పునాని మి
న్నందెడ్డిసద్గుణంబులకు నాకరమై తిగువాని భూమినం

కృందన! తత్పుత్రం బశువుగా నొనరించి యజించెదే! మహా
నందము గోరి; నావుడు మనమున భూపతి గొంకి యిట్లనుకొ. 3౫౦

స॥ మహాత్మా! వంధ్యతకన్న నియ్యది కొంత మేలగుట నిచ్చుట
నొనరించువాడ నుతఁ బ్రసాదింపు మనవుడు వరుణుండు నీకు నవశ్య
మును గొమరుగడు పుట్టు గృహం బరుగుము నావుడు పంతువ్వుండై య
తఁడు పురమునకుఁ జని భార్యకు నొడిచిననాపెయు సంతసించె దక్కుఁ
గల భార్యాశతమును ముదమునఁ బొదలె. 3౫౧

❧ రోహితోత్పత్తి ❧

గీ॥ అతనిభార్యాశతమునయందుఁ బట్ట, రాజ్ఞి యగుశైల్య యంత గర్భ
ము దాల్చి, నది నెలలు నిండఁ గనియెశుభదినమందు, నుతునిఁ గంద
ర్పనుందరుఁ బతిహితముగ. 3౫౨

స॥ హరిశ్చంద్రుండు జాతకర్తం బొనరించి యఖండోత్పవం
బాచరించె నట్టియెడ వరుణుండు విప్రోవేషమున నట కరుడెంచి స్వస్తి
వచన పూర్వకముగఁ ద న్నెఱిగించి యిట్లనియె. 3౫౩

ఉ॥ నావరదానకారణమునం దగె వంధ్యత లేమి నీకు; న
ద్భావుడ వేని యీనుతునిఁ బార్థివ! యజ్ఞపశుం బొనర్చి ను
శ్రీ వెలయుక యజంపు మనఁ జింతమెయి న్నరపాలుఁ డక్కటా!
యేవిధి నిక్కుమారకుని నీఁ దగు నీ కెటు లోవాఁగాఁదగుకొ. 3౫౪

చ॥ వరుణుఁ డితండు విపురీడయి వచ్చె హఠాత్కట నీడఁ బోనఁ డె
వ్వరికిని దేవహేళనము భావ్యము గా దతికోమలాంగు నం
బురుహానమ్మాననుక మఖముపొంటి వధించినఁ బుత్రోకముం
దరమె భరింపఁ దక్కితివిధమున నీతఁడు ప్రీతి చెందునే. 3౫౫

క॥ పెక్కుగు బాములఁ బడి తుద, కొక్కరుఁ గని నందులకు నుభోదయ
మునకుం, దక్కితి నదిగాకయుఁ బై, మిక్కిలి శోకింప వలసె మితి
లేనివగక. 3౫౬

· వ! అని చింతించి ధైర్యం బవలంబించి వినయమున నతని కిట్లనుమహాత్మా! పుత్రుండుదయించిన వదిదినములకుఁ దండ్రి కర్మయోగ్యుఁడగుఁ దల్లి మానమునకు శుచి యగు యాగమునకు దంపతులు ముఖ్యులగుట సర్వ సమ్మతం బనవుడు వరుణుండు మాసానంతరము న నరుదెంతు నని చెప్పి చనియె నంత హరిశ్చంద్రుండు పరమానందమున విప్రులకుఁ గోట్లకొలఁది గోవులను చిలవర్వతములను హేమరాసులను నొనంగి యాత్మజానకు రోహితుం డనునామం బిడి పుత్రవదన సందర్శనజనితానందపరవశుండై యుండునంత మానము పూర్వం బగుడు వరుణుం డెవ్వటియట్ల విప్రుఁడై యరుదెంచి యజంపు మనుడు నృపాలుండు డుఃఖసాగరమగున్దైయతనికినమస్తరించి కృతాంజలియై యిట్లనియె.

372

క! పావన మయ్యెన్ సదనము, దేవర రాఁబట్టి మఖ విధికిఁబసిబాలుం,
దేవిధి నర్హుఁడు దంత, శ్రీవెలయనివశువు శ్రుతినిషిద్ధమకాదే. 373

వ! కావున దంతోదయంబు గా వేగమ క్రతు వొనర్తు ననుడు సంగీకరించి యతం డరిగెఁ బిమ్మట సంతనమునఁ గొంతకాలంబు గడపి నృపాలుండున్నంతి దంతోదయం బగుట యెఱింగి వరుణుండు యథా పూర్వముగఁ గ్రీతు వైనర్పు మని వచ్చె నంత హరిశ్చంద్రుండు నిర్వర్తితనత్రారుండై యతని కిట్లను.

374

గీ॥ అకృతచోలుండు గర్భ కేశాన్వితుండు, సమృతుఁడు గాఁడనుట నృధ్ధ
సమృతంబు, గానఁ దత్ప్రతి నెఱవేర్చి క్రతు వొనర్తు, నీ వెఱుంగని
ధర్మ మెందేనిఁ గలదె.

375

వ! అనుటయు,

క! తెలిసి వరుణుండు నన్నుం, బలుమటు త్రిప్పెదవు కపటభావం బడి
నీ, కలవడియె నాత్మజానియం, దలి మోహము ని న్న సత్యతత్పరుఁ
డేసెన్.

376

వ! కేశఖండానంతరమునఁ గ్రీతువొనర్పవేని దారుణం బగు శాపము నాచే నీ కేఁబడు నింత నిక్కువ మని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె

ప॥ ఉపనయనంబు యథోక్తంబుగ నొనర్చి యున్నంత వరుణుం
డరుదెంచి మఖం బొనర్చు మనుడు రా జిట్లనియె. 320

క॥ దేవా? గొమరుం డుపనయ, పావిత్రుడై యొప్పె మఖము పచరిం
చెడఁ గా, నీ వేడిగొనెద నిన్ను న, మావర్తనకర్త మొలయునం
తకుఁ దాళఁ. 321

క॥ అప్పుడు నీమాటకుఁ బ్రీతి, సెప్పఁ దయచేసి పాదసేవకుని న్న
న్నిప్పాట గారవింపుమ, యప్పటియన నతఁడుగోపియై యిట్లనియెన్.

క॥ వినయమున న్ న్ (బ్రతారణ, మొవరించెడు పుత్రబంధ మొక్కిం
తయుఁ ద్రే), స్పినయట్లు తోఁప దలు ద్రే), స్పినేని న న్నిట్లు త్రిప్పఁ
జెల్లునే నీకుఁ. 323

ప॥ కానిమ్ము నీవలుకులయందలివిశ్వాసమ్మున నిప్పుడు నయిత
మరిగి సమావర్తనకర్తానంతరమ్మున రాజోపువాఁడ నని చెప్పి యతం
డరిగె బిమ్ముట నృపాలుండు సంతసించి యుక్తకాలమ్మునఁ దక్కినకా
ర్యంబు నిర్వర్తించి రాజోపువగుణునకై తలంకి చింతించుచున్నఁ
గొమరుం ఁడిటు లేల చింత సేసెద'వని యడిగి కారణం బెఱిగి యాత్మ
మరణమ్మునకు భయచుంది మంత్రపుత్రులతో యోజించి యేకశంబ వన
మ్మునకుఁ బలాయనం బొనర్చె బదంపడి పరుణభయమ్మున దూతల నం
పించి నృపాలుండు వెదకించి కానక దుఃఖాకాశ్రాంతుండై యుండునంత
వరుణుండు జన్నం బొనర్చు మని నిబ్బంధింప నరుదెంచిన భయత్రిస్తుండై
యతిఁగడతనికి మొక్కి యిట్లన. 328

చ॥ భయమునఁ బాటిపోయె జలపాలక? బాలకుఁ డేమి సేయుదు

• న్న యపథగామి గామియును నా కనునయ్యె వనమ్ములందుఁ ద
ద్దయు మునిపల్లెలందు ననుభాధరగహ్వరసీమలందు నా

• తయినయనుజ్ఞ భ్రత్యతతి గూరిసి కానక వచ్చి రెయ్యెడఁ. 32౫

ఉ॥ ఏమి యొనర్చుమన్న నది యే నొనరింతు మహాత్మ? తప్పు నా
పై మొన సెన్ ఓమింపువానఁ బాశి మహాగ్రహుండై ననుక వృథా

ఇందుననుకూలముగా నున్నప్పుడు సర్వమును సమముగా

చేయుచు నున్నప్పుడు మహిమను దీనిని గ్రహించు మెప్పుడు.

౧౦॥ ఇట్లు శరణుచేరుచు నున్నప్పుడు సర్వమును సమముగా చేయుచు నున్నప్పుడు మహిమను దీనిని గ్రహించు మెప్పుడు. ఇది

౧౧॥ పాపము రాజపుత్రుని నప్రపంచపుంగవుల డెమ్మెయి నాత్మసౌఖ్యముం జేర్చిన యాగము న్నవము చేసి నినుక వధియించు నాత్మసౌఖ్యమునందు గోరునపు లాత్మజుల డంచు దదన్య డంచు ముగ్ధకులు సూడగ బో గకట? తెల్లగ నేల? యకారముగ. ౧౨॥

౧౩॥ ఆమయనివృత్తి పొందె ని న్నడవ చెంచు, తండ్రి గన నేగ నేల యుతందు మృతిన, జెందుపిమ్ముల సరిగి యానంద మెరచి, రాజ్యరాజ్యము వహించుపగాడె నీగు. ౧౪॥

౧౫॥ అది బహుభంగముల వానవుండు సమేధుల నివర్తతగమముండై గోహితుండు మతియు మెకవత్సరముదనుక సవనముననుముండి పదంపడి తండ్రి యత్సంతదుఃఖముననున్నవాడని విని మంజుమునకు గృతనిశ్చయుండై గమనోన్ముఖుం డగుడు బ్రాహ్మణహంసముని వానవుండు యథాపూర్వముగా నేతెంచి యుక్తివచనముల వారించె బిమ్ము. ౧౬॥

౧౭॥ భూతలహం గోగమున, నాత్మయందై గురు వసిత్తుల బ్రార్థించినవాడనాడె చెప్పె మసాయము, క్రీతునిచే సుఖము చెందు కృతకృత్యుడనై. ౧౮॥

౧౯॥ వేదవిదులు క్రీతుని దశనిధపుత్రులలో గణించుతురు గావున పరుణుల డిక్రతమున బ్రీతుండై శాపమోక్షణం భానర్పు సనివెండియు. ౨౦॥

క॥ తపములు వ్రతములు దానము, భవరహితముగా నొనర్చు యాత్మజుల
గన లో, భవరతుండై యెవ్వఁడు, కృప లేకవ్యాని ముఖము నెనయు
వధించుకొ.

303

ప॥ పనంపడి వల్లె యని నృపాలుండు కృత్యకీర్తనం డగుకొమరుల
దేవుని మంత్రిని నియోగిం చిన నతం డెల్లెడ సరయునంత వజ్రగర్భం
డను బ్రోహ్మణుండు ధనహీనుం డొక్కరుండు పోడకట్టె సతినికే శునః
చుచ్చ శునశ్చేఫ శునోలాంఘాలు రనువారలు మూగురు శోమరులు.

ఉ॥ అతని మంత్రీ వరు డగ్రీకులోద్భవో మానృపాలకుల
జాతురూఢై గుజాసప్తత్రిక్ష నరయూగము నేయు నీతనూ
జాతులలోన నొక్కరు నొసంగెదెగ్గో శత్రుకు గ్రహించి వి
క్రీతునిగాఁగ నా; నతఁ డొగిన్ ధనహీనతఁ జేసి వ్రీకుండై. 304

ప॥ లోభమున నొక్కరు నమం దలచి యందుఁ గార్యాధికారి
యగుకతన జ్యేష్ఠు నీ నేరక కనిష్ఠు నీనెంచుడుఁ దల్లి నాకు వీనియందుఁ
బ్రేమం బగ్గలం బనియె నంశి మధ్యముం డగు శున శ్చేపు నుసంగిన
మంత్రి యతనిం గొని నృపాలున కిడియె.

305

హరిశ్చంద్రుండు సరమేధం బొనర్చుట

క॥ మునిపుత్రినిఁ బశువుంఁగా, కొనరిని యూపమునఁ గట్టి యుర్వి
శుండు యాగనియాశి నుండుమఁ గనిముని, జరులెల్లరు కన్తి పడిరి
జన్మగాఢమణి.

306

ప॥ అట్టియెడఁ బశువిశననకర్త మునకు భవిత శస్త్రాదానంబొన
ర్చింపక నియాళుం డగుట నిట్లనా.

307

క॥ దీనుని విప్రీకుమారుని, నూనమ్మగ నేచ్చుచాని సూరకచంప
క నేరక బాపకరము, గా నెఱిగెఁగు నిట్టిపనికిఁ గడుకొనఁ దగునే.

ప॥ అని యశం డప్పాపకర్త మునకు విముఖుం డగుటయు రాజు
సదస్యులం గాంచి కర్తవ్యం బే మని యడిగిన నానభయం దొక్కపెట్టె

గిలకీలారావం బెసంగె శున శ్చేపుండు సతిదీనగతి నేడ్పుచుండె నయ్యెడఁ
దజ్జనకుం డజీగర్తుండు లేచి యుచ్చైస్వరమ్మున నిట్లను. 3౯౦

చ॥ జనవర? యాతఁ డిప్పనికి సమృతి నందఁడయేని నేన మ
త్తినయుఁ డటంచు సఁదియమెదం గనకే మఖకర్త పూర్తికై
హాసన మొనర్తు నిప్పశువు; నప్ప జొనంగినదానికన్న వే
తన ద్విగుణమ్ముగా నిడదె? ద్రవ్యమ చేయు మతెట్టికృత్యముల్. 3౯౧

ప॥ అనవుడు నృపుడు సంతసించి వల్లె యనుటయు నజీగర్తుండు
పుత్రీహాసనమ్మున కుద్యుక్తుం డయ్యె సంత సభాసదు లెల్లరు నాతని
ఘోరకృత్యమ్మునకు హాహాకారమ్ము లొనర్చుచు నిట్లనిరి. 3౯౨

క॥ కూర్మండు పిశాచనుకా, కారయ నీతండు విప్రుఁ డగునె మహా
పా, పాపంభుండు లోభమునఁ గు, మారుంజంపుటకు నుద్యమం
బొనరించుక. 3౯౩

ప॥ అని యతని నుద్దేశించి.

క॥ విను మోవిప్రార్థమ? నం, దనుఁ జంపి ధనంబు గొనుట దగునే
వేదం, బునఁ జాన పుత్తుఁ డగుదుక, జనియించు నటన్న పలుకు
చదువఁగ లేదే. 3౯౪

ప॥ ఇయ్యది ధనలోభమ్మునఁ నాత్మ హాసనం బొనరించుటయు
కాదే? యని బహుభంగుల దూషించునమయమ్మునఁ గొలికుం డట క
రుదెంచి రొదనం బొనర్చుకున శ్చేపునియెడఁ గరుణించి నృపత్ని గాంచి
వాగించి యిట్లనియె. 3౯౫

క॥ అగిటా? మలగులమఱుఁ గుద్వి, జకుమారుక జంపు టుడుగు జనవర?
నియా, గకృత్తియుఁ బూర్ణం బగు నీ, కకలంకయశంబు రోగహా
నియు నొదవుక. 3౯౬

మ॥ తన దేహమ్మున కన్య దేహమ్మును వీత్తం బిచ్చి పాపాత్ముఁ డా
జనకుం డీగొని పమ్ముచేసి యఘఘంక సాధింపఁగా నేల యీ

జననింద్య మ్మగుకృత్యమున్ విడు హరిశ్చంద్రావసీపాలి? యెం
దును బుణ్యం బనుకంప హింస మిగులన్ దోషమ్ము ముమ్మాటికిన్.

గీ॥ సర్వభూతములందును సమత గలిగి, యిచ్చియోపరహమ్మున నెనఁ
గువాని, కథలనుఖములు నొనఁగు నయ్యంతరాత్ముఁ, డిట్టిదుష్కృతి
సౌఖ్య మెందేని యిడునె. ౩౯౪

చ॥ బ్రతుకుట యిష్ట మెల్లరకుఁ బార్థివ? నీవలె వీనికిన్ స్వకీ
యతనువునందుఁ బ్రీతి యగు టబ్బురమే? నకలంబు నాత్మన
మితముగఁ జూచుపూరుషుఁడు మేటి; పురాభవవైరమేని నీ
కితినికి లేదు నిక్క మితఁ డేయవకార మొనర్చె నక్కటా. ౩౯౫

క॥ జనుఁ డెవ్వఁడు నిరవరా, ధుని దున్నున్ వాఁడు వాని తొల్లిటి
కృత్యం, బును మఱవక రాఁబోవుజి, ననమునఁ జలపట్టి చంపు
న్యాయ్యం బగుటన్. ౪౦౦

క॥ ఆకటా? యెంతటిదుష్టుం,డొకదా? ద్రవ్యంబునన్ గడున్ లోభము
పూ, ని కనిననుతుఁ గనికరము గ,నక చంపఁగ నొప్పెఁ దజ్జనకుఁ
డు ద్విజుండై, ౪౦౧

క॥ పలువురఁ బుత్రులఁ గనఁదగు, నెలమిన్ గయ కేగు నొక్కఁడేనియు
యాగం, బులు సేయు వృషభు విడుచున్, నలలితమగుగతిని
దవకు సంపాదింపన్. ౪౦౨

క॥ అనుధర్మములు వమ్ముగ, జనకుం డిటు సేయు లొప్పె? జనవర? దుష్టా
త్మునిసీతని శిక్షింపఁగఁ, జనదే? పాపంబు సైఁవ జనపతి కగునే.

ఉ॥ ఏనపు డేశమందు పసియించుజనుం డొనరించుఁ బాప ము
ద్రాసను పశుభాగమును దన్న రనాథుఁడు వొందు నుత్త ముం
డై నత్రీశంకుభూమిపతి కాత్త భవుండవు పుత్రుఁ జంపు ని
శ్వానికి ద్రవ్య మిచ్చి రవివంశమునం దపకీర్తి గూర్తువే. ౪౦౪

క॥ మునిపుత్రుని విడుపుము దు, ర్జనుని నజీగర్తు శిక్ష సలుపుము నాడై
ననియ్యోగంబొనరింపుము, పశుపదు నీ దేహమం దపారసుఖముల్.

స॥ పవనా? (చేతులతో) ఎడమ వాపము చెంది శ్వేపాకుఁ జేయునా
 ననువువ బొందితినిఁ జనె దివంబున కామున కారకారణ
 మ్ముచగయినక ద్వైజాత్మనా విముక్తుఁ గ జేయుచు బ్రోహ్మణుండయా
 గవియతు నెచ్చు వేడికిని గారుక నా కిది యాంగఁ జెల్ల దే.

ఉ॥ యోగ మొనర్చుటఁ స చతు నాగ్రీబఁ జేయుచి గోరు దాని న
 భాగతుఁడే రమేళుఁ, దని యాచి మూని యెనంగు టొప్పు న
 త్యాగికి యోగ మొట్లు ఫలము బగు? నే నది గోరినాఁడ నా
 కేగఁ నగుచు మిమ్మది మి యిచ్చు నరేంద్ర? సుఖంబు నీనాకిక.

ఉ॥ నావును చాట వల్కు మునినాథ? యథార్థము పల్కి తీవు న
 ద్భావుడ వయ్య నాకుఁగ్రీతుభంగ మొనర్చెదె? వేఱు గోరు మీఁ
 గావలెనొ జలొదర మఖండగని న్నను బాస పెట్టఁగా
 నావరుణుకొ యజింపఁగ ధరామరపుత్రకుఁ గ్రీతుఁ జేసెతిక. రం

స॥ సకలధర్మవేత్త నగునీ ఁదు బదులు సెప్పకు మనుడుఁ నాశి
 కుండు కోపాకులుండై శునశ్శేపురోదనంబు విన నెల్లక కరుణారస
 పూర్ణుండై దుఃఖించునజీగ రపుత్రపార్శవమున కిది యభయం
 బొనఁగి యిట్లను. రం

ఉ॥ ఈనృపుఁ డేమి నేయు విను మే నొక మిత్రము సెప్పువాడ న
 ద్దానిఁ బంపు మయ్యది ముదం బిడు నీ కని యిట్లొనర్ప శో
 కానుగతింబుగా వానమునం దిది మాటకెఁ దా దిపించె న
 ద్దానఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యె సుఖదాయకుఁడై నిశుణుండు వాసికిక.

ప॥ అట్లు స్వస్వహామ్యన శునశ్శేపునకుం బాడకట్టి నయద్దేవు
 గాంచి యెల్ల గును విస్మితు లైరి. హరిశ్చంద్రుండును బద్ధాజలిప
 టుండై నమస్కరించి యిట్లు సన్నుతించె. కం

ఉ॥ దేవ? మహానుభావ? నను దీనుఁ గృతాగను లుబ్ధ మందునిక
 నావితరుఁ జేయ వచ్చితి వపారకృతానవార్ధివై భవ

శ్లేవకుఁడ౯ గటాక్షమునఁ జేకొనుమీ యపరాధ మెఱ్ఱెయి౯
దేవర కాచరించితిఁ బ్రతిజ్ఞకుఁ దప్పితిఁ బుత్రీకాంక్షినై . ర౧౨

క॥ బెగడయ్యె నా “కపుత్రీ, న్య గతి ర్నాస్తి” యనుపచనసంశ్రవణ
మున౯, భగవంతుని నిను వంచితు, నిగఁ జేసితి దానఁ గాదె నిగ
నువిధిజ్ఞా . ర౧౩

చ॥ తెలియనివాని హేలనము ధీవరులొప్పి సహింతు) దేవ? నా
కలవడె రోగ బాధ పయి నాత్మజుచేసినవంచనంబు; కా
నల కరిగె౯ నుతుండు మరణమ్మునకు౯ భయమంది; జన్మము౯
సలుపఁగఁ గ్రీతుఁ దెచ్చితిని నద్విజపుత్రకు నీదుపీతికై . ర౧౪

గీ॥ వీనికతమున దేవ? నీనై నదర్శ, నంబు నా కబ్బె ననుపమానంబు
మజ్జ, లోదరవ్యాధిబాధయు నుడిగినట్ల, యయ్యె నాపుడుఁ బాశి
యి ట్లనియెఁ బతికి . ర౧౫

క॥ రోదనశీలుం డై న, న్నాదరమున ధైర్య మేది యనుపదము౯ స్త్రీ
త్రాదుల నుతించు ద్విజవా, యాదు శున శ్శేపు విడుపు మామయ
మెడల౯ . ర౧౬

చ॥ నీజన్మంబు పరిపూర్ణం బయ్యె నీ కిం? వ్యాధి వలని భయం
బు లేశంబును లేకుండు నని చెప్పి నరులుండు శున శ్శేపు విడిసించిన.

క॥ అయికారణమై జయరవ, మయకుయ్యె౯ యజ్ఞ శాల మహిపతియు
నిరా, మయుఁడయ్యె శున శ్శేపుఁడు, భయశీనుం డయ్యె మఖము
పరిపూర్తిఁ దగె౯ . ర౧౭

చ॥ ఇట్లు విముక్తుండై శున శ్శేపుండు సభ్యులను నుద్దేశించి
కృతాంజలియై . ర౧౮

ఉ॥ ఓకృతవిద్యులై నకరుణోదధులార? చుహాత్తులార? శా
స్త్రా కలనమ్మున౯ దగినయట్లు వచింపుండు మీఁద నెవ్వఁడో
నా కగుఁ దండ్రీ; మీదువచనమ్మున నాతనిఁ గొల్చువాఁడ ను
జ్ఞోకుని; ధర్మనిర్ణయము సూక్ష్మమతులీ వివరించు టొ ప్పగు౯ .

క॥ అనవుడు సభ్యు లగున, ర్తునికిం చూ బుట్టి పెరిగి తుద కీతం డా
 నకికా గా కెవ్వరికే, దనయుం డగు నొందు రీతి ధర్మం బగునే.
 ప॥ అని శరణిచును నుండ వాని దేవుం డనుము నివరుండు.

గ॥ నీనుగాక యదగిట్టుండు, ధనలుబ్ధుం డగుచు నమ్మె ధరణీపతికి
 ననయుం డిండు గానే, నికముండు వరుణునకు బుత్తుం డగు
 న్నాయునినుగక. ర ౨౨

గ॥ అన్నచాత భయత్రాత యాదరియున, విద్య నొసంగినవాండును విత్త
 గాత, కనినవాడును నేవును తనకుఁ దండ్రు, లండ్రు ధర్మవిధా
 నజ్ఞులై నమునులు. ర ౨౩

ప॥ నావుడుఁ గొందఱు కన్నవాని కనియు మఱిగొందఱు వరు
 ణుని కనియు నికఁ గొందఱు నృపతి కనియుఁ దమతమయభిప్రాయ
 మ్ములు వెలువరించి వివరించునయ్యెడ వసిష్ఠుం డిట్లనియె. ర ౨౪

చ॥ వినుండు సభాసదుర్? శ్రుతిగవీపరిశీలనఁ జెప్పుచుంటి నీ
 తని ధనలుబ్ధుడై క్రయవిధమున భూపతి కిచ్చినవాడే
 జనకత తండ్రియం దెడలి సంగత మయ్యె నృపాలునందు; యూ
 పనియతుఁగా నెనర్చుటను బార్థివుఁ డట్టిండు నాగఁ జెల్లెడిక.

చ॥ వరుణుండు నన్ను మాటికి న్నవం బొనరించుటఁజేసి వీని నా
 నరమనఁ గాచె నాతండును నండ్రి యనం దగఁ డెవ్వని న్నుతం
 తును మఱి వాఁ డొసంగు ధనతోషవశుప్రభుతాదినందల
 పరమును బ్రాణముక దన కపారముగా ముద మబ్బినేనియు.

గ॥ ప్రాణసంకటమునఁ గృపాపరత వీర్య, వంత మగుమంత్రి విచ్చి
 కాపాడె నెవ్వఁ, డతండు కౌశికుఁ డీతనిపిత నుమతుల, నమ్మతం బిది
 నావుడు సభ్యు లెల్ల. ర ౨౫

క॥ ఇది ధర్మం బని నుడివిన, సదయుండై గాధిజుండు జనకుండై
 మ్మిది మొదలు నాగృహమునఁబొదలుము నాపుత్రులందుఁ బుత్తుం
 డవుగుచుక. ర ౨౬

ప॥ నావుడు శువశ్శేపుండు గాశికువెంట నరిగెఁ బదంపడి వరు
ణుండు తనభువనమ్మునకుఁ జనియె ఋత్విజులును సభికులును దమతమ
పొందుపట్లకు నేగిరి. ర౨౯

గీ॥ ఆహరిశ్చంద్రభూసాలుఁ డామయంబు, వాసి కృతకృత్యుడై బ్రజా
పాలనం బొ, నర్చె రోహితుఁడు విని జనకునికడకు, వచ్చె దుర్గమ
మైనయవ్వనము విడిచి. ర౩౦

చ॥ తనయుని రాక చారులు ముదమ్మునఁ జెప్పఁ ద్రిశంకువుతుఁ డం
త నెదురు వచ్చె రోహితుఁడు దండికి దండము వెట్టి దండ
రీతిని బదయుగ్గ నన్నిధి నతిప్రతిపత్తిని లేవకున్న నం
దను నొగి లేవ నెత్తి ప్రమదమ్మునఁ గాఁగిటఁ జేర్చెఁ దండియుక్.

క॥ నులివెచ్చని బాష్పమ్ములఁ, దలఁదడుపుచు మూర్ఖునుక్ ముదమ్మున
నంక, స్థలమున నిడికొనిమోముక్, బలుచులుగనుఁ గుశలమడుగుఁ
బారి వుండు సుతుక్. ర౩౧

క॥ నరమేధయాగవృత్తుఁ, బరిదిగిఁ బుత్తునకుఁ జెప్పి యన్నరవరుఁ డా
దరమేదురుడై రాజ్య, స్థిరుడై జగ మేలుచుండె ధీరులు మెచ్చుక్.

ప॥ పదంపడి హరిశ్చంద్రుండు వసిష్ఠుండు హోతగా రాజసూయం
బొనర్చి యతని నెక్కుడు సత్కారమ్ముల గారవించె. ర౩౨

అ॥ వె॥ యాగపరిసమాప్తి యగుమీద నొకనాఁడు, శక్రసదనమునకుఁ
జన్మనరుంధ, తీమనొహరుండు తివిరి గాధిజాఁడును, నటకు వచ్చె
చింద్రు నరయుపొంటె. ర౩౩

❧ విశిష్ట విశ్వామిత్ర సంవాదము ❧

ప॥ ఇట్లరువురును నొక్కడఁ గూర్పుండి యుండునంత విశ్వా
మిత్రుండు హరిశ్చంద్రదత్త బహుమాన భాసురుండగు వశిష్ఠుం గాంచి
విస్తయమ్మున నీ కీ యబ్బురం బగుపూజ యెవ్వం డొనర్చె నొడుపు
మన నతండు నంతోషపూర్వకంబుగ నిట్లనియె. ర౩౪

ఉ॥ చంద్రసమానసద్యశుఁడు సత్యవచోసిరతుండు నౌ హరి .

శృంగుడు మాకు శిష్యుఁడు ప్రశస్తగుణుం డతివాత యస్యరా
జేంద్రులు సాటి రా రతనియినికి మొన్న యొకరై దక్షిణా
సాంద్రము రాజనూను మనునక్కతు వష్టిడె నిట్టిసత్కృతుల్ .

గీ॥ సత్యవాదుల దాతల శౌర్యపరుల, ధర్మసంతుల నెందు భూతంబు
మొదలూ, మూఁడుకాలమ్ములందు నీరేళభువన, ముల హరిశ్చంద్రు
నకు సాటి గలరె నృపులు. ౪౩౮

ప॥ ఇట్లు పసిష్ఠుండు హరిశ్చంద్రగుణాతిశయం బుగ్గడించిన ననూ
యాగిస్తుండై గాధిజుండు కోపపంకజలోచనుండై యిట్లనియె. ౪౩౯
క॥ కపటప్రియు మిథ్యావా, దపరాయణుఁ బెద్దజేసి తద్దయు నుతి చే
సి పలుకఁ దగవే యాతఁడు, నెవమున వంచింప లేదె నీరాధిపుని.

చ॥ పలుకుల కేమి? మానవునిఁ బందెము వెట్టి యనశ్యవాదిగా
ఖలునిఁగ దాత గామిగ నికామ మొనర్పఁ గలాఁడ నిట్లు నే
సలుపనయేని నాదయినసంచితవ్యూహము రిత్త ప్రాపు ని
ట్లవడఁ జేయఁ జాలినపు డట్లగునే భవదీను పుణ్యమున్. ౪౪౦

ప॥ ఇట్లన్యోన్యసంభ్రతసుకృతమ్ములు పణమ్ముగా వివదింపుచు
నమ్ముచివరులు నాకమ్ము నిడిచి స్వాశ్రమమ్ములకు వచ్చి యుక్తంశ నౌక్త
నాఁడు హరిశ్చంద్రుండు వసమ్మున గ్రుమ్ముచువాఁ డొక్కెడ. ౪౪౧

క॥ బోరిన నేడ్చెడియొకయం, భోకహవత్రాక్షిఁ జూచి పొడమిన
కరుణన్, భోరవనమ్మున నిటు లే, కారణమున నునికి యెవఁకు
కాంతుండు నీకున్. ౪౪౨

క॥ క్రూరుండు రాక్షసుండు, న్నారాజ్యమునందు లేడు నాతిరొ? నీదుః
ఖారంభమ్మున కెవ్వఁడు, కారణము వచ్చింపు వానిగం డడగింతున్.

చ॥ అనుసర పాలువాక్యముల కచ్చెలి యత్తుర మిచ్చె నిట్లు రో
దనజనితాశ్రువుల్ వదన తామరసమ్ము నలంకరింప నే

జనవర? గాధిజం డనెడినంయమి నన్ను ను బాధ వెట్టు నా

తనితపము ముద్ద మనఁ దన్నరపాలుఁడు దాని కిట్లనుక. రరగి

ప॥ నీవు స్వస్థచిత్తవై యుండువది యేను భవత్పదాపారాయణుండై తపం బొనర్చునమ్ముని నిప్పుడ వారించువాడ నని యూరార్చి విశ్వామిత్రునాశ్రమమ్మున కరిగి నమస్కరించి వినయమ్మున నిట్లను.

ఉ॥ ఏల తపం బొనర్చెదు మునీంద్ర? వృథాగతి దేహపీడయుక

బోలునె నంయమిండులకు; బొంకక తెల్పుము నీమకోర్కె; భూ

పాలన మే నొనర్చుతఱి బాపపుబుద్ధిని లోకపీడకీ

లీలఁ దపం బకార్య మగు లె మ్మిది పున్నెను పూరుషార్థమా.

ప॥ హరిశ్చంద్రుం డిట్లు వారినప నచ్చొట్టు విడిచి విశ్వామిత్రుండు తపం బుడిగి సంభృతకోపుండై యొండెక కరుగుచు. రరగ

క॥ దినమునఁ దాను వసిష్ఠుఁడు, వివదించుటయును దపంబు విఘ్నంబు ను హే, తువులుగఁ గోపము హెచ్చుగ, నవనీపాలునకు వంచనా ధానుకుండై. రరగ

ప॥ ఒక్క దానవుని నూకరంబుగా నొనర్చి పవచిన నదియును హరిశ్చంద్రునుపవనంబుఁ జొచ్చి రక్షకులక భయపెట్టి కదంబమాలతీ యూధికాదులం గదలంజేయుచుఁ బుడఁబుకి దంతాఘాతంబు దోడరఁ జంపక కేతకీమల్లి కాదుల నున్నానించుచుఁ గరవీరోశీరంబులంద్రవృక్షము చుచుకుందాశ్లోకతీలకచకుళంబుల మీపుమాపుచుఁ గదనం బొనర్చు సంత మాలాకారులు గొండోక పోరాడి శరంబులు పఱగించినఁ దలంక కున్చి నీది కేవలనూకరంబు గాదనియుఁ గాలరూపమ్మున నిట్లెవ్వండేని రాబోలు ననియు శంకించుచుఁ బలాయనం బొనర్చి శరణాగతులైన సప్తిపాలుండు వారల కిట్లను. రగిం

ఉ॥ ఏమి భయమ్ము చేందుటకు హేతువు దేవతలో! నురారులో?

భూమి నెవండు నాకును రిపుండు వచింపుఁడు వాని నింతిలో

నేమముమై పధించెద నని న్నను నెక్కడదుర్బువాడె? త

న్నామము హువుఁ దావును గుణమ్ములునుక వివరింపుఁ శీంతకుక.

౪॥ నావుడు మాలాకారు లిట్లనిరి.

చ॥ దివిజుడు గాఁడు రక్తనుఁ డుదీర్ణ బలుండునుఁ గాఁడు దేవ? పు
ష్పవనములెల్లఁ గూల్చె నొకపంది తదీయబలంబు చెప్పఁగా
నవునె? యెదిర్చి పై విడుచు నమ్ముల కోర్చియు నార్చి పేర్చి భీ
తి వడఁగఁ జేసె మమ్ముఁ; జని తీర్పుము దానినుదంబు నావుడుక.

౪॥ హరిశ్చంద్రుండు వారువంబునెక్కి సైన్యావృతుడై వనం
బున కరిగి ఘుర్గురించునెక్కిలంబు దౌదవృలం గాంచి దానిచే విశీర్ణం
బులై పడియున్నలతాకుంజపుంజమ్ముల నరసి సంజాతక్రోధుండై. రగి౩

క॥ కడుకొని ధనువున బాణము, దొడిగి యెదురు వచ్చుదాని దుడు
కడఁపఁగ నె, క్కుడురయమున విడిచిన నది, తడయక పరుగిడియె
నులివు దశదిశ లలచున్. రగి౪

క॥ ఊగతినాశుగమునకుక, లోఁగక గికురించివనములోఁ జొరఁబడున,
య్యాగడపుటడవిపందిక, దాఁ గని కోపించి యేసెఁ దద్దయు శర
ముల్. రగి౫

ఉ॥ కొండొకసేపు గన్పడును గొండొకసే పెడయై యదృశ్యమై
గంధునఁ గుమ్మరుక దడయుఁ గ్రాలు నొకానొకచోట నార్పు ను
ద్దండముగాఁగ నొక్కయెడ; దానిపిటుండన వాజి నెక్కి భూ
మండలనాయకుం డరిగె మాననికోపభరంబుపెంపునక. రగి౬

క॥ రయమునఁ బటచెడికోలము, నెయిదఁగ నరపాలుఁ డిట్టు ప్రేగినఁ
దత్తే, న యదాయదలు పదాపద, లయి యాభూపాలు నెయిద
కటునిటు చెదరెక. రగి౭

ఉ॥ అనరపాలసూతి యిటు లక్కిటి వెంట నధిజ్యచావుండై
సేనకుఁ బాసి యేగి వనసీమలు పెక్కులు దాటి సంగత
గ్లానివిదూనమాననుఁ డఖండపిపానకుఁ డంతఁ గాంచె న
క్లాననసుధ్యమం దతులకాండఘనోహర మైనయాపగక. రగి౮

ప॥ కాంచి తీర్థరమ్మన వారువమ్ము డిగి జలమ్ములు చొచ్చి (తా
ంచి యిక్కఁ గోలమ్ము నరియరా దని కృతనిశ్చయమండై దిగ్భ్రమంబు
వొనర నగరంబున కెట్టు లేగును నని యోజించుచున్నంత వృద్ధబా
హుణహాసమ్మున విశ్వామిత్రుం డట కరుదెంచి నతనికి నమస్కరించు
చుండు సతండు స్వస్తిపదసపూర్వకముగ నిట్లనియె.

రగి.౯

క॥ ఏమిది యొక్కఁడనై యీ, భూమికిఁ జరుదెంచితివి సృష్టండవయ్య
ను నీ, కేమి పని యబ్బె నిచట న, యోమయ మివ్వనము మనుజు
లుండరు దీనక.

రగి.౧౦

న॥ అని యడిగిన హరిశ్చంద్రుని డిట్లనియె.

శ॥ వోల మొకండు పచ్చి సుమకుంజములం బడఁగొట్టి యేడ్చెఁగ్గ
బూలవనమ్ములోఁ దిరుగఁ బోఁణిమి దక్కి యెదిర్చి రక్షకుల్
దోలఁగ లేకనాకడకుఁ దొంపుభీతిని నేను నేర నే
నోలి వధింప వచ్చి శర మొండు నిగుడ్చితి నంత నద్దియక.

రగి.౧౧

విశ్వామిత్రుండు హరిశ్చంద్రుని నందించుట.

న॥ సరుగిడిన నానివెంటఁ జూతెంచి యిట కరుదెంచితి నైవ్యం
బెటకేనియుం జనియెఁ గోలం బెటకేగెనో యెటుంగ రాదు శుత్తి
పాస లధికంబుగ పాధించుటంజేసి నగరమ్మున కరుగ నెంచిన దిగ్భ్ర
మణం బొదవి. మార్గంబు దెలియదు కరుణించి తెరు వెఱింగింపు మని
మఱియు నిట్లనియె.

రగి.౧౨

ను॥ అరయ న్న న్నేఱుఁగంగఁ జెప్పెద నయోధ్యానాయకుండక నభ
శ్చిరహాస్యంబుగ రాజనూయము మొదల్ జన్మమ్ములం జేసి భా
స్వంకీర్తిక జగఘెల్ల నేలెడిహరిశ్చంద్రుండ నాతోడ మా
పురి కేతెంచితివేని నిస్తులధనంబు న్నీకు నే నిచ్చెదక.

రగి.౧౩

ప॥ తద్ధనంబునంజేసి జన్మంబొనరించికొందువుగాక నావుడు
విశ్వామిత్రుండు నగి హరిశ్చంద్రుని కిట్లనియె.

రగి.౧౪

చ॥ ఇది యొకప్పుడ్యత్రము మహిశ్వర? యిం దవగాహనంబొన.

ర్ష్యమగుఁ దేవతాస్త్రియం బొనరువం దగుఁ దర్పణ మాచరించి యీఁ గలదగు న్నైఋతిఁ ద్రీపదములు మెచ్చుఁగ దానధర్మముల్ నేదెఁ గని యీగఁ బోయిననంబులు చెందును రాత్తహంతృతక”

ప॥ అనునందునచంబు వినకే? యియ్యెడన్నానంబు సలిపి నీకుఁ గోచినయదినా కీర్తితేని దాన సంతుష్టుండనై కొండొకనేల వచ్చి మార్గంబు గనఁ జీమువాడ ననవుడు నృపాలుం డక్కపటవచనంబులఁ గలతెజుంగెలుంగఁ జిత్రోద్యముండై యన్నదినిఁ గ్రుంకి పితృతర్పణంబు సలిపి కనటాకాకుండగు నావృద్ధున కిట్లనియె. ర౬౬

ఉ॥ గాన మొసంగువాడ విదితంబుగఁ గైకొనుమయ్య నీకు నే జేని యభీష్ట మయ్యదయ యిచ్చెదఁ గాంచనమో? గజాశ్వసం తానమో? భూమిఖండమో? ఛనంబులొ? భూషణొ? గ్లోవులొ? ముషణొ? ద్వానములొ? నతీమణులొ? అక్కిన వెయ్యవియేని దేయముల్.

క॥ మును గాజసూయమున నన్నునినన్నిధియందు సకలమును గోరిన లే దన కిత్తు ననుచు ప్రశ్నిముం, గొనియుంటి మహాత్మ? నీదుకోరిక చెప్పుమా. ర౬౭

క॥ అసంఖ్యుడవు నీవు తీర్థం, బురు బావన విది యొనంగఁబోలదె నీకోరికనకోర్కె నాదుప్రణీతక, మునిజనులెల్లరును సత్యముగ గణి యుండుక.

ర౬౮

చ॥ అన మునినాథుఁ డిట్లను ధరాధిప? యంతటివాడవౌదు న

జ్ఞుననత నై ననీయశము చాటుదు రెల్లరు సూర్యవంశసం జనితుఁ డుగారిధీమండు త్రిశంకునిపుత్తుఁడు తాదృశుండు లే డనుచు వసిష్ఠమౌనియును నాడఁగ వింటి నతండు బొంకునే. ర౬౯

క॥ దాతవు సకలధరిత్రీ, నేతవు నీ కొండు కొదవె నృప? నాదుకన్యా జాతునకుఁ బెండ్లి నేయును, నేతాదృశ మైనకీర్తి నెనయుము పేర్చిక, ర౭౦

ప॥ అని గాంధర్వ మాయావశమ్మున దశవార్షికీ యగు నొక కన్నియను, సుకుమారుండగు నొక కుమారుని దెచ్చి చూసి వీర వధూవరు లిక్కార్యమ్ము రాజసూయాధిక ఫుణ్యప్రద మ్మనిచెప్పిన రాజు ట్ల కాక యని :నుంగీకృతించి డెలిపి యవిప్రప్రసర్పిత మార్గమ్మున న్యవు రమ్మున కరిగె, మునియు నటనుండి స్వాశ్రమమ్మునకుఁ జని కృతోద్వా హుండై వచ్చి యగ్నిహోత్ర శాలాస్థితుడగు హరిశ్చంద్రుం గని యియ్యది మించినమయ మ్ని వేదీమధ్యమ్మునన నాకు మున్నిచ్చెదనని చెప్పిన దానం బొసంగవలయు ననికోరుటయు వదాన్య శేఖరుండగు నానృపాలుం డిట్లనియె.

౪౨౨

ఉ॥ ఆరయ నీవు బ్రాహ్మణుడ వంతయు నేతెఱిరాజ నేను నం నారికి నెంత యుండెన యశంబునకుం గొఱ గాక యున్న ని స్సారమ క్కాదె వానిదగుజన్మము, ద్రవ్యము శాశ్వతంబె? నీ కోరిన దేదియేనియును గొంకక యిచ్చెనఁ గోరుకొమ్మెగి. ౪౨౩

మ॥ అన విప్రుం డనునట్టిదాతవె నరేంద్రా! నీయశం బింతక న్నును నందందుఁ బొగడ్త కెక్కి జగదానందంబు సంధింప నీ ఘనరాజ్యం బఖిలంబు నేనులు తురంగంబుల్ మొదల్ సంపదృ ధి నొసంగు గదవయ్య? నీవిటులె వేదీమధ్యమం దుండఁగన్.

ప॥ అని కోరిన హరిశ్చంద్రుండు మాయామోహితుండై నీ యడిగిట్ల యిచ్చితి ననియె గాఢజం డయ్యది గ్రహించి యిట్లను.

క॥ దానం బిచ్చితీ గానక, మానస మున్నోర దక్షిణారహితంబౌ దానము వర్తం బనియెడి, మానవధర్మంబు వినవె మానవనాథా.

ప॥ కావున దీనికిం దగియెడిదక్షిణ నొసంగి కృతార్థుండవు గ మ్మనుడు ముసేంద్రా! దక్షిణామానం బది యెంత చెప్పు మనుటయు గాఢజం డతని కిట్లనియె.

౪౨౪

౧౧॥ హేమభారత్యమున్న నాకెమ్మ సార్థ, ముగను దక్షిణ దానసంప్రార్తి
చేందు, ననుడు నెవఁగెన నని ప్రతిజ్ఞను బొనర్చె, నత్యవరిపాలకుఁడు
హరిశ్చంద్రమభిరం. ౪౭౮

ప॥ అట్లు కృత్యసోజ్జ్వలఁడై హరిశ్చంద్రుని యిష్టనిశ్చయమునకు
విస్తయాపింపుం డగున విష్ణునిసంఘమున మున్నారణ్యమునఁ దన్నుంబొసి
విలువ్రోవల నెరిగి నేచకు లగుడెంచి స్తుత్యాదికముల నలరింపుట
యొక జింతాదంతంబుం డగుకనిన వారల కెద్దియుం జెప్పక యంతిపుర
మున కరిగి నిజాంకితరతంబున. ౪౭౯

చ॥ ధనమును రాజ్యముకొ మొదల దానము చేసితి దాని కేమి య
మునికవటం బెఱుంగక సమద్ధతి దక్షిణ యిల్ల నెఱిసిం
కన్న ధన మేడఁ జెత్తు నిది కానివశం బటుగాక యున్న నెం
దును దపనులే ప్రతారణమునం బొనరింతుచె దగ్గిల్లుబుల్లె

ని తదేకచింతఁడై యొం బెఱుంగక యన్నపతిం గాంచి
రాజ్య యిట్లనియె. ౪౮౦

ఉ॥ చింతకు నేమి కారణము చెప్పము కాననీమనుండి ధీ
మంత్రుఁడు నచ్చె బుత్తుఁడు; క్రమంబుగఁ జేసితి రాజనూయముకొ
బ్రాంతమునందు దూరమునఁ బార్థివశత్రువా? లేఁ డరాతీ; నీ
కింక విచార మేల? ఎచియింపుము నావుడు భూపమాళియుకొ.

ప॥ చింతాకారణమును గొంతొక చెప్పి భోజనాదికల్ల బొన
ర్చిక యారేయి గడపునంతఁ దెల్ల వాటుటయు సంధ్యాదికృత్యంబు
లోనర్చునంతకు మున్న కిశ్వామిత్తుని డగుడెంచి కృతశ్రమనాగుం
డగునృపతి కిట్లనియె. ౪౮౩

క॥ విడువుము రాజ్యమును నొం, డెడకేగుము దక్షిణార్థ మిచ్చెద నని
ము, నొడివిన బంగారమును, గడునడి నాకిమ్ము తడయఁగాఁ
నేమిటికొ. ౪౮౪

ప॥ అని ధార్మ్యమునం బలుకుగాధిజనకు స రేంద్రుం డిట్లనియె.

క॥ ఇచ్చితి సర్వస్వమును, బుచ్చికొనుము వెడలి యిపుడ పోయెద
నిఁకఁ బై, పెచ్చుగ నుడివినదక్షిణ, నిచ్చెదఁ గాలాంతరమున నిపు
డీశమిన్.

ర౮౩

ప॥ అని యమ్మునికిం జెప్పి భార్యాపుత్రుల వీక్షించి యిట్లనియె.

క॥ మనమూడుకాయములు గా, క నిఖిలరాజ్యంబు వివిధకరితురగ
ములున్, ధనధాన్యములును నిమ్ముచి, జనమౌళికి నిచ్చినాడ సంతో
షముగన్.

ర౮౪

ప॥ కావున నిఁక మనమియ్యెడ నుండుటచుచితంబు వెడలు
డని నిర్లమించునమ్మహిపాలునివెంటఁ గొనుచుండును భార్యయునుజింతా
దంతురులై నమృతవదనములతో నరిగి రట్లు కట్టుగుడ్డలతోఁ గదల
వారలయవస్తం గాంచి.

ర౮౫

ఉ॥ పౌరజనమ్ములెల్లరు నపారకృపారన మొల్కు నక్కటా !

ధీరుఁడవయ్యు నించుకయుఁ దేఁకువ లేక మునీంద్రునూయాయన్
దారుణపాశముం దవిలి దై న్యము నొందఁగి నయ్యెనే? దురా
చారుఁడు ధూర్తుఁ డెంతపని సల్పె ధరామరుఁ డంచు బోరవన్.

ప॥ అమ్మునీంద్రు నిందించుచు దుఃఖాకాంతులై యున్నెడ
భార్యాపుత్రసహితమ్ముగఁ గదలి పురంబు వెలువడినఁ బిఱుందన చని
నిలువరించి గాధిజండు సింహురమ్ముగ నిట్లనియె.

ర౮౬

చ॥ జనవర ! దక్షిణాంధగ నొసంగు మొసంగుట కిచ్చు లేనిచో

..న న"యని పల్కు మట్టు లయినన్ నిను నే నడుగన్ సమస్తముం
గొనుటకు సచ్చయేని యిదిగోఁ గొను మిచ్చెదఁ గానిచోఁ బ్రతి
జ్ఞను జవదాట కిమ్ము కనకమ్మును దక్షిణకై యథామతిన్.

ర౮౭

ప॥ అని ప్రాణగొడ్డమ్ముగఁ దవలినయమ్మునీంద్రునకు సమస్త
రించి దీనాత్ముడై యంజలి ఘటించి హరిశ్చంద్రుఁ డిట్లనియె.

ర౮౮

ఉ॥ వారక నీయుణం బది యువశ్యము నీడగు నిచ్చికాని యం.
 భోరుహమిత్రవంశమునఁ బుట్టియు మెచ్చుగ రాజసూయముకొ
 రగతం బొనర్చియు యశమ్మున మించినదాతనయ్య నే
 నేరహి నన్నముం దినఁగ నిచ్చ యొనర్తు జగంబు నవ్వఁగక. ౪౯౩

ప॥ నీయుణంబు దీటుదనుక నే భుజింప నొల్ల మియ నిశ్చయంబు
 కొండొక తాళితేదేని దై వానుకూల్యమ్మునం జేసి ధనంబు చేకులు నది
 దక్షిణార్థంబుగఁ బ్రతిశ్రుతం బొనర్చినకనకమ్మునకుఁగా నొసంగెద
 నావుడు ముని యిట్లను. ౪౯౪

|| వెడవెడ మాట లాడెదవు ఏఱిడివే నరపాల ? నీకు నె
 క్కడ దొరకుక ధనంబు? ధనకారణమైన నమస్తరాజ్య మి
 ప్పడ మదధీనమయ్యె నిలు బొంకక “లే” దని చెప్ప మింక ని
 న్నడిగెడివాడఁ గాను జను మాషయి నీమది వచ్చునట్లుగక. ౪౯౫

మ॥ వసవాసమ్మున కేగువాఁడు నృపుఁ డిప్పటక బ్రయోగించున
 మ్మునివాగ్దానములక సహింపక యనుకొనెఁ ఘమ్ముగాఁ బల్కువాఁ
 డనె? ద్రవ్యంబున కేమి శంక? యొకచోటక దేహమే నమ్మి నీ
 కనకం బిచ్చెద నిర్థనుండ నని నక గారినపఁగా నేటికిక. ౪౯౬

ఆ॥ వె॥ తెవులు లేనిమూడుదేహమ్ము లుండఁగ్గ, నీయుణంబుదీర్చ నేర
 మెట్లు, గ్రాహకుం డొకండు గల్గెనే నీయయో,ధ్యాపురమ్మునందుఁ
 జూపు మనఘ. ౪౯౭

హరిశ్చంద్రుండు కాళిక బోధుట.

ప॥ కాదేనిఁ గాశీపురమ్మున మమ్ము విక్రయించికొని నీకు డక్షి
 ణార్థంబు ప్రతిజ్ఞాతం బగుసార్థభారద్యయపరిమితకాంచనమ్మును నెనూ
 గుదునని చెప్పి తత్సహితమ్ముగ నరుగువాఁడు ముందట. ౪౯౮

ఉ॥ గార్చిని గూడి శంకరుండు కాపుర ముండెడిచోటు మేటిభా
 క్తగీయొద్దనం దనరుకేవలపుణ్యత్రురాళి కాళి యిం

షారంగఁ గాంచి యందుఁ గలహర్షములకొ దిలకించి ప్రోలికొ
దూరమునుండి చేసెఁ బ్రణతుల్ గృతకృత్యుడ నంచు నెంచుచుకొ.

ప॥ పదంపడి గంగానికటమ్మన కరిగి యందుఁ గృతస్నానండ్డ
తర్పణాదికం బొనరించి మునిఋణావిముక్తికై మార్గమ్ము నాలోచించుచు
సర్వథా యిష్టాన్తలంబు శివపరిగ్రహంబకాని మనుష్యపాలితంబు
కాదు. కావున నిట నన్నకించిత్తరునైన నెవ్వండేని తదనుమతమ్ము
నంజేసి కొని కృతకృత్యునొసర్పవచ్చు నని యెంచుచు శుతసతీసహిత
మ్ముగఁ గొంతతడవేగి పార్శ్వగతుండును దక్షిణార్థి యు నగుబ్రాహ్మణుం
గాంచి వినయమ్మున నిట్లనియె.

౪౯౯

క॥ ఈనన్ను నాదుకొమరుకొ, నానారీతిలకమును గనందగుఁ బేర్చి
మానివర? యేమిపని మా, కానతి యిచ్చెదవు తెల్పు మర్తి లిక ల్లిక.

ప॥ ఇందొక్కరికతన నీఋణంబు దీర్చికొను మనుడు నవ్వి య
వ్విప్పుడు రాజున కిట్లనియె.

౫౦౦

క॥ ఒకమాన మాయె నను మి, న్నక మాటలు సెప్పి తిప్ప నాయమె
భూపా, లక ! దక్షిణ యిడి కదలుమా, యకలంకంబైనకీర్తి నందె
దవేసికొ.

౫౦౧

ప॥ నావుడు హరిశ్చంద్రుండు మహాత్మా ! మాసం పిప్పటికిని
బూర్ణమ్ము గాలేదు దినార్థం బింకను వ్యవధి యున్నయది యించుక
ప్రతీక్షించితివేని ఋణవిముక్తుండ నయ్యెద నన నమ్ముని యిట్లను. ౫౦౨
క॥ ఇప్పుడరిగివచ్చెదను న, త్యవరత నపు డీడలంపు నందకయున్నకొ
శపియించెద నని యరిగెకొ, గనటబ్రాహ్మణుడు సృపతి కళవళ
మందకొ.

౫౦౪

ఉ॥ అంతఁ ద్రిశంకుపుత్తుఁ డకటా ? యెటు లిమ్మాని యప్పు దీర్తు? శ్రీ
మంతులు మిత్తు లుండినను మానము దక్కి నిభుండ నయ్యు నొ
క్కింతకుఁ జేయిచాపుదునె? సృత్తులు మూడు విధించె డ్మత్రతా
క్రకాంతులకెల్ల బ్రహ్మ; యవిగాక మఱొక్కటి ద్రొక్కఁ జెల్లునే.

ప॥ ఇతనియుణంబు దీర్ఘకమున్న మృతి చెందితి నేని బ్రహ్మస్వా
వహారణజనితవోషమున సధమాధమం బగుకీమిజన్మంబు సంపాద్య
బగు గాదేని బ్రేతశ్రవ్యంబు చేకూలు నట్లుం గాన నాత్మవిక్రయణం
బొనర్చుటయ నరం బని యెంచి చింతాకులత్వమున యోముఖుండై
దీనుండై యున్నవతికి నతి యిట్లనియె.

౫౦౬

ఉ॥ జనవర? సత్యవంతులకు నాటి మతోక్తము గాఁడు సత్యవా

క్యనియతి దప్పి ప్రేతసముండై వెలిజెందు నరుండు; వాని న

ర్వనియమముల్ వృథా ఋతము పాలన సేయును స్వర్గలోకసా

ధన మగు నెట్లు సత్య; మనృశం బగు దుర్గతి కట్ల పేతువై. ౫౦౭

ప॥ నాథా? యయాతి శతశ్రవ్యమేధంబు లొనర్చి పిదప రాజ
సూయకర్తయై స్వర్గమున కరిగి యొక్కపరి యసత్యం బాడి యథోగతికి
వచ్చెడి నని విందు ననుచు రా జిట్లనియె.

౫౦౮

గీ॥ ఎద్దియో చెప్పఁదలఁచితి విందువదన? పలుకు మయ్యది కొంకక
బాలకుం డీ, తండు వంశంబు నెగడింపఁ దగినవాఁడు, కలఁడు వెను
దీయ నెయ్యది కారణంబు,

౫౦౯

ప॥ నావుచు రాజవత్ని యిట్లనియె.

క॥ వరవర? సంతానమున, కరయఁ గ నతి యట్టిఫలము నందితివెకన
న్నొరులకు నమ్మిధరామరు, నియుణము దీర్పంగఁ జనదె నిశ్చలబుద్ధి.

ప॥ అనులై బృవచనములకు దుఃఖాకులండై.

చ॥ చెలి! దరహాసనంగతినిఁ జెన్నలరా రెడివల్కులెల్ల ని

మ్ముల విడనాడి నాహృదయముం గలఁగింపఁగ నిట్టివాక్యముల్

పలుకుట చెల్లునే? మృదులభావము గల్గినదానివయ్య న

న్నలయఁగఁ జేయుదే? విధికి నన్నెము బున్నెము లేక పోయెనే.

ప॥ అని కరుణంబుగఁ బల్కి యెన్నపాలుండుదారవిక్రమ
మున కధీరుండై దుఃఖాతిరేకమున మూర్ఛం జెందినం గాంచి యప్పతి
వోతయు.

౫౧౦

ఉ॥ హానరనాథ? దైవమున కంతగ నెల్లద మైతిమే? జగ
న్దానితులై న భూవతులు మన్ననఁ జేయఁ జతుస్పముద్రము
ద్రానుగతంబు భూవలయ మంతయు నేమహనీయుఁ డేలు న
వ్వానికి నీకు స్థండిలముపై నిటు నెవ్వగఁ గూడ టావ్వునే. ౧౧౩

ఆ॥ వె॥ కోట్ల కొలఁది విప్రకోటులకిచ్చి య, జ్ఞములు చేసి నత్యసంధుఁ
డనఁగ, నెగడునాదువతికి నీకు నీదురవస్థ, యెట్లు గల్గె? నాకు
నెఱుంగఁ జెవుము. ౧౧౪

క॥ అనయము నిందో? పేందుల, కెన యీతఁ డనంగఁ బుడమి నేలెడి
ధర్మా, త్తున కీదుర్ద శ గూర్చఁగఁ, జనునే? దై వమున కింత శంకయు
వలజే. ౧౧౫

క॥ అని పలుమఱు గుందుచు న, వ్యసజానన మూర్ఖ గూరి భర్త
దర్శి గృ, న్ననఁ బడియె నిట్టికష్టము, చన దిఁక నెవ్వనికేని
శత్రుండైనన్. ౧౧౬

వ॥ ఇట్లీరువురును మూర్ఖం జెందెయున్నయెడఁ గొమరుండు
రోహితుండు తుదాకులుండై. ౧౧౭

క॥ నాలుక యెండెడి నాక, బ్బా? లలి భోజనమునిడక పాణమునిల్పవం
జాలదు తుద్యాధకు నే, దాశ ననుచు మొట్టవెట్టుఁ దలదం
దులకున్. ౧౧౮

గీ॥ అంతలో నంతకుండు వ్రాలె నధికకోప, మడర గాధిజఁ డేతేర నవ
నిపతికి, సధికమై తగె దుఃఖ; మట్లగునుగాదె, ఋణికి ఋణదాత
కుద్రుండై యెసేయుపట్ల. ౧౧౯

వ॥ విశ్వామిత్రుండును మూర్ఖం గూరినయన్నరపాలునిపై శీత
లోదకంబు చిలికి. ౧౨౦

క॥ నరపాల? నీక కాదిది, నరులకు నెల్లరకునున్ ఋణము నీందెరువున్
బొరయనిచారికిఁ గలయది, య రయము మైతెమ్ము వంచనాదృతి
మేలే. ౧౨౧

జ్ఞానంబున మోక్షమును పొందుదును శీతలోకమున నేచనమున బ్రభవం
జ్ఞానంబున మోక్షమును పొందుదును నంతకావరావతానుండును నగునమ్మునిం
జూచి మగుడ నోహాయత్తుండగుడు ద్విగుణితకోశంబున తపసి నృపు
న కిట్లు నియె. గీ.౨౨

చ॥ సత్యము దప్పవేనియు నెచంగుము దక్షిణ; సత్యహేతు వా
దిత్యునితేజ మియ్యని తెల్లము సత్యమునంద నిల్చు నా
దిత్యులలోక మియ్యెడఁ బ్రతిష్ఠితమై చుచు సర్వధర్మముల్
సత్యమునంద పోల్చు నొకసత్య మగుక శతవాజిమేధముల్. గీ.౨౩

ఆ॥ వె॥ ఇందియేల నాకు నినుఁ డంతగిరి కేగు, నంతలోన దక్షిణార్థమైన
కనక మిచ్చి పుచ్చుగా నేరవేసి శాపం బొసంగువాఁడఁ బార్థివేంద్ర

మారిశ్చంద్రుండు భార్యనమ్ముకొనుట.

చ॥ ఇట్లు పుయిలోడక నిష్ఠురమ్ముగఁ బల్కి యతండు ననినపిమ్మట
దుఃఖార్థవమగునై దంపతు లిరువురును గుండుచున్నంత వేదపార
గుం డగునొక బ్రాహ్మణుండు బహువిప్రసహితుండై యెటకేనియుం
జోవుచుండ రాజపత్ని యాతనిం జూసి పతి కిట్లునియె. గీ.౨౪

ఉ॥ ఎప్పుడు విప్రులం గలిసి యిట్లరుదెంచుచునున్నవాఁడు దా
నొక్కమహినురుం; డతనియొద్దకు నేగి ధనంబు గోరినక
డక్కక యిచ్చుఁ బుత్రులకుఁ దండ్రీధనంబు గ్రహించుటొప్పుదే?
తీర్క్కినమూడుజాతులకుఁ దండ్రుల కారె మహినురోతముల్.

చ॥ అనుసతికేఁ బతి యిట్లు నియె.

గీ॥ క్షత్రియుఁడనయ్య నేబ్రతిగ్రహముకొఱకుఁ, జేయి చావుటయెట్లు
లిస్సీ ! ప్రతిగ్ర, హంబు విపులసాము వర్ణంబులకును, వారు గురు
వులు పూజ్యులు వారిజాతీ. గీ.౨౫

క॥ గురువుల యాచింపం దగ్గఁ దరయఁగ దానంబు యజన మధ్యము
నంబుక, శరణాగతరక్షణముక, బరమంబులు క్షత్రియులకుఁ బరి
పాలనముక. గీ.౨౬

గీ॥ “దేహి” యనుమాట వలనదు దేవి! నాకు, గలగుఁగాక “దదామి”
యొక పలుకు దెచ్చి, యెట్టులైనను నిమ్మనిఋణము దీర్తు, నడు
గుటకు నొంతు గలదె యెందైన గన్తి.

గీ. ౨౯

ప॥ నావుడు రాజ్ఞి యిట్లను.

క॥ సమవీషమకాలములయో, గమునక మానం బమానకతయుకొ
దాత్పు, త్వము యాచకత్వ మనునివి, కృహమున నొడఁగూడఁ
గాలగతి వార్యంబే.

గీ. ౩౦

క॥ కాదేని ధర్మలతకుక, బాదులు బ్రాహ్మణులు ద్రోహవరులై కస్తిక
ద్వాదృకుఁడ్రోయుదురే? మ, ర్యాదాష్టలిత్యములు సమయచోది
తముల్.

గీ. ౩౧

చ॥ అనుసతి కెట్లు పల్కు జలజానన! వాఁడీకరాసిఁ బూని గ్ర
క్కున రసనక నుఖం బలరఁ గోసికొనం దగుఁగాని యొక్కునిం
గని ధనలోభ మూని యడుగక గమకింతునె “దేహి”యంచు రా
జునకుఁ (ద్రిశంకుపుత్రు)నకు శూరున కింతటిదైన్య మొప్పునే. గీ. ౩౨

ప॥ కావున నెట్లైన భుజవీర్యార్జితం బగుధనమైరులకీయన య
భిలషింతుంగాని యాచ్ఛాదైన్యంబొల్ల ననుడు నప్పతివ్రతాశిరోమణి యి
ట్లనియె.

గీ. ౩౩

ఉ॥ అప్పు న నార్చినక మజ్జియు నందల మెక్కఁగఁ జేసిక వివా
హమ్మునఁ గొన్నభార్య దగు నన్నిటికి ప్నరచాల! యాచ్ఛకుక
సమతి లేనిచో నను యశమ్మునకై తెగనమ్మి వచ్చు మూ
ల్యమ్మును నిమ్మునీండు) నిఋణార్థముగా నిడు వింత యొప్పదే? గీ. ౩౪

క॥ అనుసతిపలుకులు విని యా, జననాథుఁ డఖండదుఃఖిసాగరమునఁ గ్ర
న్నన ముగ్ధి యింతకప్తమ్మునకు నేనో పప్పు పెట్లు పూర్ణేండుముఖ.

ప॥ అనిన నోదార్చి యమ్మగువ మరల నిట్లనియె.

గీ॥ మృత్యువేదమును మధ్యహేతువును రాజ్య, హేతువును భోగహేతువు
నెఱుంగ కలట, సత్యసంరక్షణమునకు సాధ్య నమ్మ, దగదె నీవంటి
యెత్త మోత్తమున కధిప. గీ३౬

క॥ అని మూటిమాటికిని న, వ్యనితామణి యుక్తియుక్తవచనములఁ ద
న్నును బ్రేరేపఁగఁ దుద కిట్లును నంగీకార మాత్మయం దిగురింపఁ.

ఉ॥ ఎవ్వరుఁ జేయరాని పని యె నొనరించెద నీదుమాటచే
జవ్వని? భార్య నమ్మెనినృశంసులు గల్గిరె యేయుగమ్మునం
దెవ్వగ నిట్టిదుష్టుతికి నిచ్చ యొనరు? నభాగ్యమూర్తి నై
నవ్వుల కాకరంబ నయి నల్వరలోఁ దలవంపు నింపఁగఁ. గీ३౭

ప॥ ఇట్లు చింతించుచు నెట్టకేలకు హరిశ్చంద్రుండు రంగమ్మునఁ
బట్టి నవతిరించఁ జేసి గద్దదకంఠుండై యెడనెడ నడుచునాగరికుల
కిట్లనియె. గీ३౮

గీ॥ నాగరికులార! కరుణాసనాథులార! యీతలోదరి నాభార్యయె
వరికేసి, దాసిగా విక్రియించెదఁ దగినధనము, నీఁ గలుగుదాత
గలుగఁడె యిందెందుఁ జెప్పుడ. గీ३౯

ప॥ నావుడు వార లందఱుఁ బరమాశ్చర్యసంభృతమానసులై
మండలాకారమ్ముగఁ జుట్టువార నిలిచి నీవెవ్వండ విట్లు ఖతీ విక్రయణం
బొసర్ప నేమివచ్చె నావుడు వారల కితం దిట్లును. గీ४౦

క॥ సగపాలు చచ్చి యీదు, ర్భగకార్యము చేయువాడఁ బాపాత్ముఁ
డదు, డగుఁ డగుర క్షనునిక బో, లఁ గలుగుకతినుండ నక ద
లంప నభు మగుక. గీ४౧

ప॥ ఇట్టి నావృత్తాంతమ్ము మీకేల వలసిన నియ్యంగనం దగిన
ధన మ్మి డి దాసిగాఁ గైకొనుడని యుచ్చైస్పర్శమ్ముగ నెడువునమ్మా
నవతివచనంబులు విని కౌశికుండు వృద్ధబ్రాహ్మణరూపంబు ధరియించి
యియ్యడ కడుదెంచి యిట్లనియె. గీ ౪౨

చ॥ ధన మతులంబుగాఁ గలదు తద్దయఁగ నుకుమారి యస్తదం
గన పని నేను రామిఁ గడుఁ గట్టము చెందుచునుండు నీకుఁ గో
రినధన మిచ్చి పుచ్చెదను బోయిసి నమ్ముట నిక్కువంబె నాఁ
గను బ్రతి చెప్పఁడయ్యె ధీతికాంతుఁడు కూనినవంతుఁడెనునా.

చ॥ అట్లు నిరుత్తరుండగు నన్నరపాలున కతుండు మరల నిట్లను
ధర్మశాస్త్రముల ద్వాత్రింశల్ల త్తనోపేతయు శీలవతియు నగుతరుణికి
మూల్యంబు కోటి యనియుఁ బురుషునకు నర్బుదం బనియుఁ జెప్పం
బడుఁ గావున.

గీ॥౫

క॥ నీతరుణి కనుగుణం బగు, నేతస్తూల్యంబుగొనుము గృహ మేగెద నే
నీతిన్విం గొని యనవును, నాతఁడు పృతి చెప్పఁ దామె నతి
దుఃఖమునా.

గీ॥౬

గీ॥ అంత నావృద్ధునిపుఁ డహంకరించి, ధనము నృపునగ్రమునఁ బోసి
దాసివైతి, రమ్మతడవేలయనుచుఁ గరమునఁ గొప్ప, వట్టి యిడిచె
నారాజవత్ని నకట.

గీ॥౭

చ॥ అట్లు కఠినుండై లాగికొని పోవుచున్నయమ్మునికి నప్పరమ
సాధ్వీ యిట్లను.

గీ॥౮

చ॥ అకట! మునీంద్ర! నా విడువుమయ్య! నుతునా విడనాడ నాప నే
నకలుష నాపతివ్రత నయం బొకయించుక లేక నన్ను ము
ట్టకు మని పుతుఁగూర్చి యకటా నృపపుత్ర! దానినైననా
వికలత చూడుమయ్య నను విడఁ గదయ్య యిఁకేటికూరులలో.

చ॥ తీనినను నస్త్రమునా విడువ కన్నపపుత్రకుఁ డంబ? యంబ? యం
చనుగతుఁడై యఖండగతి నశ్రువు లొల్కఁగ నేడ్చుచునా బునః
పునరుదయత్పదస్థలనమునా గని యేగుచు ఖండ నెంత దు
ష్టనుఁడి యతేండు పొమ్మనుచు రాజసుతునా గర మెత్తి మొత్తేశి.

ఈ చ॥ ఎంత తిట్టి మొట్టి యెడఁ చేయ నొందినఁ, దల్లికొంగు వట్టి
తత్తటమున, వెనుక నరుగుచుండ విడువఁగ శక్యమే, బాల్కురకును
దల్లి పట్టుబేర్చి.

గీ॥౧౦

చ॥ అటు చనుదెంచునాత్మజుని నన్యకు గాంచి మహాత్మ ? నన్నుఁ గొ
న్నటులే మహాత్మ జాతుఁ గొనుమయ్య? ధనంబు మోసంగి; యిట్లొన
గ్గులు నను రక్షణేత యొకరుండ సుతుం డగుటక విశేషలం
కట మును మన్ననంబు పనిపాటలకుఁ పెనుదీయుఁ గానిచో. ౧౧౧౨

— నిఃపాతుండు కీర్తితుండగుట. —

స॥ ఇంకలకుం గొజుగాని నన్నుం గొని యేమి ఫలంబగు నో
యాయ్యా! యెట్లైన దీన నగున న్ననుగ్రహించి నాకొనుకునిఁ గీర్తుఁగా
నొసర్పు మనపుడు నతండుంగీకరించి పురుషునకు సర్వదంబు మూల్యం
బని చెప్పి యమృహీనాభునెద్ద తిద్ధనం బునిచి మీరిరువురును వెంబడి
వచ్చునది యని చెప్పి యవ్యప్రండు బయలు వెడలె నంత నమృహాపతి
వ్రత భర్తకుఁ బ్రదక్షిణం బొసర్చి పాదములపై శిరం బిడి యతిమఃఖ
భరమున నిట్లను. ౧౧౧౩

క॥ దాసముఁ బ్రేబడి యగులు, మానింపంబడి ద్విజుల్ సమగ్రీముగ న
న్దానితులై రేనియు నా, కీసరపతి భర్త కాఁడె యెన్నిభవములక.

క॥ అని పాదములం బడి వా, రనిభక్తియుఁ బేర్చి కూర్చి గ్రంధుకొనఁ
గ లే, వనిభార్యం గని దుఃఖం, బునిధిం బడి యిట్లు వల్లు భూ
పాలకుఁడ౯. ౧౧౧౪

క॥ ఈతిరుణి యీతలోదరి, యీతల కెటు లేగు? భర్త నగునా కెడయె
యేతరున మనుకొన్నయో, పేతంబై నీడ యెలయు పెండుం గలదే.

స॥ అని నికటగతుం డగుకొమగు నుద్దేశించి.

మ॥ అకటా! న న్విడనాడి పోయెదె కుమారా? దుర్భగుండైన తం
ద్రీకి నీబోటి సుతుండు దిక్కు నె? యిక న్నేదుఃఖముం జెందెనొ
ద్దకు నేతెంచి నిషేధవాక్యములు దద్దక బల్చి యోదార్చి బు
ద్ధికి ధైర్యం బిడువార లెవ్వరు! ననుక దీనాత్ముఁగాఁ జేసెదే. ౧౧౧౫

ఉ॥ భార్యణి యెల్లఁ బోయినను ధైర్యము వీడ; సుతుక గుణాకరుక
ధీరసుతున్ ద్యజించుటెటు? దెల్పగదయ్యకి ద్విజేంద్ర! యంచునా

భూరమణుడు నిపునని పూతచరిగి? సరోజనేత్రీన
 స్నీరహి డించి దానినయి యేగెదె? డైవబలము పెంపునన్. ౧౧౮
 క॥ నను నిత్నొకుకులోద్భృత, డనియును రాజేందు? డనియు నధినాథు
 నిగాఁ, గొని నాకారణమున నొ, క్కనికీ? దాని వయి కుండఁ
 గాఁ బనుపడెనే. ౧౧౯

క॥ ఏతాదృశగురుదుఃఖా, స్వీతుఁడనై కుందునన్న నెవ్వరు మోదా
 స్వీతు నొసరింతు రని య, త్యాతురుడై భూపుఁడడలె ననదవి
 ధమునక. ౧౨౦

వ॥ అంత నష్విపుం డేతెంచి కోరిధాకులుండై యారాజుని సమ
 త్మున నారాజుపత్నిం బట్టి కళాభూతములం గొట్టి పుత్రీనిసీతమ్ముగ
 నీడ్చికొని పోవుచుండ హరిశ్చంద్రుం డేనియుం జేయునదిలేక యిట్లు
 దుఃఖించె. ౧౨౧

చ॥ తరణిశతాంక వాయువులు తక్కినమానవులకా మతెవ్వ రే
 పరమపతిప్రేత గనఁగఁ బాల్పడ కుందురొ మున్ను; నేడు భా
 గ్యరహితయై యకారణము యన్లనితానుణి దాని యయ్యె డు
 న్తర మగుడై వపాక మది దాటంగ రాను విరించికేనియుక.

ఉ॥ మారునిగేరువాఁడు సుకుమారుఁడు నాదుకుమారుఁ డీతఁ డం
 భోకుహమిప్రేమంశజఁడు పూజ్యులఁ దక్కి యభాగ్యుడైననా
 నేరమికారిణంబుగ ననిందితుఁ డొక్కనిచేతఁ గీర్తుండై
 బోరన నేప్పుచుం జనుట పోలునె? పుత్రులు లేరే ధాతకుక. ౧౨౩

ఉ॥ హానళినాటీ? హతనయ? యక్కట? దుష్టుడ నై ననాధుడు
 ర్జానము కారిణంబుగఁ గ్రహంబున దైవబలము దక్కియెం
 దేనియఁ బోతి రే? ఋణము తీరెనే? మీకును నాకు నేటితోఁ
 బూనిక నింత చేసియును బోననిప్రాణము నాకుఁ గల్గెనే. ౧౨౪

వ॥ అని మిన్ను మన్ను నొక్కటిగా విలపించునానత్యసంధుని
 కడకు విశ్వామిత్రుండు నశిష్యుండై వచ్చి కోపమ్మున నిట్లను. ౧౨౫

క॥ అస్మత్తం బౌడక సత్త్వ మ్మునకుం గట్టవడె నేని మున్నిచ్చెద నీ, కని
పల్కి నదక్షిణఁ గృహి నా కిడు మనుడు ధరణినాథుఁడు పేర్తికా.

చ॥ మునిహృదయం బెఱిఁగి యితఁడు రాజ్యదానదక్షిణముం
గాక మున్ను నే నితఁకి “యూగార్థంబు ధనం బిచ్చెద నయోధ్యకు రి”
మని నొడివిన ధనముఁగూడ దెమ్మనుచున్నవాఁడు కాని మ్మిధనం
బున సార్థపేషభారద్వయంబ కాక మఱిఁకొంత విగిలియే యుండుఁ
గావున సుభయమ్మునకుం బర్యాప్తంబగుం గాకేమి యనికెలన నున్న
ధనముం జూపి యిందు రాజసూయదక్షిణయుంగలదు దీనిన్ గృ
హించి నన్నుం గృతార్థుఁ జేయుము నావుడు గాఢిజుండీధనం బెట్లు
సంగ్రహించితిని నొడువు మనుడు నతం డెట్లు లను.

క॥ మునివరి? ద్రవ్యంబును గై, కొను మంతియకాని వేటు గోరకు మ
దినే, వినిచిన నికును నాకును, బనుపడు శోకంబు పట్టఁ బగ్గము
లేమికా. ౫౬౮

క॥ నావుడు ముని యిట్లను సో, భూఁల్లభ? ద్రవ్య మెట్టిపోడిమిచే నీ
తావునకు వచ్చె శస్త్రం, బై వెలయక యున్న మాకు నది గ్రా
హ్యంబే. ౫౬౯

చ॥ అనవుడు రాజు వల్కు పినుమయ్య మునీంద్ర? పతివ్రతాంగనా
జనవణి యైనమత్పుతిని సద్గుణశోభిత సమ్మినాడ ని
ష్కనిచయ మొక్కకొంటిగొని; కన్నకుమారకు సర్వదంబు గై
కొని యిడినాడ నీధనము గొంకక గైకొనుమయ్య మొక్కితైదకా.

• ప॥ అని పార్థింపుటయు నమ్ముని యాధనముం జూచి యయ్యది
యల్పంబు రాజసూయమ్మునకు దక్షిణ యంత స్వల్పం బెట్లు? మఱి
కొంత తెచ్చి నా కొనంగు వట్లనరింపవేని. ౫౭౦

గీ॥ నాతపోవిర్య మధ్యయనంపుఁజేన, మత్స్యభావంబు నాదగుమహిమ
మగువ, ఉంగఁ జేసెద విప్రు లనంగ నంత, నెల్లిదమె? యిమ్ముత
క్రిన దిపుడ నాకు. ౫౭౧

• అనవుడు హరిశ్చంద్రుండు కొండొక తాళితివేని మఱియుం
గొంతధనం బిత్తుననుటయు గాధిజుండు రాజా! యింక దినమున నాల
వభాగంబుమాత్ర మవశేషముగా నున్నయది యంతదనుకం దాళు
వాడఁ బిమ్మట మఱుమాట చెప్పిన నే నొప్పెడి వాడఁగా నని
యాధనంబుగొని యరిగెఁ బిదప హరిశ్చంద్రుండు దీర్ఘనిశ్వాసం బొన
రించి యథోముఖుండై యుచ్చైస్వరమున నిట్లనియె. ౫౭౩

క॥ ననువిత్త కీర్తితునిగా, నొనరిచి పేతత్వ మంది యుండిననాచే, జను
నెవ్వని యార్తి యతం,డనుగతుండై యిటకు వచ్చు నర్కుండుండక.

ప॥ అనునంత నొక్కచాండాలుండు దుర్గంధరూపితశరీరుండు
విక్రమోరస్కుండు శ్రేణులుండు లంబోదరుండు శవమాల్యాటంకృ
తుండు హస్తజర్జరయష్టి యగుచు నేతెంచి యిట్లను. ౫౭౪

క॥ పిను మేఁ జాండాలుకుల, మ్మునఁ బుట్టి ప్రవీరుఁ డనఁగఁ బొల్పెడి
వాడక, జనవర? నాయానతి నృత, జనచేలాపహృతి నలుపఁ
జనుము కడంకక.

ప॥ నావుడు రా జిట్లనియె.

గీ॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియులఁగూర్చి పలికియుంటి, గాని తక్కురులగుటెం
చికాదుజగతి, దనరు నుత్తమమధ్యమాధములకనుగు, ఇంబయిన
ధర్మములు విహితంబు లగుచు. ౫౭౫

• ప॥ కావున నీవు నన్నుఁ గొన ననర్హుండ వన వాడును నరేం
ద్రా! నీవు సామాన్యముగ నాయెదుటఁ బల్కినకతనఁ గొన నుద్య
మించితి సత్యమునకుం దప్పవేని యట్లానరింపు మిప్పు డీనియమములు
చెప్పట పాడి గా దని మఱియును. ౫౭౬

క॥ అవిచారితమతియై తా, నెవఁడును సత్యంబు దప్ప నెఱుంగని
చోముం, దు వచింపరా సదత్యము, దవలెడివాడెట్టులేనిఁ దగుఁ
బలుకంగక.

క॥ అనునమ్మాలనిపలుకులు, నిని జనపతి సత్కమునకు వెలియై నరక
మునఁ బడుటకన్నఁ జాండా, లనియతి నుడుటయై కొంత లగ్నగుఁ
గా ॥ ౧౦

క॥ అని యోజించెడియాలో, నన గాధిజుఁ డటకు నచ్చి నరవర !
నీకో, రినధన మిచ్చెర ననుమా, లనికీ దానుండ వగుట లాఘవ
మగునే. ॥ ౧౧

— హరిశ్చంద్రుండు చాండాలునిచేఁ గ్రీతుండగుట. —

ప॥ అట్లేని నా కీడగుదక్షిణ పూర్ణం బేవిధమున నగు నని
కోధతామాత్రుండై యరుగు నమ్మనివరునకు జనవిభుం డిట్లను.

క॥ అఁఘుండగు సూర్యుని కొలఁమునఁ బొడమనత్త్రియుండ మునివర?
నాకుకా, జనునే? చాండాలుని నే, ననముం బొనరింప ధనమువలని
దురాశకా. ॥ ౧౨

ప॥ అనిన యున్ని యట్లను.

ఉ॥ మాలని కెట్లు నేననమిమర్తు నటంచుఁ దలంకెదేని నికా
జాలినద్రవ్య మిచ్చి కొనుసత్పురుషుం గనఁ జేయు మింక నేఁ
దాళ శపించి యేగెదను దామరిసాపుఁడు వోవుదెంచె నా
కేట విచార మెట్లయిం నీవలె దక్షిణ కైకొనక వలెకా. ॥ ౧౩

ప॥ నీ వెట్లేని ధనమిచ్చుటయ నాకుఁ బ్రధానం బని పాత్ర
గొడ్డమ్ముగ ధూంకారం బొనర్చునమ్మునకి సంజలి ఘటియించి పాడమ్ము
లం బడి నృపాలుం డిట్లనియె. ॥ ౧౪

ఉ॥ ఓమునినాథ ! కొంతి కృప యుంచి ప్రసన్నుడవై భవత్పనా
బే ముదిసమ్మి యున్నధరణీందుని దీను ననాథు నార్తు న
న్నోమఁగదయ్య యంత్యకులయోగముకన్న నినుకా భజించి నీ
ధామములందు సేవకపదమ్మున నేఁ బని గొందు నమృతకా. ॥ ౧౫

ప॥ నీ వేది పంచిన నయ్యది యొనర్చువాడ నని పదమ్ముల
నుండి లేవనియన్నరనాథున కతం డిట్లను నీకోరినయట్లు నాకు దానుం

ఉ వగుము నే నెద్ది చెప్పిన నయ్యది యొనరింతువే? నాపుడు హరిశ్చంద్రుడు కొంత సంతసించి పునర్జాతునిగాఁ దన్నెంచికొనుచు నమ్ముని కిట్లను.

గీ॥౨

క॥ ఓమునిజనమణి! నన్నిక, నేమి యొర్చినను మంచిదే నీసాదం బేమిదిని నమ్మి నీపను, పేమైనక జేయువాడ నెల్లపుడుఁ దగ్గ.

న॥ కావున నీకేమి యొనర్తు నిప్పుడ నా కాన తిమ్మనుడు నమ్ము ని చాండాలుం బిలిచి యిట్లను.

గీ॥౩

గీ॥ ఓరి చాండాలు! వీడు నాయొద్ద దాను, డయ్యె ద్రవ్యంబు నాకు ముఖ్యంబు గాని, పీనితోఁ బని లేదు నామానతీని ధ, నంబు నిడి వీనిఁ గైకొ మ్మనంగ వాడు.

గీ॥౪

చ॥ గాధిజుం గని మహాత్మా! ప్రయాగమండలంబున దశయోజ నవిస్తీర్ణం బగుభూమిని రత్నమయమ్ముగా నొనర్చి నీకు మూల్యమ్మునకుఁ గా నెంచుగువాడ నాకు నివ్వానికతన నియ్యార్తి యడంగు నియ్యది నీ వొనర్చినయుపకారం బని చెప్పి.

గీ॥౫

క॥ రశినములు మాక్తికమ్ములు, నతులిత మగుపై డియుక నహస్రపు సంఖ్యక, మితి మీఱునట్లు లమ్ముని,వతి కిచ్చెఁ బ్రీవీర్నుఁడంత భాగ్య ము గలఁడో.

గీ॥౬

చ॥ అటు మునిచేత విక'యము నంది తీశంకుసుతుండు “నాకు ని జ్జటిలుఁడు నేవ్వుఁ డీతినివశమ్మున నెయ్యదియేనిఁ జేసినన్ గుటిలత నన్నుఁ బొంద దనుకూలమ యిమ్మునియాజ్ఞ సేత యం తెలులయనం గృతార్థుఁడ మునీండు) ఋణమ్మును దీర్ప నేర్చితిక.

న॥ అని విర్వికారపదనుండై యానందించునెడ సతశీరవాణి మిట్లను.

గీ॥౭

ఉ॥ ధన్యుడనైతి సత్యమును దప్పక బాముల కోర్చి యెల్లరా జుచ్యులు దేవతల్ నినుఁ బ్రశంస యొనర్ప నగణ్యకీర్తి న

స్తాన్యఁడవై మునీంద్రానిఋణంబు తృణంబుగ సిచ్చి వుచ్చి యీ
దైన్యము లెక్క పెట్టక మునమునఁ బొల్పెన వింత యొప్పునే. ౧౯౫

౮॥ వె॥ మేలు? మేలు? నీవు మేదినికెల్లరు, భూషణమవు నిన్నుఁ బోల
రాదు, సత్యమున మఱొక్కజనునకు నని నుతుల్, గొలిపి సురలు
పూలు గురిసి రపుడు. ౧౯౬

౯॥ పదంపడి హరిశ్చంద్రుండు ద్విగుణితానందుండై కౌశికునికిఁ
గేలు మొగిచి యుట్టను. ౧౯౭

౧౦॥ తల్లియుఁ దండ్రియు దైవం, బెల్లరు నాకీవ నన్ను ఋణముక్తునిఁ
గాఁ, దెల్లము చేసితి ప్తా, మునివల్లభ? నీయాజ్ఞ నే నవశ్య మొన
రుతున్. ౧౯౮

౧౧॥ నీ వెయ్యది చెప్పినను నాశ్రేయమునకుఁ గాని యొండు
గాదు నిక్కమ్ముగ నేమి యొనర్తు నాన తిమ్మచుడు నమ్ముని యిది మొన
లీచాండాలునివనుపున జాగరూకుండవై వర్తింపుము నీకు శుభ మ్మగు
నని చెప్పి యరిగె నావుడు జనమేజయఁడు మహాత్మా? యతండు
చాండాలసేవకుండై యవ్వనిగృహమున నెట్లు వర్తించె ననుడు
వ్యాసుం డిట్లను. ౧౯౯

౧౨॥ అట్లు కౌశికుఁ డరుగుడు నానృపాలుఁ, గని శ్వపచుఁ డిట్లు పల్కు
దొంగవయిపాఱు, చువో? మఱేమొకొ? యందుబద్ధుండవగుమటంచుఁ
గట్టించె రజ్జుల నంటఁ దీసి. ౨౦౦

౧౩॥ అట్లంటఁ గట్టి యసత్యుండవై పలాయనంబొనర్చుకుండువాఁ
డవని దండమ్మునం దాడించుచుఁ దనపక్కణమ్మునకుఁ గొని పోయి.

౧౪॥ ఇష్టబంధువియోగార్తు నప్త తేజ, వ్యాకులేంద్రియు నానృపవర్ష్య
నిగళ, బద్ధునిఁగఁ జేసి నిద్రకుఁ బడియె శ్వపచుఁ, డకట! యాతని
గతి చూడఁ డాయె మరల. ౨౦౧

౧౫॥ అట్లు నిగళబద్ధుండును యుద్వ్యాకులుండునునై భార్యాపు
త్రులం దలంచికొని యిట్లు నిలపించు. ౨౦౩

ఉ॥ దీనముఖున్ సుదుఃఖతునిఁ దేజము దక్కినవాని బాలుఁడా
నానతపక్తియై కని నుతా? బెగ జొందకుమయ్య యింతమా!
మానియుణంబు దీర్చి నృపమాళి కృష్ణ మన కీయవస్థయె
ట్లేనియుఁ బాపు నంచు స్థరియించు సతీమణి నన్ను చూటికిన్.

గీ॥ అయ్యయొద్దకు నేగెద ననుచు నేడ్చు, సుతునినోదార్చు నెక్కటా!
నుదతియట్లె యేగుదువు గాని యనిచెప్పి యెలిమి గల్గె, జేసిమఱ
పించునేమియుఁ జేయ రామి.

౬౦౫

గీ॥ అంతియే కాసి యకట? యయ్యతివ నేను, మాలనిగృహమ్మునం
దసామాన్యనిగళ, బంధమున నిట్టులున్ననంబంధమెఱుగ. దెఱిగె
నేనియు మృతి చెందు నిదియ మేలు.

౬౦౬

చ॥ రమణ నెనంగునట్టిఘనరాజ్యము పోవుట బంధమిత్ర సం
ఘములకు దూగమేగుట జగమ్మున కెల్ల మహావతివ్రతా
త్వము గలభార్యయై నుతుండు దాన్యమునొందుట నాకు మాలగే
నాను గిళ యుటయు దొడరె నావద లావలంద పై బడున్.

ప॥ ఇట్లు వ్రతకూలం బగువిధికిఁ దలంకుచు భార్యపుత్రుల
స్థరించి కొనుచు నొక్క నాలుగుదినమ్ములు గడపునంత నాప్రేమియం డత
నిబంధింతుకుఁ జేసి పరుషదుర్భాషణంబులఁ గర్జించుచు మృతచేలావ
హరణమ్మునకై యిట్లు నియోగించె.

౬౦౭

క॥ ఈసీగరిదక్షిణమున శ్మశానము గల దచట నుండి శవవస్త్రసమా
దానము పనిగా న్యాయ్యం, బై నెగడెడివృత్తి మెలఁగు మనవర
తంబున్.

౬౦౮

ప॥ జర్జరం బగునీదండంబు కైకొని యియ్యది వీరబాహుం
డిపై నని యెల్లరకుఁ దెలియ నుద్దోషించునది యని చెప్పి పనిచినఁ
దదాజ్ఞం గొని దండమండితకర్తుండై.

౬౦౯

ఉ॥ ఆనరనాయకుండు భయమై శవమాల్యయుతంబు పూతిగం
ధానుగతంబు భూమిమయ మామిషలోలువగృధ్రకంకదు

ధ్వానము సర్వదగ్ధశవదగ్ధసంగతవైమనస్యసం

ధానము నాశ్శశానము సదా ప్రలపచ్ఛనకంబు గన్గెనెన్. ౬౧౦

ఉ॥ పెనిమిటి కేడ్పుభార్యలును బ్రేయసి కేడ్పడిభర్తలున్ దనూ

జన కడలొందు తల్లులును సోదరికై వగచెందునప్పలున్

మనుమల కేడ్పుతాతలును మామల కేడ్పడిభాగినేయులై

పనుపడు నాశ్శశాన మతిభైరవశబ్దసమాకులఁబునై. ౬౧౧

ప॥ ఇట్టి మహాఘోరాకారమ్మునఁ గల్పించుకాలసన్నిధంబును

జ్వలంతాంసవసామేదఁశూయఁ, చూయఁ'ధ్వనినంకులంబును నగునమ్మ

హాశ్శశానంబున కరిగి యాహరిశ్చంద్రుండు. ౬౧౨

చ॥ వెనుకటిరాజ్యమున్ సుతుఁడు భృత్యులుమంత్రులు భార్యయుండలం

పునఁ బొడకట్టఁ దన్నయఁతఁ బొంది ధృతిం గనలే! “ప్రేయసీ!

ననుడిదనాడితే? కులము? న న్నెడ చేసితి? పుత్రా? నను

గనుఁగొనరావుగా? యని యఖండగతిక పరిపించు ఖన్నుఁడై.

క॥ కోపనుఁ డగునావిపుని, ప్రాపున మీ రెట్టిపాట్లు వడుచుంటిరో? మీ

యాపదలు నే నెఱుంగ నా, యాత్తును మీకు నెఱుంగ నయ్యెడినె

కట్టా. ౬౧౩

హరిశ్చంద్రుండు శ్శశానమ్ముననుండుట.

క॥ అని చింతించుచుధర్మంబును దప్పిన నరుఁడు శుభము వొందఁడు

యత్నం, బున నది రక్షించిన న, జ్ఞనునకు సుఖమును యశంబు

సమకూరు నొగిన్. ౬౧౪

ప॥ కావున నెప్పటనేని ధర్మరక్షణంబు కర్జం బని తనకు వీర

బాహుం డాజ్ఞాపించినచందమ్మున వచ్చుశవమ్ములఁ గనుంగొనుచుఁ దత్త

న్మూల్యగ్రహణంబున కటు నిటు నరుగుచుఁ దత్తత్కృత్యమ్ముల జాగ

రూకుండై రజోద్గ్రస్తర్వాంగుండై మెలఁగుచు. ౬౧౫

ఉ॥ ఈశవమూలమై మనకు నింతధనం బొడఁగూడె విూద నా

యాశవకారణమ్ముగ శతాధికమూల్యము వచ్చు దీన భూ

మోశున కింత, యింతమనయేలికమాలని, కింత నా, కటం

చాశమెయిక్ జరించు నెకడై ధృతజీర్ణవైకకంధుడై. ౬౧౮

క॥ నానాశఘ్నాదనాదన, దూనానూనఘ్నధార్తితోఁ దన్తాల్వ్యా, ధాన
శిరస్కుండు దద్భ, స్థానుగతాంగుండు నగుచు నవనిపుఁ డచట.

చ॥ పవలును రాత్రియు న్నిదురఁ బాసి వసాదికలిప్తపాణియై
శవములరాక చూచుచు నిషక్తవిలోచనుడై శ్వపాక జా
తి పలుకురీతిఁ బల్లుచు మదిక్ మఱి యొండు నెఱుంగ కొక్తయేఁ
డవశత నిట్లు పుచ్చె నది యౌ శతవర్ష సమంబు పార్థివా. ౬౨౦

ప॥ అంత నొక్కనాఁడురోహితుండు సవయస్థులగు విప్రబా
లురంగూడి పురమ్మున కనతిదూరమ్మున కేగి యచ్చటఁ గొండొక
తీర్చించి రాబోవు వాఁడు ముందట. ౬౨౧

గీ॥ అల్పమూలమ్ములును మఱియగ్గినహితములును గోమలములును
దగ్ధులను జూచి, యార్జునకు నివి యుక్తమ్ము లనుచుఁ గట్ట, కట్టి
సమిధాదికమ్ములు దొట్టి భక్తి. ౬౨౨

చ॥ ఇట్లు తనయేలికయగు విపునకుఁ గూర్చువాడై పాలా
శానికాన్తచ్ఛులతో గట్టినమో పాకటి శిరమ్మున నిడికొని భారంబైన
యెడ దింపి కొని ఘేదంబు నొందుచు జలంబు సంప్రాప్తంబైనఁ ద్రావుచు
వచ్చునెడ నొక్కవల్లీకమ్మునఁ గాఢభారంబు దింపి మరల నెత్తికొ
నునంత, విశ్వమిత్రప్రేరేతంబై యొక్కసర్పం బతిఘోరవిషరూషితం
బవ్వత్తీకంబు నిర్గమించి. ౬౨౩

క॥ అన్యపనుతునిం గఱచిన, మేనెఱుంగక పడియెఁ దోడ మెలఁగెడి
బాలుర్, దీనులయి వేగ చని రా యానాజననిఁ గాంచి కొంత
శోకము గడురక. ౬౨౪

గీ॥ వె॥ వినుము విప్రదాసి ? తనయంత నీనుతుఁ, డరుగుదెంచె నాట
లాడ నెంచి, యచటఁ బాము గఱచె నంతట భీతిల్లి, వచ్చినార
మిటకు వార ఁ దెలుస. ౬౨౫

క॥ అనుపలుకువచ్చిపాతిం, బున కెనయై రాజపత్ని పారిబారి మూర్ఖు
బనుపడి నటినాకవిశీ, ఘనతరువుంబోలె బడియె గప్తముపాలై

ఎ॥ అంత నవ్విపుం డరుదెంచి శీతలోదకంబు చల్లిన లబ్ధనం
యై విలపించునాశ్లే బ్యం గని యతం డిట్లను. ౬౨౨

ఆ॥ పా॥ ఈప్రదోషపేళ నేపుట లక్షీక, రంబు గా దనుచు గరంబు
నెఱిగి, నాగ్రహమ్మునందు నాఁరొ? యేడ్చెను, సిగ్గు లేదె యిదియు,
జెప్పలెనె. ౬౨౩

ప॥ అని నిష్కరుణుండై తన్నుం దిట్లు నవ్విపుని కుత్తరం
చీనేరక తవ్వయచిత్తయై. ౬౨౪

క॥ కన్నీరు కాల్యగట్టగఁ, ద న్నెఱుంగక కరుణ మొలయఁ దద్దయు
శోకా, భ్యన్నతి నెలుఁ గెత్తుచు నే, డ్చె న్నందనుఁడలచి, "యెంత
చేసితి" వనుచున్. ౬౨౫

➤ బ్రహ్మపుత్రమృతికి శోకించుట. ➤

ప॥ ఇట్లు వికీర్ణ కేశియై యొడ లెఱుంగక మిన్ను మన్ను నెక్కు
టిగ్గా, నొరలుచున్న రాజపత్నికి దుర్మార్గుండు పాటుం డిట్లను. ౬౨౬

క॥ ధనము తగినంత యిచ్చితి, నినుఁ దెచ్చితి నింటివనికి నీవీగతి న
న్నను మోసపుత్రై దాసికె, జనునే యారీతి నిన్నుఁ జంపెద మొండి.

ప॥ అని తన్నుఁ గొట్ట నుంకించునక్కఱినాత్తున కారాజపత్ని
మహాత్మా? నన్నుం గొట్టకుము నాసుతుండు సర్పదష్టండ్లై మృతుం
డయ్యె. ౬౨౭

క॥ కరుణించి యాజ్ఞ యిచ్చివ, సరిగెద నాపట్టి నాకులాభరణము
నురగనివమ్మున నెచ్చెట, మరిణము ను చటకు; నన్ను మన్నింపు
మొగిన్. ౬౨౮

క॥ ఇంక నీజన్మ మెవకుఁ బు, త్రకుమోక్షం బొచుభాగ్యదశ గల్గదు నే
టికి బుణము తీరె నీక్రింద, త కరుణ నన్నటకుఁ బంపఁ దగదె
మహాత్మా. ౬౨౯

ప॥ అని కన్నీగు వట్టుగా రోదనం బొనర్చునమ్మానినిః గుడ్డుం
డై వృద్ధం డిట్లను. ౬౩౬

గీ॥ ఓసి దుర్మార్గురాల? నాదాసివయ్య, నింటిపనులను డించి నీ వేగితేని
యెవడు నీతాత యిప్పని నెల్ల జేయు, స్వామికార్యవిఘాతంబు
నలుప నగునె. ౬౩౭

ప॥ ఎవ్వండేని వేతనంబుగొని స్వామికార్యం బొనర్చడవ్వొడు
మహారావనరకమ్మనం బడి యొక్కకల్పం బుండి పదంపడి కుక్కుటంబై
జనియించు. ౬౩౮

గీ॥ ఐన నాకేల నీయెడ నఖిలధర్మ, ములును వమ్ముగ వచియింప మూర్ఖు
లందు, నీచులందును వృద్ధమై నెగడు నీతి, చౌటనేలను బడ్డబీజంబు
వగిది. ౬౩౯

ప॥ నీ కించుకేనిఁ బరలోకభయంబు గలచేని వచ్చి యింటికార్య
మ్ములు చక్కఁబెట్టు మని నిష్ఠురమ్ముగఁ బల్లునద్ధరాసురున కమ్మగువ వేప
మాన యగుచు నిట్లను. ౬౪౦

క॥ ఒకయింశలోన మృతఁడు, త్రకుడేహము చూచి వత్తుఁ దడయక
నాపై, సకరుణదృష్టిం జూనువు ము, సకృతిం బొనరింపు వింత పా
టిగనేనిక. ౬౪౧

ప॥ అని చరణమ్ములం బడి యతికరుణమ్ముగ నేడ్చు నమ్మగువం
గని శోషోదోకమ్మన నలెం డిట్లను. ౬౪౨

గీ॥ కొడుకు చచ్చినమా కేటిగొడవ? యింటి, పనులు తక్కుక చేయుము
గొనము గలిగి, కానిచో మత్తశాఘాత మూని వీవు, బద్ధిలగు
'మున్నెఱుంగవేడఁక? నన్ను. ౬౪౩

ప॥ అని పుయిలోడక పల్లునప్పాత్తునకు మాతాడక ధైర్యం
బవలంబించి తత్తద్గృహకృత్యమ్ము లొనర్చి పాదసంవాహన మొనరించు
నంతకు సర్థరాశ్రీంబు గతించె బిమ్మట నాపె కాతం డిట్లను. ౬౪౪

క॥ ఇంకఁ జనుము నీదుపుత్రకు. నకు దాహాదీకము వేయొనర్చి గృహమునొ, ద్దకుఁ బొందెడు పుణ్యమునానిం, తకుఁ బను లొనరింప రమ్మ నడసెను సుమ్మి.

౬౪౫

చ॥ ఇట్లు తదనుజ్ఞాతయై యేకాగ్రినయై విలపించుచు యూధ్రప్రస్థ యగుకురంగివడువున వత్సరిహితయుగు గోవు విధమున నరిగి పురమ్మ నకు నవుల వసతిచూపమ్మన సుక్తైడ చుత్తుండై పడియున్న పుత్రుం గని హాహానినదమ్మ దనర దరికేగుచు.

౬౪౬

గీ॥ ప్రితదినమ్మును నెదురేగువాడ విప్పు, జేల రా? వింత తోపింప నేల నీకు, “నంద”! యని పిల్వ రాదె నాయన్న? యనుచు, దొట్టినా బొప్ప నేగి సుతుపయి బడియె.

౬౪౭

చ॥ అట్లు పడి మూర్ఛిల్లి కొంతపడికిఁ దెలిసి బాష్పమ్ము లొలుకుచు నబ్బెలకునిబాహువులం బట్టి కౌగిలించుకొనుచు నతని మోమున మో చుడుచుఁ గరమ్ములచే నురమ్మును శిరమ్మును మోచుకొనుచు.

క॥ హాపుత్రా! హాపుత్రా! హాపుత్రా! యనుచు మిగుల నార్తస్వనయై యాపడిత యడలి యెంతయు, వాపోఁ దొడంగెఁ దీర్పువారలు లేమిన్.

౬౪౮

చ॥ పడంపడి సతిం దలంచికొని.

క॥ ఓనర పాలక! నీసుతుఁ, దీనాటికి నిట్లు లాయె నిప్పుడ చుచు ధేవే నేడ దక్కిన నీ, నూనునిచక్రంబు చురఁ జూడం గలవే.

చ॥ అని వెండియుఁ బరిపూర్ణ రాకానుభావరసం గిందుమిచ్చు నబ్బెలుని మొగమ్ము జీవితభ్రాంతం బాచి యట్లుగామికి మరలఁ బెచ్చు పెరుగు దుఃఖాతిరేకమ్మున మూర్ఛితయై కొంతపడికిఁ దెలిసి యబ్బెలునిమోగమ్ము కరమ్మున దిడికొని యిట్లు.

౬౪౯

చ॥ శయనమునుండి తె మ్మిది నిశానమయం చిటఁ బ్రేతభూతసం చయము చరించుచుండెఁ బెలుచన్ గడునార్చుచునుండె నక్క; ల

య్యయో? నిను ఏడి మిత్రులు రయమ్మున నిండ్లకు నేగిరయ్యో? ని
ర్యయమున నీకు నిట్లునికే యాడి యటయ్యో? నృపాలపుత్రీకా.

క॥ వే యనురాగమ్మున లే, వే! యను మనవిపునెంటి కేగ న్వలె రా
వే! యనుఁదల్లిని విడిచెద, వే! యనుఁ బ్రతివచం మొనఁగవే! య
ను నార్తికా. ౬౫౭

ఉ॥ తల్లిని గాన యేను? ననుఁ దక్కిండులం బలె జూడ నేల? నా
యల్లము చల్లఁజేయుటకు నుద్భవ మంది యనాదరింఁతే! సం
పల్లవమేని లేక పురిఁ బాసియు నొక్కనియింట దాసినై
చెల్లి యనిన్నుఁ జూచికొని నీవము చాల్చితఁ గాదె పుత్రీకా.

ఊ॥ ఆయువు దీర్ఘమై పృథివి కంతకు నేలికయై నిరంతర
శ్రీయును విద్యయుఁ యశము చేవయు నీగియు విప్రపూజయుఁ
బాయక తల్లిదంతులకు భక్తుఁడనై యితఁ డొప్పు బుత్రీపా
త్రాయతి నందుఁ బుట్టినపు డగ్రజ లాడుట కల్గయే నుతా. ౬౫౮

గీ॥ చక్రమత్సాద్యదిరేఖలు న్వస్తిభ్య, జాదిరేఖలు నీదుకరాంబుజమున
నాయురారోగ్యదంబులై యలరు నవియు, వమ్ముచేసితె నాదు పాప
ముకతన. ౬౫౯

శా॥ నీరాజ్యమ్మును నీధనంబు నుటియు న్నినుంతులుక నీదు ది
వ్యారామమ్ములు నీదుహర్త్యములు నీదానాతపత్రంబు ను
శ్రీ రంజలైడినీహయమ్ములు కరుణ సింహాసనం బేడ న
య్యో? రాజేంద్ర? సకన్తము న్విడిచి నీనాలోకముక జేరితే.

న॥ అని మఱియును బతి నుద్దేశించి వాగనిమఃఖమ్మున.

నీ యంకునూనికముక్తఁ గొనురాగునీవత్తు మతిబాల్యమున నెవ్వఁ డాత్మ
వేహ, సంగతమాలివ్యసంగతిచే బంకిలంబుగాఁ జేయు ఫాలమ్ము
నందు, మృగనాభివంకంబు మెదపితిర్చినతిలకంబును జూచి యంక
స్థుండగుచు, నెవ్వఁ డద్దానిని నవ్వుచుఁ దుడుచు నింకెవ్వనిమొగము
నా కెల్ల వేళ॥ గీ॥ మృత్యునూకులనుయును మేల్చిమద్దు, వచ్చు

నీమాతనూజఁ దివ్యదువున మృతి, చెందె నాయీమొగం బరవిం
గత్యూ, మయ్య నీగలకును నెల వయ్యెనధిప, ౬౫౮

గీ॥ జైసనూ? పూర్వభవమున గాఢానుగు, కృత్య మెయ్యది చేసితిఁ?
గీగు లిట్లు, లేకలేమ్మున నాకజ్జె? నేరికేని, గీగులును మేలు లనునవి
కేవలములె, ౬౫౯

క॥ హాపుత్ర? హాకుమారక?, హాపుగ్యానిధాన? హానుహారాజతనూ
జా? పాపాత్మిక యిది యని, యీపాటక విడిచి సోతివే యలుక
మొయి, ౬౬౦

తలవదులు నై బృంగట్టి తీసికొనిపోవుట.

ప॥ అని సారెసారెకుఁ జింతిల్లుచు నెలుఁగెత్తి మహాఘోరమ్ముగ
రోదనం బొనర్చుచున్న యాపతివ్రతకడకు నారెకు లేతెంచి నీవెవ్వతెవు?
పతి యెయ్యెడ కలగె? నిట్టి సీతీధనమనుమ్మున నొంటిపాటున నిప్పాట
ళోకింప నేమికని? ముని యడిగిన దుఃఖార్థవసుగ్న యగునారాజపత్ని
నిరుత్తరియై యెప్పటియట్లు శోకించుదుండె సంతివారలు సంశయగ్రస్తులై

క॥ స్త్రీ) గాదు బాలఘాతని, నాఁగాఁడగు నెంత పిల్చిక బలుకమికి
మూఁగయె యిబ్బాలకు నెం, దేఁ గొని భక్షింప నిటకు నేతెంచె
నెనో, ౬౬౨

ప॥ అని తిత్తఱమ్మున దాదప్పుల కరిగి ధృతశస్త్రపాణులై
యియ్యది యెద్దియేని నొకభేచరి గావలయు నట్లగుటండెసి మనకు
వధ్యయని యండలు నొక్క పెట్టన వచ్చి యంటం. గట్టి కేశభారంబు
వట్టికొని చాండాలవాటికకుఁ దీసికొని పోయి యియ్యదిబాలఘాతని
యగుభేచరి గావున వధింపు మన వాఁడేతెంచి కాంది వారల కిట్లన్ను-

చ॥ అసయము నివ్వరిం గలుగునర్హకులం దినుచున్న దొక్కఘా
తని యని విందు నెవ్వరును దీనిఁ గనుంగొననేరనై తి నే
న్నున నిటుకట్టి తెచ్చితిరి భూరియశ మ్మగు మీకుఁ బట్టగాం
బునకు సుఖమ్ము గల్గు నిది పుటిస్తబాలుర. నెల్లఁ జంపెడిక, ౬౬౪

చ॥ పెలుచనఁ గొంపలం దగులఁ బెట్టెడివానిని దారిఁ గొట్టుదు
మ్మలుషుని విప్రులఁ శిశులఁ గ్రాంతలఁ జంపడివాని మేటియో
గ్యుల నెదిరించువానిఁ గలుగ్రోలెడిదుర్తుదు దేశికాంగనఁ
గలసినవానిఁ జంపుట నికామమహానుకృతప్రదంబగున్. ౬౬గీ

చ॥ ఇట్టికార్యము లొనర్చువాఁడు బ్రాహ్మణుం డనియు సంగస
యనియుం జూడక వధ్యు లని చెప్పి యతికోపమ్మునం బట్టి కొట్టి కెలస
నున్నతనయనుచును హరిశ్చంద్రుని బిలిచి యిట్లను. ౬౬౬

క॥ ఇయ్యది బాలురఁ జంపెడి, దయ్యము స్త్రీ యంచు లోనఁ దలఁపకు
మింకన్, జయ్యనఁ గడతేర్చుము మే, లయ్యెడు లోకమున కనుడు
నాసరిపరుడున్. ౬౬౭

గీ॥ సక్రిపాతోపహమ్ము నప్పలుకు విని మహాత్మ? యింకెద్దియేనియు
నాజ్ఞయి మ్మ, శక్య మేనియు నయ్యది నలుప నేర్తు, నకట! స్త్రీ
హత్యఁ జేయఁ జేయాడు పెట్టు. ౬౬౮

క॥ అనవుడుఁ జాండాలుం డను, ననుచు? యని కేలఁ గొని భయంపడ
కిద్దా, నినిఁ ద్రొంగుచు పుష్కం బగు, జనునే? విశుభ్రాత నేయు
చాన ఊహింపన్. ౬౬౯

న॥ వానిడు నృపాలుండిట్లను.

క॥ పనితలఁచుత్నమ్మునఁ గా, వ నగున్ బురుషుండు జ్ఞానవశమున నజ్ఞా
ననయతిఁ జంపినదుర్తా, ర్థనశన్ నరకమ్ము గల్గు రూఢిగ ననుడున్.

క॥ ఒకప్రాణమువలనఁ జగ, మకలంకత్వమునఁ బొడలునప్పుడు లోకా
ప్రకృతినృభావదుష్టా, త్రిక దీని న్నఱుక వలవ దే? సుకృతార్థుల్.

చ॥ ఇయ్యది యనేకుల బాలుర వధియించె నిద్దానిం జంపుట
ప్రమాదశ్యకం. బ్రాయధంబు క్షేక్త్యాను మనుడు సాతం డిట్లను. ౬౭౨

క॥ చాండాలరాజ! నాకుం, గొండికతనమాది యింతకుం బొలఁతుకలన్
ఖండింప ననుచు ప్రత మి, ట్లుండన్ నన్నిందుఁ జొనుపు టుచితం
బగునే. ౬౭౩

చ॥ అనవుడు న్యాయకార్యమున కడ్డము చెప్పటకన్న దోసముం
డునా? మఱియొందు; నానని కిటుల్ ప్రతి చెప్పెదేయిట్టిదోహముం
బొనరుచునీకు నారకసముద్భుతి యెన్నటికేనిఁ గల్గ నే
ర్పునా? తగువేతనంబు గొని దోహము నేసెదె దుష్టబుద్ధివై.

చ॥ అని సరపాలకుఁ డచు మహాత్మ? జగత్తున నీకు శత్రుఁ డుం
డిను ననుఁ బూవు మిఁద్రుఁడు కడిందిబలమ్మునఁ దోడు వచ్చినక
దునిమెద వాని నొక్కపెనుతూపున; మేదినికెల్ల నిన్ను నా
భునిఁగ నొనర్తు నియ్యబలఁ ద్రొంచుట నాపని గాదు నావుడుక.

ఉ॥ “కులికి వచ్చి పాలి కిటు కూయఁగ” వచ్చునా? న్యాయ మేది; చాం
డాలునియింట గానుఁడు హుటాహుటి శూరులపల్కు లాడఁగాఁ
బోలునా? చాలుఁ జాలు! నసి పూని కరమ్మున; నడ్డు చెప్ప కీ
బాలకహంతిశీర్షము చివాలునఁ ద్రొంచుము నిర్దయాత్మతక.

చ॥ అని శిర్షం బొసంగుటయు న్యాయకార్యార్థి గావునఁ గైకొని
దగ్గట జని యన్యోన్యజ్ఞానంబు లేమి నాపె కిట్లను. ౩౭౭

క॥ ఓవనిశ! నాదుహస్తము, చేపం గడలుకొనునేని శీర్షచ్ఛేదం
బేడిఁ జేసెద నని స,ద్భావుం డవ్వనితఁ జంపఁ దత్పురఁ డగుడుక.

చ॥ తనమనిఁబంబు నెమ్మదిని దద్దయుఁ గోరుచుఁ బుత్రశోక మూ
ర్ఖ నిగుడఁ జేచు నిట్టులను దీనత దోవఁగ నొక్కపాక! నా
తనయుఁడు దెల్లె నక్కలనఁ గత్తనువున్నది దానిఁ దెచ్చి నీ
పనుపున నియ్యడిక జితను బన్ని దహించెద దాళు మంత్రకుక.

వ॥ నావుడు హరిశ్చంద్రుండు ధర్మాత్ముండు గోవుర నట్ల యొన
ర్చుము పోయి రమ్మని యాజ్ఞ యిచ్చిన హావుత్ర! హాబాలక! హాత
నూజ! యని మాటిమాటికిఁ గుంచుచు సరిగి యుబ్బాలకుం దెచ్చి
శ్మశానమ్మున నునిచి యాశోశించుదానిఁ బానుధ్వస్త శిరోరుహ నతి
మలివఁ గృష్ణాంగి జన్మాంతరసంగతి నాదగుదాని నప్పురమపతివ్రత
నాత్మపత్నిగాఁ జిరవిరహసంగతుండగుకతన నెఱుంగక యానృపేం
ద్రుండు కెలని కరిగి శవమ్మున నున్నవస్త్రమ్ము లాగికొనుటయు నయ్య

దియు వగ్గిమ్మన నున్నయతిని నతకృతాంగు నస్యరూపు నాత్మధవు
నిఁగా నెఱుంగ దయ్యె. ౬౮౦

క॥ అంకమున బాలు నిడికొని, కొంకుచుఁ బలుమాఱు దలఁచికొని
యేడుచున, స్పంకజముఖదరి కరిగిన, జంకె హరిశ్చంద్రమునము
సంశయహతమె. ౬౮౧

హరిశ్చంద్రుండు తనవత్ని నెఱుంగుట.

సీ॥ చంద్రునిఁ గాదనఁ జాలు వక్త్రముసొంపు గండముల్ దర్పణభం
డములగుఁ, గుంచితాగ్రమ్ములు శోమలములు నీలములు దీర్ఘములు
పెన్నెఱులు దలంపఁ, గనులు రాజీవముల్ ఘనబౌహులున్నతాం
సములు వక్షము విశాల మధరంబు, బింబమ్ము పాదముల్ పృథుల
ము లంగుళుల్ సూక్ష్మముల్ నాభి యనూక్ష్మ బిలము గీ॥ ఖజీ
యు లక్షణములపేడు మానవేంద్రు, నింటఁ బుట్టినకొడు కగు
నింతనిజము, కాలవశిమున నిట్టిదుర్గతికే బాలు, వడియె నదిదాఁట
లేడుగా బమ్మయైన. ౬౮౨

వ॥ అని కొండొక విచారించి పునఃపునరాలోకనం బొనర్చు
చుఁ గ్రమక్రమమ్మున. ౬౮౩

చ॥ వెనుకటి రీతులెల్ల స్త్రోత్రవీధిఁ దగుల్కొని చేరవచ్చి నం
దనుఁ డని నిశ్చయించి పరితాపము పట్టఁగ లేక వుశ్రికా?
యని విలపించుఁ గన్నుఁగవ నశ్రులు కాల్యలు గట్ట నాతనూ
జునఁజె తటస్థ మాయె నిటు శోకము నెట్లు భరింతునక్కటా. ౬౮౪

స॥ అని పలు తెఱఁగుల శోకించునజ్జంపాలుని భర్తగా శంకించి
శైబ్య యిట్లను మహాత్మా! నీకియ్యెడ నిట్టిదుష్కార్యమ్మున నుండు పెట్లు
కలిగి మ మ్మెట్లు మఱచితి ననుచు దుఃఖావేశమ్మున విధి నుద్దేశించి.

క॥ ఓవిధి? యేవిధం జేసితి? భూవిభునిఁ ద్రిశంకువుత్తుఁ బూశచరి
త్తుఁ, నీ వెఱువరించి నుతభా, ర్యావిక్రియమునకుఁ జొనిపి యం
త్యజకులుఁగాక. ౬౮౬

ప॥ అను నాకె నాత్మ సన్నిగా నిశ్చయించి యీదుఃఖ మంత
యు విధిప్రేరితంబై నాకైవచ్చిని యది యని వగచుచు. ౬౮౭

క॥ ఈతకుని నాతలోదరి, నాతనయమం డేతనంబు నాపాపము యీ, యీ
తనకు హేతువని సంజాత ర్తికామూర్ఖుని బొందెజనివరకు దంతకా.

ప॥ రాజవత్సముఁ దనవతిదురంధ్రచే ద్వీగుణితశోకమై మా
ర్చితై సంశయగోతవీకిఁ బ్రేసి నరపాలుండు వ్యభ్రాంతాచి యిట్లు
విలపించు. ౬౮౮

క॥ అన్నా దీనింబై కడు, జెన్నదటిగి యున్ననీడుచిన్ని మొగముగ
న్ద్రొంగు చున్న నము వగుల న్నేరకయండె నిది శిలయై వజ్రంబో

ఉ॥ హాసుతి? హాసుమారీతినయా? విసయాకర? "తాత? తాత?" యం
చాసమెయి న్ననుం బిలుచు నస్తనదృష్టవ? యేమిదోసముం
జేసినోయి? నన్నుగని చెచ్చెర ముద్విత నచ్చ మేనిపై
భాసిలుపంకములుగడఁ బ్రాప్తికొనంగద ఘోర నన్వయకా. ౬౮౯

ప॥ అనట? రాజ్యము బంధుసంతతియు ద్వైవేపోయె జాండాలనా
టకి నేతెందితి పల్లకాటి నిటు లొంటికా వాసముం జేసి నే
ద్యోత్తికా మునుదంటి నిమృదియు దైవం బోర్వగా లేక పు
త్రక? పాముల గజపించినే? నిరు; ననాధ్యంబెద్ది యద్ధాతకుకా

క॥ ఘోరవిషసహ్నిఁ బంచత, గూరిచనినుఁ గనులఁ జూడఁ గూడెనె
నాకం, చారాజుర్ని చారా, నీకుండె యగుఁ జేర్చె తెగని వగ
సుతుకా. ౬౯౦

క॥ మృతసుతుఁ నాఁగిట రక్షింప, నుశ? నుశ? నుశ? యుచుమా వెగడు
శోకభరిమునకా, స్వప్న చెడి మూర్ఛితుఁడైనదె, నుతశోకమునకు
నాంబు లికిం బున్నే. ౬౯౧

ప॥ ఇట్లు తేకువ నెడి మూర్ఛితుండై పడియున్న నరపాలు
నితించి శ్రీబ్రహ్మసర్వలక్షణముల సితండు విద్యజ్ఞనయనశ్చంద్రుం డగు
హంశ్చంద్రుంకతా నిశ్చయించ నగు నని వెండియు. ౬౯౨

ఉ॥ ఉన్నతమై తిలవ్రసవమో? యన నొప్పెడి నానతీరు సం
పన్నశినాక్షికిం దగినవక్త్రము చారురదాళిసారు పే
రెన్నిక మెప్పు వాళ్ళటను మిన్నిటికిం బయివచ్చు నీతఁ డొ
నన్నరనాథుఁ డెవ్వనియుదారయశంబు త్రిలోకపూజ్యమా.

గీ॥ అహరిశ్చంద్రుఁ డీతండ యైన నీశ్వ, శానమునచుండు శేలోహో? సత్య
సంధుఁ, డనుచు సుతశోక ముడిగి యయ్యతివ సంత, సమును విస్త
యదై న్యముల్ సనఁగఁ జూచె. ౬౯౭

గీ॥ భర్తృపుత్రశోకములభార మెక్కు, డై నహింపఁగి రామి నయ్య
తివ మిన్న, మూర్ఖుపడి కొంతవడి లేచి మొనయువంత, మరల నర
నాథుపై దృష్టి మానరముగ. ౬౯౮

చ॥ నిలిపి వృపాల? యెంతకును నింద్యుడ కాఁడె విధాత వానికిం
గలదె జుగుప్సయి? దయయుఁ గార్య మకార్యము నాఁగఁనక్కటా?
యిల సకలంబు ధర్మగతి నేలెడి దేవసమాను నిన్ను పం
తల కెఱి చేసి మాలనికి దానునిఁ జేయునె కీర్తిరోయునే. ౬౯౯

గీ॥ రాజ్య మెడచేసి పుత్రోదారక్రయంబు, నకుఁ జొనిపి యంతఁ బోక
యంత్యకులుఁగా నె, సర్పియును నీడఁబోవఁడు నాథ? యేమి, త
హ్నసర్పితివవ్యధాతయెడ నీవు. ౭౦౦

మ॥ అకటా? యియ్యెడఁ గావరావుకద? నీదానాతప్రంబు ల
చ్చిక్షేదావై రతఁడంపుఁగూర్పు గలనీసింహాసనంబు? యశః
ప్రసంబై తగుచామరద్యము పార్శ్వస్థాయుచుంత్యాదిసే
వకబృదంబును మంగళధ్వనులు దీవ్యద్వాజసంఘంబులు. ౭౦౧

శా॥ ఏ నీ వేగడివేళ రాజమణులు భృత్యశ్రవముం బూని ముం
దై నేర్పొప్పుఁగ నాత్మవస్త్రముల రిధ్యాపానుసంశుద్ధి నర్థ
ధానంబుం బోసరింతు రిట్టిధరణీనాథుండవై నీవు నీ
కొనే? దుర్భగమా శ్చ శానమున నిట్లావాసము? జేయఁగఁ.

ప॥ పెండ్లియు గల సంతకుల గాను ధటిపటసి న్నరమ్మును మృత నిర్మల్యనూత్రాలతర్ల గ్న కేసుదాసుణమ్మను పనాసిమ్మందనకుష్మ మహాపటలచండితంబును భస్మాంగారాద్ధదగ్ధాస్తిహజ్జాహఘుట్టభీషణంబును గ్రంథగోపాలయశాచారమ్మును బుష్పక్షుద్రచిహంగమమ్మును జితాభాసూర్యునివలసినీకృతదిగంశిరంబును గుణపాన్వితసంప్రప్తనిశాచరంబును నై దూరం బగునీశ్చణానంబున దుఃఖతుండనై మెట్టుంటి నని శోకపరివశయై యులేసి సూరింగణంబు చేసికొని.

203

చ॥ సరవరమాళిమా సితకనక్రీడవీర ! మహిమ హేంబ్ర ! యి
గ్నంణి ఘటించుటెల్లఁ గల గాదుగదా ? నిజమేని ధర్మత
త్పరీసకు నకు నిట్లయి ధర్మము తోడిక నేకా ! ఋతా
దమ లెక ? రెవ్వ రార్జవవిధమ్మున నుండెడినా ? లెయ్యడక 204

3॥ అని యెడగిలుగిసమకల్యమ్మున నెట్లెడగిలుగి మృత్యుంబు నుండు మా
లనినా గర్భము గల్గింమేటలమిత్తము సెప్పె బలక నీరిని పరకనిక.

చంద్రమాత పుత్రుండు మృత్యునచందమా పాకి దెల్పుట.

చ॥ ఇటు దుఃఖాటు సెప్పి కడుమోచ్చినశోకనువేర్చి నార్తిలం
పటుఁ డనుప్రణవాఘుంకుఁ బట్టి పృథివి గనుచందమెల్ల దు
ర్లట మగువంతివెంపునఁ బరంపరగా నుచియించె నాసె యం
తిట పృథుఁ డాత్మజానువదమ్మున నక్రీము దొప్పి ఖల్వజ్జె.

ప॥ శివయుండై యేమియు నెఱుంగ శోకంబునుండె నట్టి
భర్తం గలి నై బ్రయిల్లుట.

202

3॥ స్వామిని పూజింప నే నకు, మోమానవనాథ ? న్యో ముడిగెదె
నామై, బ్రేమిడి నడ నెల శీరం, బీమయ నటకుని విధాత లీ
నూద మొనక.

205

చ॥ అని విని రాజ మూర్ఖు గొని భుంజన లేటెఁమృగాక్షి?యింత మా
టనఁ దగునే? యశశ్శక్తిని కాదునె చేతులు? నాక కాక యె

వ్యసించి' వాఁగ నమ్మగువ నల్కుఁ బునర్భవముందు నిన్ను నా
భునిఁగ నొనర్చ దేవిక నత్తుల్ పచరించితి నెమ్మమ్మునకా. 20౯
క॥ ఇదిగ నడచునో నట్లొం, బులంకము గాఁగఁ బ్రేమ ముఱఁజేసి శిరం
బొక (నేటువఁ డున్నను మి, న్నక నెచుదీయంగ నేల నరనాథుడవై .

చ॥ నాపుడు నరపాలుం డబండం బగుహఃఖావేశమ్మున మూర్ఛి
శుండై యంతన తెలిసి పుతు' మొగంబు చుంబించుచు భార్య నట్లును
డ॥ బసనినాఁడీ ! యింక భవినుండఁగ నోప శరీరధారివై

కానఁ గృతానునంగడినిఁ గ్రాఁగి పరమ్మున కేగుదెంతు నకా
బ్రాణనమంబుగాఁ గనుశ్రీపాకునియానతి చెంద కిప్పని
న్నే నెందు చేయువో నిబబ నిందయు నచ్చట హానియుం దగుకా.

క॥ చచ్చియు నీపాపమ్మున, నచ్చేదీజన్మమ్మునకా శ్రీపాకునిదాన్యం, బచ్చు
పడఁ గాంచు టొప్పునె, నిచ్చులవిడి లేనిబ్రతుకు వృథ యెవ్వరికా.

గీ॥ ఏరి యెట్లైన దుఃఖమ్ము నెనయుకంటె, మేనినంబంధ మెడలుట
మేలుకావె, లేక లేకొక్కగుఁడు ఖట్టి లేచవలెను, సంప మృతి
చెలఁగఁ బాప మేమాచరించె. 21౦

క॥ మలము నెగిరించు నీతం, డలఘుం శని నమ్మి యుంటి నకటా ?
జగదే, గలవితం బుక్రికఁ బొనియు. నిుపై మనఁ గంటి నొకని
భృత్యుడ నగుటకా. 211

గీ॥ లేనిస్వాశంత్యమును బూని లేని? యిప్పును, ప్రాణములు వాని
రేగినఁ బరమునంగు, వైతిరశి శుండు ననిక శ్రీనమమనంబున, గలు
గనుచుంబు దీనికె చులముఁ గాదె. 212

చ॥ లలనరా? యెట్లానై నను జ్యోజ్జ్వలనమ్మున మత్తు మూరునా ?
గలసి శరీరముక నిడుతుఁ గాదని నకా మరలింప కాజ్ఞ నా
నలన రయమ్మునం గొనుము ప్రాప్తానునింటికి నేని దానివై
యలముక యమ్మహామహానియాజ్ఞ మెలంగుము జాగరూకతకా.

క॥ దానములు చేసి యగ్నావ్యధానమ్ము లొచ్చె గురులఁ దనిపితమేనికొ
మానిని ? మనమాగురకుఁ, దా నగు సంబంధ మమరథామము
నందుకొ. 205

ప॥ అట్టి సంబంధ మింక నీలోకమ్మున దుర్లభం బదియునుం
గాక యెన్నఁజేసి రహస్యమ్మునఁ బరిహాసమ్మునకుఁగాని న్నవమానించి
యందుదు నయ్యది తమింపు మింకఁ బునర్వర్తనాకాంక్షిణివై ధర్మ
మ్మునకుఁ గట్టువడి యవ్వొప్పునింట నుండి రాజపత్ని ననుగర్వమ్మున
వారి నవమానింపక యెద్ది పంచినను సలుపుట నీకుఁ బరనాథనం బని
బోధించుపతికిఁ బతివ్రతి యిట్లను. 206

క॥ సరినాథ? నాకిమైనకొ, నరకం బయినకొ హితంబు నాతికిఁ బతితో
మరణంబు నేను నిప్పుడ, యరుదెంచెద నీపిఱుం న నవహితముత్తినై

ప॥ నావుడుఁ బరమపతివ్రతాశిరోమణి వగునీకు నిమ్మది యొ
ప్పదే? యిట్లునర్తువుగాక యని సహగమనం బంగీకరించి చిత నేర్పటచి
యందు సుతకళేబరం బమర్చి భార్యాసహితుండై యంజలి ఘటించి
పరమేశ్వరియు శతాక్షియు జగదీశ్వరియుఁ బంచకోశాంతరగతయుఁ
బుచ్చబ్రహ్మస్వరూపిణియు రక్తాంబరపరీధానయుఁ గరుణారససాగరయు
నానాయుధధరుయు జగత్పాలసతీత్వరయు నగుజగదంబ నాత్మం దలం
చుచు నగ్నిసంధానంబొనర్చు నయ్యెడ. 207

— (208వీడవతిలు ప్రశ్నోత్తరంబగుట. —

ఉ॥ వాసవుఁ డాదిగాఁగలనుపర్వ లఖర్వరముం బెల్లర్ప న
క్రేసరుఁ గాఁగ ధర్మ నిడి ప్రీతిమొముం బొడన్మూపి మేలు శ్రీ
నీసరి వారు లేరు ధరణీధర ? సత్యసహాయ ? నాకనం
వాసుల మేము కిన్న పులు వారలు పీఠలు సిద్ధచారణుల్. 208
ప॥ అనునంతఁ బితామహుం డీట్లను.

గీ॥ ధర్మరూపుడ నేను బితామహుండ, పీఠ లండలు సురలును జార
ణులును, కిన్న పులు రుద్రు లశ్వినుల్ నిన్నుఁ జూడ, వచ్చిగారు
మహారాజ? వైభవమున. 209

ప॥ ఇతండు విశ్వత్రయమైత్రీకారణం దగువిశ్వామిత్రుండు
సీకుం బ్రయం బొనరింప నరుదెంచి యున్నవాఁడు. విలోకింపుము.

గీ॥ నీతితీక్షాదిగుణముల నెమ్మి గొలువ, వచ్చితిని ధర్మఁడను నేను న
చ్చరితు), లంసు నెవ్వరికెక్కుడై యనసుమూర్తి, వైతి పడు
నాల్గు లోకములందు భూప. 29గీ

ప॥ ఇంద్రుఁ డిట్లనియె.

క॥ వాసవుఁడ నేను నాపైఁ, గై సేయుము కొంతదృష్టికాంతయు నీవుఁ
సీనుతుఁడును సుగుణమ్ములఁజేసి జగత్త్రయజయమ్ము చేసితిరి నృపా.

క॥ కొమరుఁడు నీవును భార్యయు, విమానసంగతుల రగుచు విచ్చే
యుఁడు గే, హముతోడ న్వర్గమున కని, యమృతమయం బైన
వృష్టి నాతఁడు గురిసెన్. 292

గీ॥ దుందుభులు మోయఁ బూవులు దొలకరింప, నచ్చరలు మెచ్చు
గా నాడ నాచితాంత, రమున శయనించి యున్నభూరమణ, పుత్రు
పై నమృతవర్ష మప్పుడు పాదుకొనియె. 293

క॥ సుకుమారం బగుదేహం, బకలంకం బైనవదన మలగఁగ నా రా
జకుమారుఁడు రోహితుఁడు మృ, తికిఁ దక్కి తనంత లేచె దెనలు
వెలుంగన్. 294

చ॥ నరపతిపుత్రునింగని నునం బలరన్ దగఁ గొఁగిలించి ను
స్థిరఁడయి భార్యఁ జూచి సురసేవ్యము లైనయలంకృతుల్ వరాం
భరములుఁ బుష్పమాలికలుఁ బట్టి యు భార్యయుఁ దానుఁదాల్చిమే
దురతరమోషపారినిధి దోఁగుచుఁ బూర్ణమనన్ముఁడై తగెన్.

ప॥ అయ్యెడ నిందు) డతని కిట్లను.

చ॥ నరమహలివృతామణియు భాసురశీలయునై న భార్యతో
సురుగుణుడైనపుత్రుకు మహోత్తము సంకమునందుఁ జేర్చి పూ
ర్వరచితమైన పుణ్యము కరంబు తిరంబుగనిర్వహింప నె
వ్వరికి నగమ్య మైసతిదినమ్మున కీ వరుడెమ్ము భూవరా. 295

క॥ అన సత్యహరిశ్చంద్రం, డనుదేవాధిప? శ్వపాకు ననుమతి గొని పైఁ జనుచెంత నాకు నాతం, డు నియోగము సేయఁ దగు ఘనుండు విభుండున్.

231

వ॥ నావుడు ధర్ముం డిట్లనియె.

గీ॥ ఓయీ సరనాథ? నాదగుమాయకలిమి, నేనచాండాలరూపమ్ము నూని నాడ, భావినంగతి నెఱిగి నిన్ బనిగొనంగఁ, బక్కణమ్మున నుంటి నప్పాట న్నపుడు.

233

వ॥ పిమ్మట సింద్రుం డిట్లను.

క॥ రాజాధిరాజ? దీనకర, తేజ? హరిశ్చంద్ర? పుణ్యతేజస్వులు వి భ్రాజితతపముల జేనికి, భా జను లానాకపదము వడయఁగ రమ్మా.

చ॥ అన సరనాథుం డిట్లను సురాధిప? మత్పరవాసులెల్ల న న్నును విడనాడి కుదరె? తనుం గని కొల్పెడివారి వీడువాఁ డును ద్విజుఁ జంపినట్టి యతఁడున్ మధుపాయయు స్త్రీనిహంత గో హననపరాయణుండు నము లోట వచించెడిఁ గాదె ధర్మముల్.

క॥ వారలతో స్వర్గము కా, దారయ సరకంబయేని యది గమ్యము నా కొరాజ? తన్నుఁ గొల్పెడి, వారల నేచుని త్యజింప వలనగు ననుడున్.

క॥ జనవర? పురివాసుల కె, ల్లను స్వర్గ మొనంగుటెట్లలవడెడి? వారల్ పొసరిచిన పాపపుణ్యము, లన వేఱుగ నుండుఁ నుల్యమగునే? యెందున్,

232

వ॥ నావుడు రా జిట్లను.

గీ॥ వినుము సురనాథ? సేవకజనులకతన, రాజు రాజ్యం బొనర్చు ధర్మములు సేయు, జిన్నముల కియ్యకొను నిందు నంభవించు, నీకృతము సమంబు నప్రపతికిఁ బ్రకృతితతికి.

234

వ॥ కావున మదనుష్ఠితంబు లగుపుణ్యంబులు వారలకును ననువగు నిది యిట్లుండ నింకొక్కటి వచింతు నాదగుసుకృతమ్మున బహు కాలోపభోగ్యం బగునాకపదంబ వారలం గలసి యొకదిన మనుభవించు

చిసం. జాలు నట్లగుట మత్సుకృతంబు విభజించి యిట్లానరించుటకు
నిన్నుఁ బ్రార్థించెద నావుడు నిందు) డట్ల యగు నని సమ్మతించి పౌన
న్నహృదయుండై ధర్మవిశ్వామిత్రాదిపుత్రస్సరమ్ముగ నయోధ్య కరిగి
హరిశ్చంద్రునిసమక్షమ్మున వారల కీట్లను. 23౯

క॥ శర్మదమై యజ్ఞాది ను, కర్మము లొనరించువారు గాంచెడి స్వర్గ
మర్రిలి మీ కెల్లరకును, ధర్మానుగ్రహముకలిమిఁ దనరారెఁ దగకా.

ఁ॥ కావున నెల్లవారును నరుదొంచునది యనునెడ హరిశ్చం
ద్రుండు వారల కీట్లను. 2౪౦

క॥ దివమునకు వచ్చుటకుమీ, కెవరెవరికి నిచ్చ వొడము నెల్లరు నాతో
నవిరళగతి రాఁ దగు నీ, దివిజాధిపుఁడట్లు తనమదిం గరుణించెన్
హరిశ్చంద్రుండు కొడుకకు రాజ్యంబిడి పౌరులతో స్వర్గమ్మునకరుగుట.

చ॥ ఆనుతమభూవునానతి సురాధిపునానతి యొందు గాఁగ భో
రనఁ జనుదెంచి రఘు నగరమ్మునవారలు కొందఱాదివం
బునకు విమాన మెక్కి తమపుతులపైఁ దగ నాత్మసంస్మృతి
జొసిపి మనమ్ము స్వర్గమును జూచెడి వేడ్కల మిన్ను ముట్టఁగకా.

ఁ॥ హరిశ్చంద్రుండు తక్కుంగలబంధుమిత్రులను దగుకారవ
మ్ములఁ దనిపి తనకొనురుం డగురోహితునకు సాధుజనసమ్మతమ్మున విధి
విధానమ్ముగఁ బట్టాభిషేకం బొసర్చి. 2౪౧

క॥ తనకాంతామణియును దా, నును స్వర్గమ్మునకుఁ జనిరి నూతనఘంటా
నినదమ్మునఁ బొయిపొందెడి, యనూనపుష్పకము నెక్కి యమరులు
ప్రొగడకా. 2౪౨

ఁ॥ అట్లు సస్త్రినిధియైన హరిశ్చంద్రుండు స్వర్గమ్మున కేగుదెంచు
నెడ నాతోకించి దివిజకవీంద్రుం డిట్టియర్థమ్ముగల శ్లోకంబుపఠియించె

క॥ ఎంతటిదానం? బెంతటి, శాంతిగుణం? బెంతసత్యసంధత? తగుఁ దా
నెంతకునై ఐను నీభూ, కాంతుండు స్వర్గమొకహెచ్చు గా దిత
నియెడకా. 2౪౩

మ॥ జనలోకై కవిశుద్ధచక్ర్యుడు హరిశ్చంద్రావసీనాథు వ
 ర్తనముం జెప్పితి దీని భక్తిగరిమకా నెవ్వడే విన్న ని
 మ్మున వాఁ డెయ్యదిగోరునయ్యదిసుఖమో? రాజ్యమో? విద్యయో?
 ధనమో? సంతతియో? సురాలయమో? సందర్భించుఁ బారిక్షితా.

క॥ నావుడు జనమేజయుఁ డో, దేవా ! దేవతలకన్నఁ దేజమ్మునేఁ బె
 డై వెలయుశతాక్షీవద, భావు హరిశ్చంద్రు వింటి భావం బలరకా.

గీ॥ ఈశతాక్షీ యనఁగ నెట్లుదయించె? నే, తన్మహత్త్వ మెట్లు తనరు
 నాకుఁ, దెలుపు మెద్ది వినినయలఘుల కశ్వమే, ధశతఫలము ప్ర
 తిపదమునఁ డొడరు. ౭౫౦

గీ॥ ఎంత విజ్ఞుడయైనను నెంతపాపి, యైనఁ దా నెంత నిర్భాగ్యుడైనఁ
 బావ, నమ్ము శ్రోత్రకుహారి యహమ్ముఁ బరము, నిచ్చుదేవీచరి
 త్రీపై నిచ్చుఁ గొనఁడె. ౭౫౧

క॥ అనవుడు వ్యాసుం డిట్లను, జనమేజయు! నీకు దాఁపఁ బనదెద్దియు న
 జ్ఞుడవగుకతనఁ దెల్పెద, చినుము శతాక్షీమహత్త్వవిధ మది
 యెల్లకా. ౭౫౨

క॥ దుర్గమఁ డనుపేర్వాఁడు ని, దర్గళబాహుప్రతాపుఁ డతిలోకుఁడు దు
 ర్మార్గుండు హిరణ్యాక్షుని, వర్గీయుఁడు రురునికొడుకు వలలుజగతికా

వ॥ అతండు దేవతలకు బలం బగువేదమ్ములు హరించిన వారును
 నశింతు రని తలంచి హిమాలయమ్మునకుఁ జని వాయుభక్షుం డగుచు
 నహనివత్సరమ్ములు విరించి గుఱించి తపమ్ము సేయుచున్నంత. ౭౫౩

— శతాక్షీ మహిమ. —

గీ॥ షోణి యంతయుఁ గింపించెఁ గులమహిధ, రమ్ములు చలించె నతన్ని
 తేజమ్ముకతన, సంతఁ జతురావనుఁడు ప్రసన్నాననాబ్జుఁ, డగుచు.
 హంసము నెక్కి ప్రకృత్యుండయ్యె. ౭౫౪

వ॥ ఇట్లేదుటం బొడకట్టి సమాధిగతుం డగునాదుర్గముం గొంచి
 సీతపద్మనకు మెచ్చి భవదభీష్ఠంబు నొసంగ వచ్చితి ననునలువకు

మొక్కి దేవా ! జగతీసురులయందును సురులయందును గలవేదమ్ములును మంత్రమ్ములును నాసమీపమ్మున నుంటయు సురులకుఁ బరాజయంబు నేమఁ గలుగుటయు నా కనుగ్రహింపవే! యనిన వల్లె యని యవ్వరించి తననివాసమ్మునకుఁ జనియె సంత. ౭౫౬

సీ॥ వేదశాస్త్రమ్ములు విప్రులు మఱచిరి స్నానసంధ్యావహోమజపతపమ్ములన్నియు నడఁగె హాహాకార మపనియంతయు నిండె సురులును నాకమందు, యజ్ఞాదికమ్ముల హవ్యమ్ము దొరకమి సౌఖ్యమ్ము విడనాడి సజదులైరి, దుర్గముండును రణోద్యుక్తుడై పెల్చిన నమరావతీపురి నాక్రిమించె. గీ॥ వజ్రమయదేహుఁ డైనయవ్వానితోడఁ, బోరఁగా లేక యమరులు భూమిధరగు, హంతరంబులయెడకుఁ బలాయమాను, లైరి శరణమ్ము గానక ప్రాణభీతి. ౭౫౭

వ॥ ఇట్లు దేవతలు గిరిగుహాంతరనిలయు లగుచు జగదంబుగొనియాడుచున్నంత. ౭౫౮

గీ॥ జన్నములు మాసి ధర్మంబు నున్నయైన, కతన నూతేడు లేకప్రకారముగ జ, గతి ననావృష్టిదోషంబు గలిగె దాన, నేళ్లుఁ జెఱుపులు నూతులు నెండి పోయె, ౭౫౯

వ॥ దాసంజేసి పశుపక్షిమృగాదులయందును మనుజులయందును శవసంగ్రహంబు విస్తరించె నిట్లు జగదుపద్రవంబు సంభవించినఁ బదంపడి శాంతచేతన్ము లగుకొండఱు విప్రులు హిమాలయంబు పజ్జకుంజని జగదీశానింగూర్చి సమాధిధ్యానపూజాయోగమ్ముల నిరాహారులగుచుఁడదేకాయత్త చిత్తమ్మున నారాధించుచు నిట్లు వినుతించిరి. ౭౬౦
గీ॥ ఓమహేశాని! యపరాధయుక్తులైన, పామరులయెడ దయ లేమి పొడియగునె!, కోని ముపసంహరింపుము పాపు మీయ, నర్థమింకెవరు శరణమ్ము! మాకు. ౭౬౧

వ॥ అసంతకోటిబ్రహ్మాండనాయికయుఁ గూటస్థరూపిణియుఁ జిహ్వాపయు భువనేశ్వరియు నగునీకు నమస్కారము “నేతిసే”తీతివాక్య

మ్ములచే బోధ్యమాన వగుచు సర్వకారణంబు వగునీ కంజలి ఘటించు
మైతత్కాలికం బగుదురవస్థం బాపి మమ్ముంగటాక్షింపవే! యనువారి
యెలుగు లొక్కరించి యప్పరాంబయు నొక్కడఁబ్రీత్యక్షం బయ్యె.

సీ॥ నీలాంజనముఁ బోలఁ జాలు దేహమ్మును బీనసమోత్తుంగ వృత్త కర్త,
శవయోధరములును శతనయనంబులు భాస్కరకోటిప్రభాసమృద్ధి,
జగదతీత మ్మగుసౌందర్యమును లవణిమయును గలదాని విమలమ
ధుర, రసయుతము తృప్తిద్రాఘ్న శాల్యోదన శాక ఫలయుతహస్తము
లదానిఁ గీ॥ జాప మాయుధములును హస్తములఁ దాల్చి, వెల్లు
దానిని నప్పరాంబికను జూచి, న్నవ మొనర్చిన నాపెనేత్రముల
నుండి, వారిధారలు గురిసె నవారితముగ. ౭౬౩

వ॥ ఇట్లు నవరాత్రమ్ము లొక్కభంగి నకలాపిధీజాలసంతర్పకం
బగునేత్రజలాసారంబు వెల్లివిరిసిన దానంజేసి సదనదీనిర్మరమ్ముల
నూనమ్ములయ్యె సురలు గిరిగుహాంతరమ్ములనుండి వెలువడి భూసురులం
గలసి యంబిక నిట్లు నన్ను తించిరి. ౭౬౪

సీ॥ సత్యసంతృప్తవు నిరుపమ వఖిలాగమాంతవేద్యవు భువనాధిపతివి,
బ్రహ్మస్వరూపవు భక్తకల్పాగమమవు దేవి! నీవ యీభువన
మెల్ల, మాయచే సృష్టించు వేయవతార మైనను నెత్తుదువు భక్త
జనులకొఱకు, నమితలోచనముల నలరారునీరూప మంబ! నిర్జర
సిమిత్తంబ కాదె. గీ॥ యెత్తితి శతాక్షి యనుపేర నెనఁగుమింక,
దివిరి మాయాగమమ్ములు తెచ్చి యిచ్చి, కర్ణణఁ జూడుమృ మమ్ము
నాఁకటికిఁ దాళ, లేమి నిన్ను నుతింపఁ గ లేము తెల్లి. ౭౬౫

వ॥ అంతఁ నప్పరాంబ తాను దెచ్చినభోజ్యమ్ము లాసురల్కేప్పి
యక్కతమ్మున శాకంభరి యనుపేర నెగడి యిట్లు వారలయుమ్మలిక్ష్మమ్ము
వాపె బదంపడి దుశ్శముండును దూతముఖమ్మున నిది యెల్ల నెఱింగి
నహస్సాక్షిహిణిపరిమితసేనాసముపేతుం డగుచు హిమాలయమ్మున కరి
గి యద్దేవినికలుమ్మున నున్న దేవతల సరికట్టి విపులఁ బీడించిన ౭౬౬

క॥ పోవుము పోవు మనుచు భూ, దేవత లొకపెట్ట నటవ దేవీయుఁ
గరుణా, భావమ్మున నొకఛత్రము, గా వర్తిలఁ జేసె మీఁదుగాఁ
జక్కమ్మున్.

౭౬౭

శతాక్షి దుర్గముం బరిమార్చుట.

వ॥ ఇట్లు బహిష్ఠిత యగుచు నొక్కశరం బేచియు నవ్వారిపైఁ
బడకుండ సంరక్షించునదేవికిని దుర్గమునకును శరపరిచ్ఛన్న సూర్య
మండలమ్మును బాణసంఘర్షణసముద్భూతపావకమ్మును గఱోరజ్యారణ
త్కారబధిరీకృతదశదిశాతటమ్మును నగుఘోరసంగరమ్ము కరమ్ము ప్రవ
ర్తిల్లుటయుఁ దచ్చతాక్షి దేహమ్మునుండి కాళికయు దారిణియు బాల
యుఁ ద్రిపురయు భైరవియు రమయు బగళయు మాతంగియుఁ ద్రిపుర
సుందరియుఁ గామాక్షియు జంభినియు మోహినియు మున్నగు ద్వా
త్రింశచ్చక్తులును ననువదంబ చతుష్షష్టిశక్తులును బొడమి యనంభ్యా
తప్రకారంబున నడరి సాయుధహస్తలై మృదంగవీణాశంఖనాదనాదితం
బగురణాంగణమ్మున విజృంభించి శతాక్షాహిణీపరిమితం బగురక్షసై
న్యమ్ము రూపుమార్పుటయు దుర్గముం డగ్గేనరుండై శక్తులతోఁ బది
నాళ్లు పోరొసర్చి పదునొకండవనాఁడు

౭౭౮

సీ॥ అరుణచందనమును నరుణసరమ్ములు దాలించి గొప్పయుత్సవము చేసి,
పంపారఁ ద్రిజగతీవీరునిగతి విక్రమించి శక్తుల నుక్కడంచి సోకు,
మూఁకలతోడ వీరై కనియత మగుతే రప్పరమశక్తి తేరునెదుట,
న్నిల్విన వారి కనల్పంపుఁ జోరయ్యె యామద్వయంబు భయప్రద
ముగ. గీ॥ రిక్కునునిపైఁ బదేనునారసము లేసి, రెంట లోచన
ములను నాల్గింట గుట్ట, ములను నొకశరమున ధ్వజమ్మును భుజముల,
రెంట సారథిఁ గొట్టె నొక్కంట దేవి.

౭౭౯

వ॥ తక్కుంగలయేనిట నవ్వానివక్షమ్ము చీల్చిన వాఁడును నెత్తురు
గొక్కుచు నజ్జగదంబపురోభాగమ్మునం బడియె సంతవానికాయమ్మునుండి
యొక తేజమ్ము వెడలి యాపెయందు సంక్రిమించె.

౭౮౦

మ॥ ఇటు లక్కంటకుఁ దెల్ల నేసిన జగమైల్లక బ్రాహ్మతత్వసం
 ఘటితం బయ్యె నమస్త నేవతలు? నోంకారాత్మ? యోదేవి? య
 క్కటికం బీదృశ మేరికిం గలదె? దుఃఖగ్రస్తులక మేల్కి బో
 చుట కంచుక నుతీయించుచుక గరములక జోడించి రొళ్లుమ్మడి

మ॥ ఇట్లు నుతీంచు హరి హరాదుల కాజగదంబ సంతోషక
 రిణియై కెలన సంజలి ఘటించి యున్నవిప్రుల కిట్లనియె. 208

క॥ ఈనామే నధికమ్ముగ, మూరింపం దగిన దేవు మాటికిఁ బూజా
 గానాదికములఁ గొలిచిన, మానినులకు నిహముఁ బరము మానక
 యిత్తున్. 209

గీ॥ దుర్గముం దనురక్త నుతోడఁ బోరఁ, బెక్కుకన్నులతో నుద్భవించి
 వాని, హతముచేసినకతన శతాక్షి యంచు, దుర్గయంచును ననుఁ
 గొల్వ దొసఁగు లడఁగు. 210

క॥ అని యుపదేశం బొనరిచి, కనుమొఱఁగెన్ దేవి యిట్టికత విన్న
 ను వ్రా, సినఁ జదివినఁ జదివించిన, జనులకు నాదుర్గయై యొసంగు
 నుశుభముల్

మ॥ ఇది పరమరహస్యమ్ముగా గోపనీయం బని నుడువు వ్యాసుం
 గాంచి జనమేజయుండు పరశక్తిభక్తు లగు చంద్రవంశ్యుల చరిత్రమ్ము
 వినవలతు నావుడు నాతం డిట్లనియె. 211

క॥ అంబీకదయచేత మహాత్వంబుం గొనినట్టిచంద్రవంశ్యులచారి,త్రం
 బును వచియించెదఁ ద, త్వంబుక దగ నిశ్చయించి ధరణీనాథా.

క॥ ఎంతయు నూర్జితమును నీ, మంత్రమ్మును గడు విభూతిమంతమ్ము
 నగునీ, యంతయు దేవీమయ మా, వంతయుఁ దదితర మెకింత
 యగుపడ దరయక. 212

మ॥ సంసారవృక్షమ్మున కప్పురాంబికాపాద నేవనంబుదక్క
 టియుండు కుతారంబు గానము ధాన్యార్థి యగువాఁ డుముకం ద్యజీ
 యించువగిది నీపర్యంబును బోవిడిచి భువనేశ్వరీపాదమూలంబు నే
 వించునది యని మఱియును.

సీ॥ పోయి బల్కులచునకూపారమ్ము మధియించి యప్పరశక్తి పాదార
వింపి, మనుతన్న మరసి నే నతిధన్యుడ నయితిఁ బంచబ్రహ్మసన
యంచు విరుణి, గన్నయప్పరశక్తి కన్న సన్యము గాన మైదింటి
కన్నను సధికమైన, వస్తు వ్యక్త మావస్తువునం దోతమును భో
తమును జగ మనుచుఁ దెలియ, తే॥గీ॥ వలయు, భువనేశ్వరీ పదవా
చ్యమైన యప్పదార్థమ్ముదెలియని యజ్ఞ లొందు వారు దుఃఖం
బుతజ్ఞులు, దారిసౌఖ్య భాజనులటంచు నెఱుఁగు మోపార్థివేంద్ర॥

ప॥ శ్వేతాశ్వతరశాఖీయులు స్వగుణనిగూఢ యగునాత్మశక్తిని
దేవతలు ధ్యానయోగమ్మునం జేసి కాంచినని నొడివిరి. వేయెల?
జన్మసాఫల్యమ్ముకొఱకు సర్వసంగంబు పరిత్యజించి మనమ్మును హృద
యమ్మున నిరోధించి లజ్జాభయభక్తులం దెద్దానిచే నైనను దన్నిష్ఠుం
డగుచుఁ దత్పరత్వంబు గాంచునది యని వేదాంతసిద్ధాంతంబు. ౨౨౭
క॥ సడుచుచు నిద్రం బోవుచుఁ, గుడుచుచుఁ గూర్చుండుచుకొనుగుణ
నద్దేవిక, గడుభక్తి గొలుచునా మ, ర్మ్యుడపో ముక్తుతు తదిత
రుండు గాఢాస్థిపా. ౨౨౮

ప॥ కావున విరాఘాదులయు, సూత్రీహాపయు, సంతర్వామిహా
సినియు, బ్రహ్మస్వరూపిణీయు, సచ్చిదానంద లక్ష్యార్థహాపయుఁ,
బ్రహ్మోల్లాసపర్జితయు సగు సప్పరశక్తిని సక్రిమమ్ముగ భవించి
ముక్తుండవు కమ్మును వ్యాసునకు జనమేజయుం డిట్లనియె. ౨౨౯
గీ॥ హరిహరబ్రహ్మలకు మును పంబ రమను, గారిని సరస్వతి నొ
సంగెఁ గాన్కానాగ, నంచుఁ జెప్పితి వందుఁ బద్యాలయకును, గా
రికిని సన్యకన్యాత్వపుటన యెట్లు? ౨౩౦

ప॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లనియె. ౨౩౧

క॥ మును హాలాహల నామక, దక్షిణలు వరజాత మైన దర్పమ్మున

ను, ద్వివి దేవలోక్ ములఁ నను, యనయమ్ముల ముట్టజేరచు' నను
సర మందున్. 232

ప॥ హరిహరు నిరువురును నలునగదేల వత్సరమ్ములు గలగలం
బొనరించి రక్కసుల గుక్కవంచి, శమ తావులకుఁ బని, శమతను
శక్తుల యొక్కఁ బమనకు సూక్ష్మమక్ష్మముమ్ములు నుగ్గిపించుకొనిన నా
రును సనానర సూచకంబుగ మంగహాసుల నొనరించుటయు, నాచిహా
యామోహితులగు కత్తుల గనలి సారల ముగ్ధనాదె సమాన గలం
జేడిన నానెత్తులు తనచుంబ కను మొట్టగి వనుటయు బరచుకె హరి
హరులు శక్తిమాన్యులై తత్తత్కృతులయెన ననమగ్గు లగును నిరించి
కొంజొక చింతించి కాగణం బరస హరిహరుల కార్పించులు పైతియు
తాన చిక్కిరించుచు కొంత కాలమ్ము గడిపి పరమేశ్వరవామియును
సనకాదులును నగు తన కొమిడులం కలచి మీను జేవి చారాధించి
తత్కరుణా పాత్రులై హరిహరులకు మరల శక్తి పరీక్షించు సుం
పాదెంపును రావును వారలును హిమాలయ కటమ్ములకుఁ జేరి నూ
యాబిజ్జంబు జపించుచు లక్షహయంబులు నమమొనర్చి నంత. 233

— సనకాదులకు జేవి పరీత్యక్షంబగుట. —

సీ॥ పరమిచ్చుకేలు నభయమిచ్చుహస్తంబు పాశ మంకుశమును బట్టు
పంచ, శాఖిద్వయమ్మును నచ్చిదానందనూపంబును గుంజారసం
బు వొడ్డగు, లోచనత్రయమును తోనగు లక్షణంబులు గల్గి నగు
సర్వభూతజనని, సాత్మాత్కరించిన సాష్టాంగముగ నమస్కరింప
గావించి నకల మునులు, గీ॥ భక్తి చెన్నార నులియింప గావుకప్ర
సాద సూచి కటాక్ష ప్రసార గరిమ, చాలువాఱంగి వారి కష్టంబు
నీర్ణయ, నలగ్గి మధురమ్ముగా నంబ భలికె నిట్లు. 234

శ్రీ. బ్ర. అనుష్టుప్ శ్లోక మొక్క నీరా తపోభీష్టః మూల నిరసంగః చ
శ్చైతీ మహానాథః సదా సుఖం గాఢకామః పరిహరణకు
శక్తి తాపాన్తాపానానాం సర్వే సర్వే సర్వే. 239

న॥ అంక సర్వకర్మలకు సర్వము విశేషించి తనయందు చేసి
జన్మ లాభములై నేరము లేని గుణముచేసి నివాసములును ఇవ థ్యా
నాది విశేషములును గాఢకామ పార్థివములును, జపని యిష్టము
మనఃశుద్ధికి గాఢకామ కర్మల కాలది యెఱుంగక యుచుగానినిన
కఠిన హాసముల కనుచున్న పట్టపర్తిచె నయ్యెనియు, భవనీయ లోకముల
సమాధానములను సమగ్రములైన వెడతె లేని చెప్పి పెరియు 239
శ్రీ. భగవద్గీర్వాణమున కివ, యుతానందేర్తు కు సయస్సింధుపువం,
దశకాశమెత్తు నిక్కము, భవనకు పట్టునకు గుణములు గాఢకా. 240

న॥ అని "సూర్యాబిజజవమ్ము తనకుఁ బ్రీతికొనునియు చన్వజ
గములును తనకు నివాసమునియు, నిరాత్మకాపంబాండె, లయ్యె
న మూలం బాకకట్టెడి యాకారంబాండె, ధ్యేయమునియు, బోధించి
యున్నదిగ్వివశాసని యందర్హి కమగింప నాములు గమలానను సాలి
కిం అని కలకేరం గడిగింపిరి. పదంపడి హరిహరులు స్వస్థులై జగజ్జ
రసకటాక్షగానములై కుతం గొంతకాలమునకు. 240

శ్రీ. శక్తి తామస తేజులు భక్తలొక, సాతకరమ్ముగ నక్షోని యింట
నాడమె, దేవతలు సంశసించిరి దివ్యపుష్ప, వృష్టి సురిసి ప్రపం
వమ్ము వెల్లి విరిసె. 241

న॥ ఒక్కండనచేలి, నయ్యించిక యవతరించిన కతన యాచన్వగ
శ్చైతీను కృతమయ్యబయ్యె, సంత సక్కున్నియకు భతీయనుపేరిడి యో
గ్యకాలమ్మున దక్షుండు శంకరున కిచ్చి పెండ్లిచేసిన బదంపడ య
ద్యుంధిక ధైవయోగమ్మున జ్వలజ్వలన గడ్గ శరీరయయ్యె నావుడు
తన మేసయుం దిట్లనియె. 242

చ॥ వినఁ గొఱగాని వార్త నెఱుఁపెనులుకూడినభంగి విందు నెం, దు
ను ననవద్యమైన గతిఁ దోచెడి నస్తువదేల నగ్నిలోఁ బెరిపఁ రే నే
జగజ్జనని పేరు స్మరించిన వారికిఁ భవా, గ్ని నిధనమబ్బి నెట్టి
భవసరధిపోతము వహించు గాఁగునే. 280

వ॥ ఇయ్యది యే కర్మవిపాకమ్మున ఘటించె నొడుపు మనుడు
వ్యానుండు రాజేంద్రా! మున్న దుర్వాసుం డొక్కనాఁడు బాబూ
నదేశ్వరీ సందర్శనమ్మున కరగి యయ్యెడ మాయావీజ జపంబొనరించి
నఁ బొడకట్టి యదేవియు. 281

క॥ నిజ కలతస్థల గతమై, యజహ త్పరిమళ పరీతమై సతతాళి, వ్రజ
సేవితమై తగునొక, న్రజముం గరుణించి యిడఁ బ్రసాదం బనుచున్

వ॥ అతండును దన్మాలిక శిరమ్మున ధరించి యంబరమార్గమ్ము
న నరుగువాఁడు దత్తు నికటమ్మునకుం జని, యయ్యెడ సతీదేవింగా
చి వినయ వినమితుండై మ్రొక్కినఁ బిమ్మట దత్తుం డమ్ముని శీర్ష
మ్మునం దనరు మాలికం గాంచి యాయసాధారణంబగు మార్మిక
బెయ్యెడఁ జేకుట నాపుడు మునియు నాసంధాశ్రు లుధుల నియ్యని
పర దేవప్రసాదం బని చెప్పె బిదప దత్తుం డయ్యది తన కిమ్మనడు. 282

క॥ మునివరుఁ డంగీకార, మ్మున దేవిభక్తునకు సముండు గాడెవ్వఁ,
డును వాఁడు దేనిఁగోరినఁ, జనునీ సనియెంచి యొసంగె న్రజ మా
తనికిఁ. 283

వ॥ దత్తుం డామాలికం గ్రహించి తన కేళీసదసమ్మునఁ బడి
లపఱచి. 284

క॥ పదపడి రాతిరి మోహ, స్పదుండై తన్మాల్య గరిధపర్ధిత మోహ
భ్యదయుండై కీడాపర, త దవిలివర్తించె బేర్చి దళుకొత్తంగఁ

వ॥ ఇయ్యపరాధమ్ము కారణమ్ముగ దత్తునికి శివునియందును
గూతురగు సతీదేవియందును ద్వేషమ్ము ఘటించె నని వెండియు

క॥ ఇయ్యది కారణమున న, తొయ్యలి తజ్జన్యమైన తొల్లిటి కాయం బొయ్యన యోగాగ్నికి నిడి, యయ్యవసీధరవరునకు నాత్మజ, యయ్యెక్.

౭౪౯

క॥ అనవుడు జనమేవయుఁ డో, మునివర! శంభునికే బ్రాణమునకన్న ను సౌ, చ్చననొప్పు నా సతీమణి, యనఘ మృతింగనిన మీఁద నతిఁ బోలుండెక్?

౭౫౦

న॥ అన మునివాధుఁ డిట్టులను నాపయివృత్తమ దిట్టిదంచుఁడె, న్న పలవికాదు శంకరు నపారవుఁ గోధము వీరభద్ర! నం, జనకము గాఁగ నాతఁడు నెనక్ ద్రిశములు నీటుచేయునం, తన జలజాన నాదులు దుితమ్ముగ శంకరు నాశ్రయించినన్.

౭౫౧

ప॥ శంకరుండును దద్భియార్థితులగు బ్రహ్మాదులకుఁ దనసేగి లెక్కింపక కిరుతాకరుండు గావున నభయంబిచ్చి ఛాగవక్త్రమ్మున నద్దక్షుం బ్రీతికించి పదంపడి ఖన్నాత్ముండై యజ్ఞవాటమ్మున కరిగి పహ్నికుండం బెల్లెడ వెదికి దిహ్యమానయుఁ జిత్కలాహపిణియు నగు సతిం గాంచి స్మృతమ్మున నిడికొని హా నతి! హా నతి! యని పొరిసారెకు రోషనం బొనర్చుచు భ్రాంతచిత్తుండై నానా దేశమ్ము లు పరిభ్రమింతు చుండె పంత బ్రహ్మాదులును జింతాదంతురులైరి పిదప విష్ణువు బాణసాతమ్మున నానతీదేవి యవయవమ్ముల ననేక ఖండమ్ములుగా ఛేదించిన నయ్యవి తత్తత్సానమ్ములంబడియె. శంక రుండును నాయా చోట్ల నానా సూపధరుండై వసియించుచు, దేన తలం గాంచి యిట్లనియె.

౭౫౨

క॥ ఈ యీ స్థానమ్ముల శ్రీ, ధ్ధాయుతులై దేవి నెవరు తద్దయుఁ బూజల్, నేయుదు రవ్వారికి శుభ, దాయిని యగు నాపె కరుణ దైవారంగనో.

౭౫౩

ప॥ ఆయా చోట్ల దనయనయవమ్ముల యందు నద్దేవీ నిత్య మ్మును సన్నిహితయై యుండుకతనఁ బురస్కరణాదరులగు మర్త్యుల కయ్యెడ మంత్రసిద్ధి సత్వరంబుగ నగు నదియునుంగాక మాయాబిజగ బియ్యెడ జపించె నేని వతిశీఘ్రకాలమ్మున సిద్ధించు నని చెప్పి. ౭౪౪
 క॥ విరహాతురుడై యా శం, కరుణ జప భ్యాన పరతః గాలక్షేపా దరుడై యా యా చోటుల, నరయుచు వర్తించు చుండె నవసే నాథా ! ౭౪౫

క॥ నావుడు జనమేజయుఁ డ, దేవీ స్థానముల సంఖ్యఁ దెలిపి తదీయం బై వెలయు నామ సంఖ్యయు, వేవినుపింపఁగదె ననుఁ బవిత్రునిఁ జేయక. ౭౪౬

గీ॥ అనుడు వ్యాసుండు పల్కు నో జనవరేణ్య! శక్తిపీఠమ్ములను నాదు శక్తికొలఁది, తెలిపెదను విను మెవ్వారిఁ దెలిసి నరుడు, పాపముల నీఁగు మిగుల సంపదలఁ దోఁగు. ౭౪౭

—♦ దేవీ స్థాన మ్ములు. ♦—

ప॥ భూతికాములగు వార లే యే పీఠమ్ములయం ధుపాసనాప రుతై సిద్ధింబడయుదు రయ్యవి వివరింతు. వారాణసి యందు ♦ విశా లాక్షీయు, నైమిశమ్మున లింగధారిణీయుఁ, భ్రాయాగమ్మున లలితయు, గంధమాదనమ్మునఁ గాముకియు, దక్షిణమానసమ్మునఁ గుముదయు, సుత్రరమానసమ్మున విశ్వకామయు, గోమస్తమ్మున గోమతియు, మం దరమ్మునఁ గామచారిణీయుఁ, జైత్రరథమ్మున మదోత్కటయు, హస్తినాపురమ్మున జయంతియు, గాన్ధకృబ్జమ్మున శౌరీయు, మలయాచలమ్మున రంభయు, నేకామ్రపీఠమ్మునఁ శీర్తిమతియు, శిశ్వమ్మున

♦ ముఖము పడినచోటు వారణాసి. అట నస్థించు శౌరికి విశాలాక్షి యని స్థేయ, ఇని వ్యాఖ్యాత.

విశ్వేశ్వరియు, బుష్కరమ్మన, బురుహూతయు, శేదారపీతమ్మన
 సన్నార్గదాయినియు, హిమవత్ప్రప్తమ్మన మందయు, గోకర్ణమ్మన
 భద్రాకర్ణికయు, స్థానేశ్వరమ్మన భవానియు, చిల్వకమ్మన చిల్వప్రతి
 కయు, శ్రీశైలమ్మన మాధవియు, భద్రేశ్వరమ్మన భద్రయు, న
 రాహుశైలమ్మన జయయు, గమలాలయమ్మన గమలయు, గుడ్రాకో
 టియందు రుద్రాశ్రియు, గాలంజరమ్మన గాలియు, నాలగ్రామమ్మన
 మహాదేవియు, శివలింగమ్మనే జలపీయయు, మహాలింగమ్మన గపి
 లయు, హుళోటమ్మన ముకుటేశ్వరియు, మాచూపురియందు గు
 మారియు, సన్తానమ్మన నంబికయు, గయయందు మంగళయు, బురు
 షోత్తమంబున విమలయు, సహస్రాక్షమ్మన సుత్పలాక్షియు, హిర
 ణ్యాక్షమ్మన మహాకోత్పలయు, విపాశయం దమోఘాక్షియు, బుం
 డ్రోపర్థనమ్మన బాటలయు, సుపార్థ్వమ్మన నారాయణియు, ద్రి
 కూటమ్మన రుద్రసుందరియు, విపులమ్మన విపులయు, సహ్యాద్రియం
 దేకపీఠయు, హరిశ్చంద్రమ్మన జంద్రీకయు, రామతీర్థమ్మన రమ
 ణయు, యమునయందు మృగావతియు, గోటితీర్థమ్మన గోటవియు,
 మాధవవనమ్మన సుగంధయు, గోదావరియందు ద్రినంధ్యయు,
 గంగాద్వారమ్మన రత్నిప్రియయు, శివకుండమ్మన శుభానందయు,
 దేవికాతీటమ్మన నందినియు, ద్వారవతియందు రుక్మిణియు, బృందా
 వనమ్మన రాధయు, మధురయందు దేవకియు, బాతాళమ్మన బ
 రమేశ్వరియు, జత్రీకూటమ్మన సీతయు, వింధ్యమ్మన వింధ్యాధివాసి
 నిత్యయు, గరవీరమ్మన మహాలక్ష్మియు, వినాయకమ్మన సుమాదేవి
 యు, వైద్యనాథమ్మన నారోగ్యయు, మహాకాలమ్మన మహేశ్వరి
 యు, సుష్ణతీర్థమ్మన సభయయు, వింధ్యపర్వతమ్మన నితంబయు,
 ఘాండవ్యమ్మన మాండవియు, మాహేశ్వరీపురమ్మన స్వాహాయు.

ఛగలండమ్మునఁ బ్రచండయు, సమరకంటకమ్మునఁ జండీకయు, సో
 మేశ్వరమ్మున వరాహోహయు, బ్రభానంబునఁ బుష్కరావళియు, సరస్వతి
 తియందు దేవమాతయు, సముద్రతటంబునఁ బారావారయు, మహా
 లయమ్మున మహాభాగయు, బయోష్ణియందుఁ బింగిశేష్యయు, గృ
 తశౌచమ్మున సింహికయు, గార్తకమ్మున నతిశౌంకయు, సుశ్యలా
 వర్తకంబున లోలయు, శోణసంగమమ్మున సుభద్రయు, స్థివనమ్ము
 న మాతయు, భరతాశ్రమమ్మున ననంగయు, జాలంధరమ్మున దివ్యము
 శియు, గిష్కింధపర్వతమ్మునఁ దారయు, దారువనమ్మునఁ బుష్టియు,
 గాశ్మీరమండలమ్మున మేధయు, హిమాద్రియందు భీమయు, పశ్చిమోత్తర
 మ్మునఁ దుష్టియు, గపాలమోచనమ్మున శుద్ధియు, గాయావనోహణ
 మ్మున మాతయు, శంఖోద్ధారమ్మున భరయు, బిండానకమ్మున ధృతియు,
 జంద్రభాగయందుఁ గళయు, మచ్ఛోదమ్మున శివధారిణియు, వేణ
 యం దమృతయు, బదరియం దురసియు, నుత్తర కురుక్షేత్రమ్మున నో
 పధియు, గుశద్వీపమ్మునఁ గుశోదకయు, హేమకూటమ్మున మన్మథ
 యు, గుముచమ్మున నత్యవాదినియు, నశ్వర్థమ్మున వంగసియు, వైశ్రా
 వణాలయమ్మున నిధియు, వేదవనమ్మున గాయత్రియు, శివసన్నిధి
 యందుఁ బార్వతీయు, దేవలోకమ్మున నింద్రాణియు, బ్రహ్మస్యమ్ము
 లయందు సరస్వతియు, సూర్యబింబమ్మునఁ బ్రభయు, మాతలయం
 దు వైష్ణవియు, సతులయం దరుంధతియు, రామభయందుఁ దిలోత్త
 మయు, జిత్తమ్మున బ్రహ్మకళయు, సర్వశరీరులయందు శక్తియు,
 నెగడుదు రని వెండియు.

౭౫౪

క॥ ఎనిమిదివంధల పీఠము, లును నందఱు శక్తులును బాలుచు చూచి
 డెడి నో జనమేజయ యే తత్సం, ఖ్యను విన్న నఘమ్ము లడఁగు
 గలుగు శుభమ్ముల్.

౭౫౫

ప॥ సతీదే వ్యంగభూతమ్ములగు నీవీతమ్ములకు యాత్మార్థమ్ముగా నరిగి పిత్రాదుల సంతర్పించి భగవతిం బూజించినవారు కృతకృత్యులగుదు రని తెండియు.

౭౬౦

సీ॥ భక్త్య భోజ్యాది సంపన్నమ్మౌగను విప్ర జనులకు భోజనంబు నిడి యును ను, వాసిసీ జనులను వటుకాదులను గుమారికల సట్టుల యలరింప వలయు, నింతేల? యయ్యెడ నెవ్వడేనియు బూజని యుండు కులభేద నియతి వలవ, దయ్యెడ నుండెడి యంత్యజుడేనియు దేవి స్వరూపుడు తెలియు మధిప? నీ॥ యచటఁ జే నా పవలదు శక్త్య నుస్మృతిగను, మంత్రము జపింప వలయు నమ్మాత పీఠి, కొఱకు నిల్లెవ్వఁ డొనరించు గుజనుఁ డేని, వాని పితరు లు బ్రహ్మలో కాను గతులు.

౭౬౧

ప॥ వాఁడును సమస్త సుఖమ్ముల ననుభవించి దేహాత్మ్యాగా నంతరమ్మున దేవీ పురమ్మున ముక్తుండై వసియించు నీ నామాప్తశ తంబు జపించి సిద్ధివడసినవార లనేకులు గలరని వెండియు.

౭౬౨

క॥ ఈ నామాప్త శతమ్మును, దా నెవ్వఁడు పొత్తమందుఁ దగవ్రా యు నతం, ఊనఁడు గ్రహ మారీ భయ, మో నరవర! వాని తుల్యుఁ డొక్కరుఁ డున్నే.

౭౬౩

క॥ ఏ మావపుఁ డైనను దా, నామాప్తశతంబు జపమునన్ బాదలిన వాఁ, డొ మాన్యుఁడు దేవతలకు, భూమిశ్వర! శక్తియాపము కేతం డొందున్.

౭౬౪

గీ॥ ఘనఁడు శార్దూలమ్మున నిది జఱించు, నతని పితరులు పరగతి కరుగు వారు, సిద్ధవీతమ్ము లియ్యవి సెప్పనేల? ముక్తిదము అని జ్ఞాన సుముఖము లనియు.

౭౬౫

క॥ నరవర! ప్రశ్నంబున కుత్తర మిచ్చితి నతిరహస్య తత్త్వము నీకుం

బరమాదరమునఁ దెలిపితి, నరసి మఱిం కెద్ది యడిగెడన నృపుఁ
డనియెన్.

౨౬౬

—♦ శౌరీ జన్మము. —

చ॥ ఘనివగ! మంచుకొండపయి మున్నదయించె బరాంబ యం
చు నీవినిచినమాట నెంతయు సవిస్తరతీతి వినంగ నెంత న
జ్ఞనని కథామృతం బెవ్వడు చాలంగఁ గోరియుఁ దృప్తిచెందు డీ
ని నెనయు వానికే మృతిజనింపదు గల్లు సుధాశి కేనియున్.

ఉ॥ నావుడు వ్యాసుఁ డిట్లను ఘనం బిటు నీకుఁ బరాంబయందు నుం
భావితఘానా? ధన్యుడవు మాన్యుడ వైతి నరేంద్ర! యా సతీ
దేవి శరీరము నివ్విడువ దేవనతుండు శివుండు భ్రాంతిమై
నే విషయమ్మన న్నిలువ కెల్లెడఁ ద్రిమ్మరు చుండె నొక్కడై.

క॥ మనమున దేవీ యాపం, బనయము ధ్యానించుచున్ సమాధిగ
తుండై, తన యంతః గాలయాపన, మును శంభుఁ డొనర్చుచుం
డె భూషవచనా.

౨౬౭

చ॥ జగములు శక్తి హీనత నసారములై పాలుపేడె రోగముల్
నెగడె గ్రహిణి బాధలు జనించె గణింపంగరాక చింత వృ
ద్ధి గనె నిటుల్ దురుద్ధరగతిం దగు నాసమయమ్మనందుండు
ప్రగుణుడు తారకాసురుఁ డసాధ్యుడు బ్రహ్మ వరంబు ఘెంపునన్

గీ॥ మూడు లోకమ్ము లేలుచు నొకటనాటి, కెల్ల సురలకు మునుల
ను బల్లిదుఁ డయి, బాధవెట్టె చొడంగై నప్పాపుఁ జడపఁ, దగ
రొరులు శివునారస తనయుఁ దక్క.

౨౬౮

ఉ॥ “అంగనలేని శూలి కెటు లాత్మజుఁ డుద్భవమందు?” సంచుఁడ
తల గొని దేవతల్ తమకుఁ దాగు బాధ యపారమై శమ

మ్ముం గనకున్న నెల్లరు నజ్ఞానము యంచు హరి న్నుతిండు న
య్యంగజుఁ గన్న తండ్రి యిటు లాశతి యిచ్చె నుపాయశాలియై
గీ॥ కామకల్పద్రుంబు లోకజనయిత్రీ, గలదు చింతింప నేల? ని
క్కముగ మన య, పయమునం జేసి యాపె మిన్నికయ యుం
డె, మనకు నిది శిక్షయగు నంచు మదిఁ దలంచి. 223

క॥ లాలనమునఁ దాడనమున, నే లలనకు నై న సుతుల యెడ దయ
యుండున్, బాలకులు నేయు దుందుడు, కేలా తల్లులకుఁ గాక
యితరుల కుడుపన్. 224

క॥ కావున జగదంబికయై, భావమ్మునఁ గరుణ యెపుడు పరివేష్టింపన్
జవులఁ బ్రోచెడి యప్పర, దేవిన్ శరణంబుఁ గొన్న దీనత లున్నే?

వ॥ అను కమలలోచను నాజ్ఞ సురలెల్లరును హిమశైలమ్మున
కరిగి యయ్యెడఁ బురశ్చరణ పరాయణులై దేవీయజ్ఞం బొనరించుచుఁ
దృతీయాది వ్రతమ్ముల నాచరించుచు నుండి రందుఁ గొందఱు న
మాధినిష్ఠాతులును, గొందఱు నామపరాయణులును, గొందఱు నూ
క్తా సక్తులును, గొందఱు మంత్రపారాయణ పేరులును, గొందఱు కృ
చ్ఛాచాండాచార వ్రతనిష్ఠులును, గొందఱంతర్యాగ సంస్థులును,
గొందఱు న్యాససమాదరులును నై భువనేశ్వరీమంత్రమ్మునఁ బరశక్తి
పూజ నొనర్చుచు బహువర్షమ్ములు గడపు చున్నంత. 225

ఉ॥ మేలగు చైత్రమాస నవమీ దిన మందలి శుక్రవారమం
దోలి సురాళి కట్టెనుట నొక్క మహద్భుత తేజ మున్నత
శ్రీలలితంబు కోటిశి శీతల మర్క సహస్ర కాంతి సం
కీర్తితమై తటిత్కలగ్నఁ గేరుచు నుద్భవమండై శోణమై. 226

వ॥ శ్లేషియు. 227

నీ॥ మూర్తిమంతమ్ములై మొనసి వేదములు నాలుగు నాల్గు దిక్కు
లఁ బొగడుచుండ, నాచ్యంత రహితమై యనవద్యమై యూర్ధ్వ

గతియుఁ దిర్యగ్గతి గనక కరచ, రణముఖా ద్యనయన ప్రాప్తి
తమ్మును గాక స్త్రీ పుం నపుంసక స్థితి నొలయక, దీప్తిచే సమ
రుల దృక్ప్రసారమ్ముల మిఱుమిట్లు గొల్పుచు మెఱసి యంత, గీ॥
నా మహాతేజ మంగనమ్మై మనోహర స్వరూపమ్ము తనరఁ గర
మ్ము నమర, వరుల మనముల నానంద వార్ధి ముంచె, నా విధం
బట్టి దిట్టిది యనఁగ రాదు. 22౯

సీ॥ కమలకుట్టలముల కొమరు గాదనఁ జాలు గబ్బి గుబ్బల నీవి గ
లుగు దానిఁ, గల రణత్కింకిణీకా జాలసింజత్పుమంజీర మేఖల
మలయుదానిఁ, గనక కేయూరక క్షైవేయ కాంగద గళబంధ
ముల పొల్పు గలుగుదాని, మొగలిదళముల సాబగుమోహి హ
సింపు నీలకుంతలములు నెగడుదానిఁ, గీ॥ గప్పురఁపుతావి నెల్లెడ
గొప్ప వీడి, యంపు బల్ కావి నొప్ప నాస్యమ్ము దానిఁ, బృథు
నితంబ బింబమ్మున వెలయు దానిఁ, గనక తాటంక యుగళమ్ము
నెసయుదాని. 2౩౦

సీ॥ అష్టమీచంద్రబింబాధ లలాటమ్ము నాయతభూమిలా సాస్పదం
బు, రక్తారవింద విరాజన్నయన మున్నత ఘ్రీణ ముష్య దధర
సమేత, మబ్జరేఖానముద్యచ్ఛీర్ణ మమల ముక్తాహార మిద్ధ రత్న
మకుటంబు, కుందకుట్టల దలత కోటి విలాసంబు కాశ్మీర తిలక
సంకలిత మతుల, గీ॥ మల్లికా మాలతీ కప న్మాలికాభి, కీలిత సు
కేశ పాశంబు కేవ లారు, శాంబరంబును బాశాది కాయుధ స
ముపేత మగు దివ్య రూపంబు వెలయు దాని. 2౩౧.

చ॥ పాలుపగు దాడిమీ కుసుమ పుంజము నాఁ దగు శాంతిదాని ను
జ్జ్వలములు నాల్గుబాహువు లెసంగెడి దాని సముస్తకామముల్
చిలికెడు దాని లే నగవు చెన్నలరారెడు దాని విత్యశీ
తీల కరుణా పథాధ్యుగు దానిఁ గనుంగొని రంబికా సురల్.

క॥ కనీ మ్రొక్కిడి యానందా, శ్రీ నిర్గుణ స్వనులు పేరేమ చుం
బిత నిజలో, చనులును నై తప్తయమగు, మన ముండేమియు
ను. వినమి మ్రొక్కిడి పిదపకా. 2౮3

ప॥ ఎట్టుకేలకు ధైర్యమ్ము డెచ్చికోని యజ్జగదంబ నిట్లు నన్ను
తించిరి. 2౮౪

సీ॥ రజ్జపువ మాలయందు సర్ప భ్రమంబు, పడువున జగమ్ము నీ
యందు భ్రాంతి కల్పి, తం బగు నని తెలియని కతమున నిన్నె,
తేగిన మీదిట భ్రాంతి యడంగు జగమున. 2౮5

క॥ తత్తనుట కుదాహృతి సం, విత్తీను నగు నిన్ను భువన విభివ వటంచుం
జిత్తిన్నాత్రీ వటంచుకా, బత్తిమెయి నమస్కరించు వారముతల్లీ!

ప॥ అఖండానందంబును బ్రణవంబును హ్రింకారమ్మును
బ్రహ్మగాత్మయును నీస్వరూపమ్ము లాగమ తాత్పర్య భూమికయు నవ
స్థాత్రీయ నాక్షిణియు, బంచ కోశాతిరిక్తయు నగు నీకు నమస్కా
రము. త్వం పదమ్మునకు వాచ్యంబ వగు నిన్ను నా నా మంత్రా
త్మిక వసుదు నుతింతు మని శ్రీ సూక్తంబులఁ దన్ను నుతించు నిర్జ
రులం గాంచి నుధా మధుర స్వరంబున నజ్జగదంబ యిట్లునియె. 2౮౬

క॥ దేవతలారా! మదధము, మీ పచ్చిన కార్యమేమి? మీ మొగము
అు శో, కావలత న్నొంద నేల? ము, దావహయగు నేను వరదనై
యొండంగకా. 2౮౭

క॥ నాయందు భక్తిగలవా, రేమెడ నావదల నొందిరేనియు సత్యం
బొయ్యాపద దొలగించి మ, దీయుల నొనరింతునను ప్రతిజ్ఞ
యొలుంగరే. 2౮౮

చ॥ అనుచు దయా సమేతముగ నానతి యిచ్చిన దేవి పల్కులన్
విని ముదమందుఁడున్ సురలు నిర్భయులై తమ దుఃఖ మీగతికా

మనవియొక్క, రెండు భువనమున నెచ్చట జేసి నీకురుం

గన విన రాని సంగతులు కల్లులు గావే పోవించ మాతృకా. ౭౯౦

క॥ తారకుఁ డచరక్కనుఁ డే, పార సరోజాత భూదయాపాత్రంబై,
వోరిన వరములు గొని దు, మ్పొరంభతఁ జేసి మమ్ము బాధిం
చు నొగిన్. ౭౯౧

క॥ శివు వలనం బుట్టిన వా, ను నధికచెడి వాని శిష్యులను భార్య
వై, భవ మెఱుంగనివాఁ డెటు సం, భవమందున్ గొడు వొకం
డు భవులకు నల్లీ! ౭౯౨

చ॥ అని విలపించు దేవతలయందు డయాంతరయై పరాంబ యి
ట్లనియె మధీయ శక్తియ హిమాద్వీకఁ బుత్రీక యై జనించు నా
పెనుఁ బుత్తైరి కెల్లరును బెండిలి నేయుఁడు బానఁ జేసి యా
తనికిఁ గుమారుఁడుం బొడముఁదారకునికొప్పయించుఁబొండికక

న॥ అను పరాంబ పల్కులకు సంతసించి సురలతోడం జను
దెంచిన హిషూచలరా జంబ కిట్లనియె. ౭౯౩

క॥ ఏమీ! నాపుణ్యము త, ల్లీ! మా యింటం జనింతే లీలాకృతివై,
కాఖిత ఫలదాయని నా, నేమమ్ము ఫలింప నేర్చెనే? యిప్పటికిన్
క॥ జడుడన్ మందుడ నే నె, క్కడ? చిద్రూపిణి పరాంబికయు ద
యచే నా, కడుపునఁ జనించుటయు నె, క్కడ? జన్మశతముల
కైనఁ గలుగునె తల్లీ! ౭౯౪

గీ॥ అశ్వమేధాది యాగమ్ము లాచరించు, సుకృతులేనియు నీహుపు
చూడ లేరు, తాదృశంబగు హాపమోతల్లీ! నాగ్న, హామన జని
యించు టరిధి భాగ్యంబ కాదే? ౭౯౫

శా॥ మంచుంగొండ! యనేక జన్మముల నేమం నింతగా నొప్పునీ?
యందు నన్నును నిన్ను భక్త కరుణాయాదాపతింగాగ న

గ్గింఁచున్ లోకము మత్పితృణము విముక్తింజెందు నోతల్లి! ని
ర్మింఁచున్ వేటాక పుణ్యలోకమును జేర్చిన్ బమ్మ యవ్వారికిన్.

ప॥ సర్వవేదాంత సారభూతంబగు నీ విశ్వరూపం బాకమరి
నాక్షాత్కరింపం జేసి శ్రుతి సమ్మతమ్ములగు భక్తి జ్ఞాన యోగమ్ము
లానతిచ్చి కృతార్థుం జేయుము నావుడు హిమవంతునకు వికసితము
ఖసంకజ యనుచు నప్పరాంబ శ్రుతి గూఢంబగు నా రహస్యం బిట్లు
ఎక్కాణించె.

౭౯౯

—|| జేపీ విశ్వ రూప ప్రియ ర్భ సము. ||—

క॥ అమలం బునను మువిత, ర్భ మనామ యమేకముం బరబ్రహ్మ
భి, ఖ్యము సందిత్తును నగు తే, జ మనంగ విను నేననూ రసాధర
వశాలీ.

౮౦౦

గీ॥ త త్సహజ శక్తి మాయ నాం దనరు నది య, సతియు సతియును
నుభయానుగతియుఁగాక, శశికె జందిక యగ్ని కుష్మతయు భా
స్క, రునకు దీధితిరీతిగాఁ దనరుచుండు.

౮౦౧

ప॥ స్వీయశక్తి సమా యోగమ్మునంజేసి యేన బ్రపంచమ్మున
కు బీజంబ నైతి. సస్మచ్ఛక్తి యనగా మాయ. యది తప స్తమోజ
జాది నానానామంబులు గలయది. ఆ యీ నామమ్ములెల్ల నిగమా
దిప్రసిద్ధంబులు. కాని, యయ్యైషంజీతుల స్వకపోల కల్పితంబులు గా
వు. అమ్మాయ జీవాశ్రిత యగుపట్టిన సవిద్యయన బఱుగు. జానికి
స్వాశ్రియ వ్యామోహ కృత్స్వరీజాండు దొనంగు గలదు. ఏతద్దోష
మ్మునుండి రక్షించి జేవునకు మోక్షం బొసంగుటయ సృష్టికి ముఖ్య
ప్రయోజనంబు. మానూప్రతిబింబితమ్ముగు చైతన్యంబు సృష్టికే ని
మిత్తికారణంబు. మాయసమవాయికారణంబు. దృశ్యంబగుకతన

మాయజడంబును జ్ఞానమువలన నశించుటంజేసి మిథ్యయునగు. చేత
 న్యంబు దృశ్యంబుగాదు. కాన నిష్పరవస్తువును జడమనరాదు. ఇయ్యది
 దివ్యమృదువునం బరప్రకాశకమ్మును స్వయంప్రకాశమానమ్ము
 ను నని యెఱుంగునది. జాగ్రదాధ్యవస్థాత్రితయమ్మునం దిదియొక్క
 లేగతి భాసించు. నియ్యది సంవిదాత్మకంబు, సుఖాత్మకంబు, పరప్రే
 మాస్పదంబగుకతన నానందాత్మకంబు నిత్యంబు, సత్యంబు, దీనికన్న
 నితంమ్ము మిథ్య. కావున నప్పరవస్తువున కనంగత్వమును నపరిచ్ఛి
 న్నత్వమును స్ఫుటమకదా? పవంభూతమగు పరవస్తువునునేన. నేను
 జ్ఞానాత్మికనుగాని జ్ఞానధర్మిణినిగాను. జ్ఞానరూపమ్మును బూర్ణమ్మును
 ద్వైతజాలవివర్జితమ్మును నగు. పరవస్తువు కామకర్మాదియొక్క యగు
 స్వీయమాయకతమ్మునను బూర్వానుభూతనంస్కారసశిమ్మునను గాల
 కర్మవిపాకమ్ముననుదత్తావివేకనిమిత్తమ్మునను సిన్ధుత్రాభాజనంబగు
 చున్నయది. ఈసర్గంబు బుద్ధిపూర్వకంబుగాదు. ఇంతదనుక నతొకక
 మ్ముగు నారూపమ్ము నీకుం జెప్పబడినది. ఇదియ యవ్యాకృతంబును
 సవ్యక్తంబును, మాయాశబలితమ్మును, సర్వకారణకారణమ్మును, నా
 దితత్త్వమ్మును, సచ్చితానందవిగ్రహమ్మును, సర్వకర్మకుసీభూతమ్ము
 ను, నిచ్ఛాజ్ఞానక్రియాశ్రయమ్మును, హీంకారమంత్రీవాచ్యంబును,
 నని యెఱుంగునది. ఇద్దాన శబ్దతన్మాత్రిరూపకంబగు నాకాశమ్మును
 దానివలన స్పర్శాత్మకంబగు వాయువును, దానివలన రూపాత్మకంబ
 గు తేజమ్మును, దానివలన రసాత్మకంబగు జలమ్మును, దానివలన
 గంధాత్మికయగు భూమియు బాడమె, నందాకాశమ్మునకు శబ్దమ్ము
 ను, వాయువునకు శబ్దస్పర్శమ్ములును, తేజమ్మునకు శబ్దస్పర్శరూప
 మ్ములును, నుదకమ్మునకు శబ్దస్పర్శరూపరసమ్ములును, భూమికే శబ్ద
 స్పర్శరూపరసగంధమ్ములును, గుణమ్ము లీ భూతపంచకమ్మువలన

వ్యాపకమ్మును వాయురూపమ్మును నగు లింగదేహమ్ముద్భవించె. సర్వప్రాణాత్మకంబగు నియ్యదియ యాత్మకు సూక్ష్మదేహంబని తెలియఁదగు. కారణదేహంబవ్యక్తంబు, దీనియంద జగంబు బీజరూపమ్ముననుండు. నియ్యదియ లింగదేహమ్మునకు హేతుభూతంబు. దీనింగుఱిచి మున్న వివరింపఁబడియె. పంచీకరణమార్గమ్మునంజేసి పంచమహాభూతమ్ము లుద్భవించె, దత్ప్రకారంబు వివరింతు. ౮౦౨

తే||గీ|| ముందుఁ బంచమహాభూతములను రెండు, భాగములుచేసి యందొండుభాగమునకు, నాల్గుభాగమ్ములను గల్పనంబొనర్చి, యవియు స్వస్వేతర ద్వితీయాంశమందు. ౮౦౩

చ|| యోజింపవలయు, నిట్లు యోజించిన సయ్యైభూతమ్ము లొక్కక్కటి పంచావయవమ్ములుగ నేర్పడు. దీనినే పంచీకరణమని చెప్పుదురు. పంచీకృతభూతజన్యంబగు దేహంబ నాకుస్థూలదేహమ్ము. పంచభూతసత్త్వాంశమ్ములవలన జ్ఞానేంద్రియమ్ము లైదునుంగలిగె. నవియేకమై యంతఃకరణమ్మునాడగె. నది వృత్తిభేదమ్మున నాల్గుభేదమ్ములు గలయది. యందు సంకల్పవికల్పాత్మకంబగునెడ మనంబనియు, నిశ్చితంబగునెడ బుద్ధియనియు, నిత్యానుసంధానపరమ్ముగునెడఁ జిత్తమ్మునియు, సహంభావావృత్తలబగునెడ సహంకారంబనియు, నుడువంబడు. రాజసాంశమ్మువలనఁ గల్గేంద్రియమ్ములైదునుంగలిగె. నవియేకమై ప్రాణంబునాఁబరఁగు. నది ప్రాణాపానవ్యానోజానసమానభేదమ్ములనై మవిధమ్ములుగలయచి. యందు హృదయమ్మునఁ బ్రాణమ్మును, గుండమ్మున సపానమ్మును, నాభియందు సమానమ్మునుఁ గంఠమ్మున స్థదానంబును, సర్వశరీరమ్మున వ్యాసమ్మును, నివసించుఁ ద్వక్చక్షుశ్రోత్రోహృహస్రాణమ్ములు, వాక్పాణిపాదపాయూపస్థులును, ప్రాణాపానవ్యానోజానమ్ములును, బుద్ధియును, మనమ్మును, గలసి కింగం

బనఁదగు సస్మదీయసూక్ష్మశరీరంబు. నెండియుఁ బ్రకృతివిశేషముల్
 లాలింపుము. మాయయనీయు, నవిద్యయనియు, రెండుదేహంగు లందు
 (1) సత్త్వాత్మికమాయ (2) గుణమిశ్రిత యవిద్యయని యెఱుంగునది
 యందు స్వాశ్రయసంరక్షకము మాయ. యందీశతృప్రతిబింబంబీశ్వ
 రుం డతండు సర్వజ్ఞుండును, సర్వకర్తయును, సర్వానుగ్రహ కారకుం
 డును, నాఁబడు; నవిద్యాప్రతిబింబంబు జీవుండనఁబరఁగు; సీమింపు
 రకు (3) నవిద్యానిమిత్తకంబగు పూర్వోక్తదేహత్రయభిమానము
 న నామత్రితయంబుగల దందుఁ (4) బ్రాజ్ఞతైజసవిశ్వ నామములు
 జీవునకు సీతసూత్రవిరాట్పదము లీశ్వరునకురజెల్లు నందు జీవుండు
 న్యస్తిదేహభిమానియు, సీశ్వరుండు సమిప్తిదేహభిమానియు నగునని
 నెండియు.

౮౦౪

క॥ జీవానుగ్రహకామము, చే విశ్వంబెల్లఁ దానచేయును నానా, భావ
 ముల సీశ్వరుండు మ, ద్భావుండే నాదుశక్తిఁ దగఁ బ్రేరితుండే.

చ॥ సకలచరాచరములును శక్తికృతముల యట్టి నామమా
 యకు మఱినాకునెన్నఁ బరమార్థతథేదములేదు; చూడ తా
 కికులకు తేదముండు నది కేవలమత్కృత మీంకఁ దత్త్వద
 ర్శకులకుఁ దత్త్వమొక్కటియ శాస్త్రనిదానము భూభరోత్తమా!

ఆ॥ వె॥ అట్టి నేను జగమునఖిలము సృజించి, ప్రాణమగ్నిచుంద ప
 రిథవిల్ల, నందుఁజొచ్చియుండు నట్లుకాకున్న లో, కాంతరగతి
 ఘటనయగుటయెట్లు?

౮౦౫

1 సత్త్వాత్మిక=శుద్ధతత్త్వ.

2 గుణమిశ్రిత=మిశ్రితసత్త్వ

3 ఆవిద్యయన మాయయు, నవిద్యయు నని వ్యాఖ్యాత.

4 కారణదేహభిమాని ప్రాజ్ఞుండు, సూక్ష్మదేహభిమాని తైజసుడు, స్థూలదేహ
 భిమాని విశ్వండు.

మ॥ ఉపాధిభేదమ్మున ఘటాకాశాదులకు భేదంబు కల్పితంబగుపగిది
 మాయాభేదమ్మునంజేసి నాయందును భేదమ్ముకల్పితమ్ము. భాసక-
 రుండుచ్చనీచాదివస్తువుల వెలిగించియు, దుష్టుండు గాని తెఱంగున నే-
 నును దత్తవస్తుగతదోషమ్ములకు భాజనంబుగాను. బుద్ధ్యాదినిష్ఠంబ
 గుకర్తృత్వమ్మును వివేకశూన్యులు నాయందుగల్పింతురు కాని వివే-
 కుల్లిట్లుపారబడరు. ఘటాకాశ మహాకాశమ్ములపగిది జీవాత్మపరమా-
 త్మలకుభేదంబుకల్పితంబు. జీవబహుత్వంబువడువున నీశ్వరబహుత్వ
 మ్మును, మాయాకల్పితంబయగు. నిందియసంఘాత వాసనాభేదభేది-
 తయగునవిద్య జీవబహుత్వమ్మునకును, గుణసంఘాత వాసనాభేదభేది-
 తయగునవిద్య యీశ్వరబహుత్వమ్మునకును గారణంబగుననివెండియు
 నీ॥ నేన యీశ్వరుడను నేనసూత్రాత్ముడ నేనవిరాజాత్మ వెలుగు
 మయ్య, హరిహరబ్రహ్మలు నాపైష్ణవియు శౌరియును బ్రాహ్మి-
 యునునేన; యినుడు శశియు, దారకలునునేన; తస్కరవ్యాధచాం-
 డాలురునేన; యన్యంబులైన, పశుపక్షులునునేన; పరమోత్తము-
 లు కర్మకులునేన; దుష్కర్మకులునునేన; తే॥గీ॥ యథిలభూతమ్ము
 లందు నాకన్న వేఱు, లేదు ఫణిమాలకాది విభేదములను, నొంది-
 యును రజ్జువేకమైయుండుపగిది, నేన వెలుగుదునెందు నో హిమగి-
 రీంద్ర!

౮౦౯

క॥ అని నొడువు నప్పరాంబు, గని హిమగిరి దేవి! నీయఖండాకారం,
 బును గను గోనగా నెంచెద, ననవుడు విశ్వస్వరూప మంబయు
 నూపెన్.

౮౧౦

వ॥ సురతును లోచనభీకరంబగు తద్విరాఘోపంబు గాంచి
 విస్మితులైరి; యాహుపంబెట్టిదంటేని?

౮౧౧

నీ॥ వోయిమంబు శిరము, సూర్యుండు చంద్రుండులోచనములు, చెవులు

దిశలు, తొలిచదువులు మధురంపుఁబల్కులు, పవనంబు షాణి
ము, స్రవంచము. హృదయము, ధరిత్రి, కటి, ఖంబు నాభి, భగ
ణము వక్షము, మహర్లోకంబు మెడ, జనోలోక మాస్యము, ల
లాట మరయఁదపోలోక, మింద్రాదులెల్లరు బాహువు, లిదియుఁ
గాక, తే॥గీ॥ నాస గంధంబు, దస్రీలు నాసికావి, వరములు, పవ
లు రాత్రి తేప్పలు, జలంబు, కాకుదంబు, రసంబు నాల్క, కను
బొమలు, బ్రహ్మలోకమ్ము, యముఁడు దంష్ట్రీలు, మఱియును.

ప॥న్నేహంబు దంతమ్ములు, మాయహాసంబు, నేతాంతప్రసారంబు
స్వర్గమ్ము, పీఠ యత్తరోష్ఠమ్ము, లోభం బధరోష్ఠంబు, ధర్మమా
ర్గంబు పృష్ఠంబు, ప్రజాపతి మేఘమ్ము, సముద్రంబులు కుక్షి, పర్వ
తమ్ము లస్థులు, నదులు నాడులు, వృక్షంబులు కేశంబులు, శాల్య
యావనకౌమారవార్ధకమ్ములు గతులు, మేఘమ్ములు లోమమ్ములు,
సంధ్యలు వసనంబులు, చంద్రుండు మనంబు, హరి విజ్ఞానంబు, రు
ద్రుఁ డతఃకరణమ్మునుగా దంష్ట్రాకరాశంబును, నానాయథ ధరంబు
ను, బ్రహ్మక్షత్రోదనంబును, సహస్రశీర్షమ్మును, సహస్రనయనంబు
ను, సహస్రపాదమ్మును, గోటిసూర్యప్రకాశమ్మును, విద్యుత్కోటిన
మప్రభంబును, భయంకరమ్మును, ఘోరమ్మును, హృదక్షి త్రాసకార
కమ్మును, నగు నమ్మహాహుపమ్ముఁగాంచి కంపమానహృదయులగుచు
దేవతలు మూర్ఛిల్లి పడంపడి కెలననున్న వేదమ్ములు ప్రబోధింప లేచి
ముకుళితకరకమలులై.

౧౧౩

శా॥ నీరూపంబు జగదృభయంకరము నెంతేజూచి మూర్ఛభయం

బారంగొంటిమి నీదుసంస్తవము సేయన్నేర్తుమే? త్వత్పదాం
బోరుడ్డవంద్వముఁ గొల్చుపామరుల మమ్ముం బోవుమోదేవి! వి
శ్వానూథంబగు నీస్వరూప మివసంహారంబుఁగావించుచున్. ౧౧౪

వ॥ అగ్నియు సూర్యచంద్రులును నోషధులును దేవతలును సాధులునుఁ బశుపక్షీమృగాదులును మనుజులునుఁ బ్రాణిజాపానంబులును విప్రీహియవంబులును తపంబును శృంగయు సత్యంబును బ్రహ్మచర్యవిధియు (1) సప్తప్రాణార్చులును సప్తసమిధలును హోమమ్ములును లోకంబులును సముద్రంబులును నదులునుఁ బర్వతంబులును సర్వరసంబులును సర్వాషధంబులును జన్మంబులును యూషంబులును దక్షిణలును ఋగ్యజుస్సామంబులును నెందుండిజనించె నట్టి సర్వాత్మకునికి నమస్కరించెదమని వెండియు.

౮౧౧

తే॥గీ॥ పరమమగు నీదువిశ్వరూపంబు విడిచి, మున్నుకైకొన్న యజగన్మోహనంపు, చూపుచూపుము మాభీతిమాపుమంచుఁ, బ్రార్థన మొనర్చు నమరులయందుఁబేర్చి.

౮౧౨

వ॥ పిదప నంబయు నా విశ్వరూపంబుచాలించి తొంటిరూపంబుకై కొని యమరులకిట్లనియె.

౮౧౩

అ॥ వె॥ మందభాగ్యులగు నమరులుమీరేడ? నా, విశ్వరూపమేడ? భీతి నొందు, టబ్బురంబె? నీ దయామతి మీకుసా, త్రొక్కరింపఁజేయఁగడఁగితిఁజాడి.

౮౧౪

—మోక్షమ్మునకు జ్ఞానంబావశ్యకమనుట—

క॥ యోగంబుల చానంబుల, నాగమముల మేటితపములాదిగ నేయె, యోగముల నైన నన్నె, వే గనుఁగొనఁ జూచుటబ్బునే? యెందేనికె..

౮౧౫

ప॥ అనిచెప్పి హిమగిరినుద్దేశించి గిరింద్రా! ప్రకృతంబాలింపును పరిమాణ్మ యుపాధిభేదమ్మున జీవత్వమ్ముఁజెంది కర్తృత్వాత్మనుగ

1 ప్రాణములు, అపిస్సులు, అని ద్వంద్వము.

తుండగుచు భర్తాధర్మైకకారణంబులగు నానాకృతులొనర్చుచు నా నానానుజనించుచు సుఖదుఃఖమ్ములనుభవించుచు మరలదత్తత్రా ర్థానుభవమ్మునంజేసి నానాశరీరమ్ములుతాల్చుచు సుఖదుఃఖానుభవంబొనర్చుచు ఘటియంత్రించుచుదమ్మున విరామంబుగొనక యజ్ఞానంబునంబడి పోరలుచుండు.

౮౨౦

స॥ కావున మనుజుడజ్ఞానంబు నశియించుపొంటె విద్యాభ్యాసమును నొనర్పవలయు; జన్మంబున ఫలమగుటయు; బురుషార్థసమాప్తియు నమృతముక్త, దశయు నజ్ఞానంబునశియించుటయకాదే? యజ్ఞానజమగు నుపాస్తియొండె, గర్భంబునొండె నజ్ఞాననాశనమునఁ గారణములుకావు; కాని రాగ, తే॥గీ॥ దోషముఖ్యములై నట్టి దొనఁగులెనఁగఁ, జేయుఁగాన ననర్థంపుఁజేటుఁదెచ్చు, గర్మములవంకఁబోక విజ్ఞానమహిమ, చెందుపొంటెఁ బ్రయత్నమ్ముచేయవలయు. ౮౨౧

ప॥ కొందఱు కైవల్యమ్మునకు విజ్ఞానంబు కారణంబై నను “కుర్వన్నేవేహకర్మాణి”యను సనుశాసనంబుకలిమిఁ గర్మంబును తత్ప్రాప్తికి సహాయంబనియు హితకారియనియుం బలుకుదురు. హృద్గ్రంథిజన్యంబగు కర్మమ్మునకు హృద్గ్రంథిభేదసాధనంబగు విజ్ఞానంబు నకును దమఃప్రకాశంబులకుంబలె యూగపద్యంబుసంభవింపదు. కావున వైదికంబులగు సర్వకర్మంబులును చిత్తశుద్ధికరమ్ములనియెఱింగి శమదమతితిత్తైరాగ్యసంభవపర్యంతమ్మును గర్మమ్ములొనర్చుచుఁ బదప సర్వసంగపరిత్యాగంబుచేసి శోభిత్రియిండును బ్రహ్మనిష్ఠుండు. ను నగు గురువరుఁడొంచి నిర్వాణజంబగు భక్తిజఘ్నాత్త వేదాంతశ్రవణంబు సేయుచుఁ దత్త్వమస్మాది వాక్యమ్ములకర్థంబు విచారించునది. తే॥గీ॥ “తత్త్వమసి”యను వాక్యమద్వైతబోధకము తదర్థమెఱింగినవి మలమతియ, యేను; నేనయతండు; గిరింసరి! తేట, తేల్లముగను

తదర్థంబు తెలియ వినుమా.

౮౨౩

స॥ త త్పదమ్మునకు సర్వజ్ఞత్వవిశిష్టచైతన్యంబును, త్వం పదమ్మునకుఁగించిదజ్ఞత్వవిశిష్టచైతన్యంబును, వాచ్యంబు. అసి పదవాచ్యంబై క్యం బిదిపదార్థంబు. సర్వజ్ఞత్వవిశిష్టచైతన్యంబును గించిదజ్ఞత్వవిశిష్టచైతన్యమ్మును నొక్కటియేయని వాక్యార్థం బిట్టిమ్ముంబు విరుద్ధంబుకావున త త్వంపదమ్ములకు జహదజహల్లక్షణచే జైతన్యమాతౌర్థకత్వంబుస్వీకరించి యితరార్థంబు పరిహరింపవలయు. నట్లే ని చైతన్యంబుచైతన్యంబునొక్కటియేయని యవిరుద్ధంబగు వాక్యార్థంబు లభించుననిచెప్పి మఱియుఁగిట్లనియె.

౮౨౪

తే॥గీ॥ స్థూలమును, గారణంబును, సూక్ష్మమనఁగ, మూడు దేహంబులాత్మకు మున్నుపాధు, లవి నశింపఁగ నందున్న యైదుకోశములనుదాటిన నా బ్రహ్మపుచ్చమరయు.

౮౨౫

వ॥ పంచీకృతమహాభూతసంభవంబును భోగాలయమ్మును జరావ్యాధిసంయుతమ్మును నగునది స్థూలదేహంబు. జ్ఞానకర్తృత్వీయయుతంబును ప్రాణపంచకయుతంబును నపంచీకృతభూతసంభవంబును మనోబుద్ధియుతంబును సుఖదుఃఖాద్యవసోధకంబును నగునది సూక్ష్మదేహంబు. అసాదియు ననిర్వచనీయమ్మును నగునజ్ఞానంబు కారణదేహంబు. ఈదేహత్రయమ్ము నశియించినపిదపఁ గేవలాత్మమిగులు. నితనికి జననమరణమ్ములు లేవు. శాశ్వతమ్మును నిత్యమ్మును బురాణంబును నణువుకన్న పణువును మహత్తుకన్న మహత్తును జంతు (1) గుహానిహితంబున్లు. నేతి నేతివాక్యపరిశిష్టమ్మునుహననకర్తృత్వహాననకర్మత్వదూరమ్మును సేగు నాత్మవస్తువును వితశోకులగువారు సాక్షాత్కరింతురు.

౮౨౬

సీ॥ రథియాత్మ దేహంబురథము సారథిబుద్ధి తాళిశుంఠమున మించి
 గూళివారు, నము లించియములనునముగూడె తద్దోచరములగు
 పలువిషయముల నాత్మ, యనుభవించునటలచు మునులందు రియ్య
 విద్యయు సమసస్కత్వ మశుచి విధము, గలవారలెన్నడు గాంచ
 రుతత్పదమును సంస్మృతినిబడిపొడలుచుదు, తే॥గీ॥ విద్యయును
 సమసస్కత్వవిధియు శుచిత, యును గలుగువారు తత్పదములభిం
 తు, రజ్జువునుసంబు తెల్వేసారథిగఁ గల్గు, వాడు తుదముట్టు మ
 త్పదాధ్యమునందు. ౯౨౭

వ॥ ఇట్లు శ్రుతిమత్యనుసారంబుగ నాత్మచేనాత్మనిశ్చయంబొ
 నర్చి నిదిధ్యాసనమ్మున నాత్మరూపనగు నన్నుఁదలంచునది. యోగ
 సృష్టికీమున్న దేవీప్రణవంబగు హ్రీం కారమ్మునందలి యక్షరత్ర
 యార్థంబువిచారించి హ కారంబు స్థూలదేహంబనియు ర కారంబు
 సూక్ష్మదేహంబనియు నీ కారంబు కారణదేహంబనియు హ్రీం కా
 రంబు తురీయంబగు దేవీహూపంబనియు నిట్లు సమష్టివ్యష్టి దేహంబులు
 నిర్ణయంబొనర్చి పిదప నవ్వానికై కృష్ణమ్మునిశ్చయించి నిలీనాక్షుండ
 గుచు నాసాధ్యంతరసంచారులగు ప్రాణాపానంబుల సమంబొనర్చి
 పితవిషయాకాంక్షత్వమ్మును వితదోషత్వమ్మును విమత్సరశ్వమ్మును
 దనర నిర్వాజమ్ముగు భక్తిపెంపున నీరావంబగు గుహాముఖంబుఁబ్ర
 వేశించి హ కారహృదగువిశ్వాత్మను ర కారహృదగుజైజహ
 త్మ యందును నవ్వాని నీ కారహూప ప్రాక్షాత్మయందును నవ్వాని
 హ్రీం కారమ్మునందును బ్రవిలాపమ్మునర్చి వాచ్యవాచకతాహీన
 మ్మును ద్వైతభావవివర్జితమ్మును నఖిండంబును పగు సచ్చితానంద
 మ్మును చైతన్యాగ్నిదీపశిఖాంతరమ్మున భావించుచుఁ దద్భావనంజే
 సె మదీయసాక్షాత్కారంబుఁగాంచి మదూప్రదగుచు మదైక్య
 మ్ముఁగాంచు ననినవిని హిమవంతుండంబుఁటనియె. ౯౨౮

తే॥గీ॥ తత్త్వవిద్యనమునకు సాధనము యోగ, ఘంబ! సంచితప్రదాయక
మంచుపింటి, చెలియఁజెప్పముతద్విధి తేటతెల్లముగను భక్తుని
ధి, స్వవిదగ దెచ్చెయి? ౮౨౯

— యోగమంత్రవివేచనము. —

న॥ అని వినయావసతుండగుచు నడుగుటయు నంబిక గి
రీంగా! యోగంబన జీవాత్మైక్యంబకాని వేత్తోండుగాదు. తత్ప్ర
కారంబెఱిగింతు. యోగవిఘ్నకరములగు కామకోపలోభమోహ
మోహాత్సర్వములను యమనియమానసప్రాణాయామ ప్రత్యాహా
రధారణ ధ్యాన సమాధులనియెడి యష్టయోగాంగముచే జయింపవ
లయు. సహింసయు సత్యమును నస్తేయమును బ్రహ్మచర్యంబును
దయయు నాస్థనమును తపయు ధృతియు మితాహారమును శౌచ
మును ననునీపదియు యమంగులు. తపంబును సంతోషంబును నా
స్త్యైకత్వమును దాసమును దేవపూజయు సిద్ధాంతశ్రవణమును లజ్జ
యు మతియు జపమును హోమమును ననునీపదియు నియమములు
పద్మాసనమును స్వస్తికమును భగ్గమును నజాగ్రతమును విరా
డసమును ననునివ్వెదెదుగు నాసనములు. ౮౩౦

గీ॥ చతురతలములు కెండును నక్కులందు, జేర్చి బాటవేళ్ళలను కెండు
చేతులఁగొన, వలయు వ్యుత్క్రమమగుగతినలయికెడలి, యచియ
కదాసనము భూధరాధినాథ. ౮౩౧

సీ॥ చతురతలములు జానూకుమధ్యభాగముననిడి, ఋజుకాయుండగు
ట, స్వస్తికమేండు 1 సీవనిపార్శ్వములయందు గుల్భన్వయ
ముదగులఁగనిల్చి, యండకోశాధస్సమర్పిత పాదపారియగుచు.

గరములచేతబట్టి, కొనుట భద్రాసనమనియండు బానుభాగము
లందుబ్రతిష్ఠజ్ఞుఁడై మున్నెన, గీ॥ వేల్పుగలచేతులనిమిచ్చి కాన్లు
దొడల, యందుఁ గ్రమముగనిడుట వజ్రాసనమగు, నొకపదము
ఁగిందఁదొడ మీఁదనొకటియంచి, యమర ఋజుకాయుడగుట
విరాసనంబు. ౮౩౨

వ॥ ఊడశమాత్రాప్రణవోచ్చారణకాలమ్మున నిజానాడిచే
బాహ్యవాయువునాకర్షించి చతుష్పత్తిమాత్రాప్రణవోచ్చారణకాల
మున సుషుమ్నానాడిచే నద్దానినాఁగి ద్వాత్రింశన్నాత్రాప్రణవో
చ్చారణకాలమ్మునఁ బింగళానాడిచే నల్లన రేచించుట ప్రాణాయామ
మ్మునాఁబడు. నియ్యది సగర్భవిగర్భభేదమ్మున రెండుతెఱంగు లందు
జపధ్యానాదినహితంబాద్యంబు. తదపేతంబుద్వితీయంబు. ౮౩౩

గీ॥ క్రమముగా నిట్టులభ్యాసకలన నెగడు, ధన్యులకు స్వేదకంఠభా
త్యాగములు లభించు సందాద్యమధమతమించు రెండ, వియది
మధ్యమమగు మూడవయదిమేలు. ౮౩౪

వ॥ స్వస్వవిషయమ్ముల నిరర్గళమ్ముగసంచరించు నిందియ
మ్ములనరికట్టుట ప్రత్యాహరంబు. మఱియు సంగుష్ఠగుల్ఫజానూరు
మూలాధారలింగనాభులయందును హృ 1 ద్వీవాకంఠ దేశమ్ములయం
దును 2 లంబికయందును నాసయందును భ్రూమధ్యమస్తకాదులయం
దును యథావిధిగఁ బ్రాణమరుద్ధారణంబు ధారణయనఁబడు, చైత
న్యాంతరవర్తియునుసమాహితమ్ముచునగుమనమ్ముచేనాత్మయందభీష్టదే
వతాఢ్యానంబు ధ్యానంబునాఁదగు. జీవపరమాత్మలకు సమత్వ
భావనసమాధినాఁబరఁగు. నిది యష్టాంగలక్షణంబింకమంత్రయోగం
బాకర్ణింపుము. చేంద్రీసూర్యాగ్ని తేజోయక్తమ్మును జీవబ్రహ్మ

1 గ్రీవా = మెడ, కంఠము = కుత్తుక.

2 లంబిక = కొండనాలుక.

కృత్యోక్తకమును బంచభూతాత్మకమును నగువిశ్వంబు శరీరంబు. అందు మూడుకోట్లయేబదిలక్షలనాడులుగలవు. అందును బదిప్రభా నంబులు. అందుమూడు ప్రభానతమమ్ములు. వానినామమ్ము లిడా శింగళాసుషుమ్ములు. ఇందిడానాడి చంద్రరూపిణి. సింగళశక్తిసూప యు నవ్యతవిగ్రహయు పుంసూపయు సూర్యవిగ్రహయునై వెలయు. ఈరెండును మేరుదండస్థితమ్మును సూర్యచంద్రివహ్నిరూపిణియున గు సుషుమ్నానాడికి వామదక్షిణపార్శ్వమ్ములనొప్పెడి. సర్వతేజో మయమ్ముగు సీసుషుమ్నానాడియొక్క మధ్యమ్మునందు విచిత్రానా మకంబగు నొకయవాంతరనాడియుండు. దానిమధ్యమ్మునందుఁగోటి సూర్యసమప్రభమ్మును నిచ్చాజ్ఞానక్రియాత్మకంబును నగు స్వయం భూలింగమ్ముకలదు. తదూర్ధ్వమ్మున హిం కారాత్మకంబగు నూ యావీజమ్మువఱులు. తదూర్ధ్వమ్మున రక్తవిగ్రహయు వీపశిఖాకృతి యు నగు కుండలిచెలంగు. నదియ దేవ్యాత్మికయనంబరంగు. నద్భా వ్యమ్మున వకారాది సకారాంత చతుర్దశమ్మును బీతవర్ణమ్మును దీ ప్తహేమసమప్రభమ్మును నగుపద్మమ్మును తదూర్ధ్వమ్మున ననల ప్రభమ్మును వజ్రికాంతమ్మును బకారాది లకారాంత షడ్దశంబును 1 స్వాధిష్ఠానమ్మును నగు 2 మూలాధారంబుకలదు. తదూర్ధ్వమ్ము న నాభిదేశమ్మున మేఘభమ్మును విద్యుత్ప్రభమ్మును బహుతేజో మయమ్మును డకారాది షకారాంతదశవర్ణదశసంయుతమ్మును విష్ణ్వ ధిష్ఠితమ్మును విష్ణ్వలోకనకారణమ్మునునగు 3 మణిపద్మమ్ముగలదు. తదూర్ధ్వదేశమ్మున ద్వాదశదశయుతంబును సుద్యదాదిత్యసన్నిభం

1 స్వాధిష్ఠానమ్ము, స్వస్య=తనకు. అనగా పరిలింగమునకు ఆధారము.

2 మూలాధారము=ఆధారవత్త్వమునకుమూలము.

3 మణిపద్మము=మణిన

చైవికసించినపద్మము. మణిపూరసానియుంగలను.

లును నొసంగి నిలుచుండును. కకారాది ఐకారాంత వర్ణ ఘటితమును
 రుద్రోద్భవమునును 4 న నాహతపద్ధంబుకలదు. తదూర్ధ్వమున
 న షోడశస్వరయుక్తమును ధూమ్రవర్ణమును మహాప్రభమును
 నగు షోడశస్వరపద్ధం బెల్లర్పు నయ్యది బరమాత్మాపలోకనద్వార
 మున దివునకు ఉద్ధారోడగూర్చుటంజేసి విశుద్ధంబును. సిద్ధానికి
 నాకాశంబనియు నామూతరముగలదు. తదూర్ధ్వమున నక్షత్ర
 క్రింబునొసంగు. దీనియందు జీవునకు నితీకర్తవ్యతా విషయముగల ప
 రమేశ్వరాజ్ఞ సంక్రియించుకతన దీని కీనామం బన్వర్ధంబగు. నిదయా
 త్వాధిష్ఠానంబు. ఇయ్యది హకార ఓకారాత్మకద్వితీయముక్తంబు. దీని
 షోడశ కైలాసచక్రింబును, దానిమీద షోధనీచక్రింబును చలులు.
 తదూర్ధ్వంబున బరమాత్మస్థానంబగు సహస్రారచక్రింబు గలదు.
 నియ్యది మూఢారచక్రింబుల క్రమంబు. ముందు బారకయోగం
 బున జాహ్మివాయువుల నాకర్షించి కుంభకంబొందించి, యహ్వాయు
 వుతోగూడఁ దనమనంబును మూలాధారమందుఁ జేర్చుచలయు
 చిమ్మట మూలాధారచక్రిమునందలి 2 కుండలిసీతక్తిని మూలాధా
 రగతహేయువుచే బీజించి మేల్కొల్పనలయు. నాలుగోనగ్ని మున్న
 విసరింపబడిన చక్రములయందలి తేజోమయస్వయంభూప్రముఖలిం
 గములను భేదించుచు నమ్మార్గంబున నక్కుండలిని సహస్రారమును
 గొంపింపవలయును. అనంతరమ్మటనున్న శంభునితో నక్కుండలిని
 కైక్యంబు భావింపవలయు. నయ్యెడ శివశక్తి సమాయోగంబున బా
 డమిన ద్రుతలాక్షారసమానవర్ణంబగు నానందరసాత్మకామృతంబు
 శు గుండలినిచే ద్రావించి పదపడి పూర్వోక్తషట్చక్రాధిష్ఠానచేడ

1 ఆహూతమనగా, తాడనములేకయే ధ్వనికలిగియుండునది.

2 కుండలిని=శక్తి.

తలనెల్ల నయ్యమ్మతమ్మునన సంతర్పించి, పిమ్మట నేమార్గమ్మునఁ గుండిఁ ని సహస్రాక్షమ్మునందెనో, యామార్గమ్మునన మూలార్థారచక్రమ్మువకు దింపవలయు.

౮౩౧

క॥ ఈరీతి ననుచినం జే, వార్తెన నొనర్తులేని వారు జరామృత్యా యాధింగాంచక సం, నారముదరియింపుదురు రసాధరమాలీగృహ

వ॥ ఘారికి చిన్నాదిదోషమాపితమ్ములగు మంత్రమ్ములు సైతము సిద్ధించు. వేయేల? జగన్మాతనగు నాయం దేయేగుణంబు తెనుగు నయ్యవి వారియందును వర్తించెడి. నియ్యది వాయుధారణ ప్రకారం చిట్టిధారణంజేసి దిక్కలాద్యనవచ్చిననగు నాయందుఁ జిత్తముంచి జీవబ్రహ్మైక్యయోజనంబుకతనఁ దన్మయుండగునట్లు మలినంబగు. సిద్ధింపదయేని యవయవయోగమ్మున యోగాభ్యాసంబొనరించునది. మదీయంబులగు హస్తపాదాదుల మనంబు గుఱికొల్పి క్రమక్రమమ్మునఁ బ్రతిస్థానమ్ముగడచి విశుద్ధచిత్తుండై మద్రాపమ్మున మనమ్మునిచి, చిత్తలయంబగుదన్క జపహోమాదికంబుల నిష్కమాత్యాభ్యాసంబొనర్చి జ్ఞానప్రాప్తి నందవలయు. పదపడి పూర్వోక్తయోగాభ్యాసమ్మున కర్హతగలిగెడి. యోగములేని మంత్రమ్మును మంత్రములేని యోగమ్మును లేవని యెఱుంగునది.

౮౩౨

తే॥గీ॥ యోగమంత్రమ్ము తెందు నన్వోన్యసాధ, కములగుచు బ్రహ్మసిద్ధికిఁ గారణములు, బ్రహ్మమగుపడనగును మంత్రమునదివ్వె, కతనఁ జీకటి యింటితోఁ గలశి పగిది.

౮౩౩

తే॥గీ॥ ఇట్టి యోగమంత్రమ్ముల నెఱుంగఁబడెడి, మాయచే నావృతంబాత్మమాయగేశ! యోగవిధి దేశికునిగొల్చి బాగుగనెఱుంగంగవలె శాస్త్రపఠనమ్ము గఱవలేదు.

౮౩౪

తే॥గీ॥ స్వప్రకాశంబు బుద్ధి నిష్ఠంబు బ్రహ్మ, మిందుఁ గల్పితమి

జగమెల్ల బ్రహ్మ, మరయనేరికిఁగాదు శక్యంబు దీని, నెఱుంగు
వాఁడు మృగ్యుండని యెఱుంగుమచల. ౮౪౦

—// భ్యానయోగము. //—

ప॥ వెండియు సదనద్వరేణ్యమ్మును, బరమ్మును, విజ్ఞానాగోచ
రమ్మును, వరిష్ఠమ్మును, లోకాధారమ్మును, సూక్ష్మమ్ముకన్న సూ
క్ష్మమ్మును, స్థూలమ్ముకన్న స్థూలమ్మును, నక్షరమ్మును, సమృత
మ్మును, సత్యమ్మును, నగు పరబ్రహ్మంబు నెఱుంగవలయు. నది యె
ట్లంటేని? బొప్పనిషదంబగు ధనువునల దుపాసనంబుచే నిశితంబగు మ
నంబు శరంబునంధించి తల్లక్ష్యంబు భేదింపవలయు. మఱియుఁ బ్రా
నమ్ము ధనువును, నంతఃకరణమ్ము శరమ్మును, బ్రహ్మంబులత్యమ్ము
నుగాఁ జూపట్టుఁ దద్భేదనమ్మునకుఁ రప్పమత్తచిత్తత్వం బసేక్షితంబ
గు. నది సమకూరినచో శరమ్మునకుంబలె దన్తయత్వం బలవడునని
వెండియు. ౮౪౧

క॥ దివియును నాకాశంబుఁ బృథివి మది ప్రాణములు నెల దొడగి
వజ్రులు సదేయపునాత్మ దీనినెఱుంగుమ, యవితథముగ నితరవిద్య
లవియేమిటికిఁ. ౮౪౨

ప॥ ఇదియ మోక్షప్రాప్తికి పరమసాధనంబగు మార్గము. మ
ఱియు రథనాభియోధరమ్ముల తేజంగున నాడులన్నియునెంచుండు న
తండ సర్వాంతర్యామియు బహుధాజాయమానుండనియు నెఱింగి య
ప్పరవస్తువు “నో” మనుచు నజ్ఞాననాశనమ్మునకై భ్యానింపుము. నీకు
శుభంబగు నయ్యాత్మ దిన్యంబగువ్యోమరూప బ్రహ్మపురమ్మున నుం
డునని తెలిసికొనుము. ౮౪౩

తే॥గీ॥ ఆతఁడు మనోమయుండయి ప్రాణదేహ, నేతయు యన్నగ.

• తుండయి నెగడునట్టి, కేవలనంద మమృతమీక్షింతు ధీరు
లైనవారలు తమఘనజ్ఞానపటిమ. ౮౪౪

క॥ ఉడుగనికర్మముల పెం, పడంగున్ దనహృదయసంశయంబు లడం
గున్, విడువొగి హృదయగ్రంధియు, నడరు పరాపరమూజూచి
నంతన యెందున్. ౮౪౫

క॥ తనరు హిరణ్మయకోశం, బున జ్యోతిర్జ్యోతి విరజమును నిష్కళ
మున్, ఘనమును నగు బ్రహ్మము నెఱి, గినవారలె యాత్మని
దులు గిరికులతిలకా. ౮౪౬

తే॥గీ॥ అచట వెలుంగడు సూర్యుఁ డబ్జారి తార, కలునుమెఱుపులు
వెలుంగవు వెలుంగదగ్గి, యాత్మయె వెలుంగు నవ్వాని నను
నరించి, సర్వము వెలుంగుఁ నత్కాంతి జగమువెలుగు. ౮౪౭

తే॥గీ॥ పార్శ్వముల ముందు విష్ణు-నభిముఖునందు, బ్రహ్మము; ఊగం
బు సర్వంబు బ్రహ్మమనుచు, సమభవమ్మున నెఱిగిన యట్టి
వాఁడు, భగవండు కృతార్థు గుత్తమతముగడు గిరిప. ౮౪౮

క॥ లెండిననాఁడుఁడీన భిము, ముంజెడి నవ్వా డిలేకయుండిన భయి
మె, ట్టాఁజెడి? నద్వితీయంబు పండిన నొకలోకమున్నె, సర్వత
వశాన్. ౮౪౯

వ॥ వానికిని నాకును పయోగంబులేదు. నాఁడ నేను; నేన
నాఁడని యెఱుంగుము. జ్ఞానవంతుండున్నచోటున యేనుండు. జ్ఞాని
హృదయాంభోజమధ్యమ్మునఁడక్క-లైలాస వైకుంఠాదిలోకమ్ము
ల నేనుండుదానగాను. ౮౫౦

తే॥గీ॥ నన్నుఁబూజించుకలె ననంతకోటి, గుణితఫలమిచ్చు మనః
క్తకోటిపూజ, వాఁడధన్యుండు కృతకృత్యవానితల్లి, వానినం
శంబు శస్త్రంబు నంద్యమనఘ. ౮౫౧

క॥ ఎవనిమనమ్మునఁ జల్లము, మవు బ్రహ్మజ్ఞానమమ్ము నతనికతనఁ
బు, న్యావతిధరు యింకనా చెప్పనలసినది నికులేమ పర్వతమూళి.

ప॥ ఇది భక్తియుక్తుండును సత్సత్వభావుండగు నగు జ్యేష్ఠపు
త్రునికును తాదృకుండగు శిష్యునకుఁ దక్క వేటొక్కనిఁ జూపింపఁ
దగదు. దేవతాగురుభక్తియుక్తుల కుపదేశించు బ్రహ్మవిద్యను ప్ర
కాశితంబు. తదుపదేష్టయ పరమేశ్వరుండు. బ్రహ్మజన్మప్రసాద
కుండు. తండ్రికంటెను నధికుండు. వానిఋణంబు తీర్చువాఁడులేడ
నిచెప్పి మఱియు నిట్లనియె!

౮౫౩

అ॥ వె॥ గురువుప్రాచు శివుఁడు కోపించెనేనియు, గురువు శిష్యునెడలఁ
గోపియైన, శివుఁడుప్రాచవలేడు; సిద్ధమియ్యచి కాన, గురువు
నెడలభక్తిఁ బొరయవలయు.

౮౫౪

క॥ త్రికరణశుద్ధిగ గురునడఁ బ్రకటింపఁగవలయుభక్తి బ్రహ్మజ్ఞానా,
త్మకమగు విద్యనిడిన గురు, నకు దోహదమొనర్చి కట్టి నరుడను
మొందున్.

౮౫౫

ప॥ మున్నిందుగ్రినిచే 1 వధర్వణుండు శిరశ్చేదమ్ము పణమ్ము
గాఁ బడసిన బ్రహ్మవిద్య నశ్వల కుపదేశించినకతమ్మున నింద్రువ
జ్రాభిన్నశిరస్సుండై మరల నాభిషగ్వరులచే సంయోజితశిరస్సుండ
య్యె గావున

౮౫౬

తే॥ గీ॥ బ్రహ్మవిద్య లభించుట బహుళగత్త, సాధ్యమదియొడగ ద
పాత్రజనులకెందు, సుజనులకొసంగుచును దారుసుకృతమంది;
సుకృతమందింపవలయు శిష్యులను గూడ.

౮౫౭

1 ఈయధర్వణునిపేరు దధ్యజ్ఞుని. ఇది మొదటిశిరస్సును అశ్వసులేనఱికి యశ్వ
శిరము నతికిరి. ఇంద్రు డద్దానినే ఛేదించెను. పిదప పృథివీనినే యశ్వశిరము
నొందించిరి. .

— భక్తియోగము. —

ప॥ అని యుపదేశించినయదిబంగారచి హిమాలయంబు మధ్యమాధికారియగు విరాగికి జ్ఞానలబ్ధికై సుఖోపాయం గానతీవేయనుడు నాపెట్టుటనియె.

౮౫౮

తై॥గీ॥ కర్మయోగంబు జ్ఞానయోగంబు, భక్తి, యోగమను మూఁటిలో భక్తియోగమ మకరంబు మనుజులకెల్లఁ గరంబు కాయ, మానసాదులకును వీడలేనికతన.

౮౫౯

ప॥ గుణత్రేయ భేదమ్మునంజేసి మనుష్యులభక్తియున్న మూఁడుతెఱంగు లందు.

౮౬౦

క॥ పరవీడచేయుటకు మత్సరముక గోధంబుఁ దాల్చి వంభమ్ము పుర, స్సరముగ వడచెడి నరఘ, స్మరులకుఁ గలభక్తి తామసంబు గిరిందా!

౮౬౧

క॥ అసమున సక్తియుఁ గోర్కుల, పసయును భేదమతి భోగిపరతయుఁ గలమా, నిమలదయివ భక్తియ రా, జసియగుఁ దత్ప్రతులకుఁఫల సత్తతకలిమిన్.

౮౬౨

క॥ పరమేశ్వర్యాముగఁ గర్మరతియు వేదమ్ములందుమాస్యతయును ది, వ్యరసాయనమ్ములగు మత్పురాణములు వినుట సత్త్వపుకబత్తి యగున్.

౮౬౩

ప॥ ఈసత్త్వభక్తియపరభక్తిప్రాపికయగుఁగాని తక్కుఁడెఁపనుగా నేరవు; మద్గుణశోభణమ్మును, మన్నామకీర్తనమ్మును, గళ్యాణగుణరత్నంబులకు నాకరంబనగు నాయందుఁ దైలధారాసహంబుగఁ జత్తంబునిలుపుటయు, సామీప్య సార్వీ సాయుజ్య సాలోక్యమ్ములం విచ్చిలే

కుండుటయు మత్సేవకంటె నన్యమెఱుంగమియు నేన్యనేవకభావమ్ము
 సంజేసి మోక్షమ్మునందినిచ్చయుఁ బరాసురక్తి కలిమినన్నచింతిం
 చుటయు స్వాభిన్నంబుగ నన్నఁడెలియుటయు, సర్వజంతువులయందు
 మద్రాపంబుభావించుటయు, స్వాత్మయందుంజోలెఁ బరాత్మయందుఁ
 బ్రీతియుఁ జైతన్యంబులకై క్యంబెఱింగి భేదిబుద్ధిలేకుండుటయు, నా
 చండాలాంతంబు సర్వప్రవర్తమానయు, సర్వహాపయునుగా నన్నెఱింగి
 వారింబూచించుటయు, నమస్కరించుటయు, నెండేనిద్రోహబుద్ధిలే
 కుండుటయు, మహాలయనందర్పనంబునందును, మద్భక్తాలోకనంబు
 నందును, నాసక్తియు, మచ్చాస్త్రమంత్రితంత్రాదిశ్రీనవాశ్రద్ధయుఁ,
 బ్రేమాకులమతియు, రోమాంచితశరీరుండును, గద్గడికంఠండును,
 నానందాశ్రుజలపూర్ణతోచనుండును నగుచు ననన్యభావమ్మున సర్వ
 కారణకారిణియ నగునన్నయజించుటయు మదీయంబులగు నిత్యై
 మిత్తికవ్రతంబులాచరించుటయు, మదుత్పవచిన్మృత్యుయు, నస్మమత్స
 వకరణమ్మును, మన్నామంబులయుఁజ్ఞైర్గానంబును, దదనుగుణంబుగు
 నృత్యంబును, నహంకారరహితుండును, దేహతాదాత్మ్యవర్జితుండు
 ను, నగుచు, బ్రాగ్భానుగతమ్ములగు శర్మమ్ములనుభవించుచు నం
 దువిచారంబులేకుండుటయు, మున్నగు గుణంబులుగలవానిభక్తి పర
 భక్తియనఁబడు. నిట్టిభక్తుండు చిన్మాతృహృగు మద్రాపమ్మున ల
 యంబుఁజెందు. నేతాదృశమ్ముగుభక్తి నే జ్ఞానమ్మనియెఱుంగఁదగు. ని
 య్యదియ వైరాగ్యపరమావధియు నని మఱియునిట్లనియె. ౮౬౪

క॥ ఏతాదృశుఁడగు భక్తిస, మేతుండును బూర్వకర్మమేళనమున వి,
 జ్ఞాత్మత్వము పొరయునిచో, నాతఁడు మద్వీపమునకు నఱుంగు
 !

వ॥ అచట నిచ్చలేకయు సమస్త భోగములనుభవించుచు పిదపఁ జిహ్వాప్రజ్ఞానమ్ముగాంచి దానంజేసిముక్తింబడయు. నీలోకమ్మున నదృశతప్రజ్ఞానమ్ముకలవాఁడు బ్రహ్మతాదాత్మ్యంబుగాంచు. బ్రహ్మమునెఱింగినవాఁడ బ్రహ్మమ్మనియెఱుంగుము. భ్రాంతితిరోహితంబగు కంఠచామీకరంబు తన్నాశమ్మునంజేసి తెలియుపగిది నజ్ఞాన చ్ఛన్నంబగునాత్మను జ్ఞానమ్మునఁదెలియుట లబ్ధలబ్ధియగుఁ కాని వేఱుగంఢుగాదు.

౮౬౬

తే॥గీ॥ జగతివై రాగ్యవంతుడై జ్ఞానహీనుఁడగుచు మృతినెందెనేని యయ్యఱుచరితుఁడంబుజోద్ధవలోకంబునందు సౌఖ్యమమర వసియించునాకల్ప మద్రినాథ !

౮౬౭

తే॥గీ॥ అట్లువసియించి శ్రమింతులైనవారి, యింటజనియించు విజ్ఞాన మెసఁగమెసఁగ, ముక్తియునుజెందుఁ గావున మోక్షకామి, జ్ఞానమార్చింప యత్నంబుసలుపవలయు.

౮౬౮

వ॥ విజ్ఞానంబున ననేకజన్మసాధ్యంబగుట నద్దానికై ప్రతిజన్మమ్మునను బ్రయత్నంబొనర్పవలయుఁ గానినాఁడు పూర్వపదభ్రష్టుండును గాఁగలఁడు.

౮౬౯

తే॥గీ॥ జన్మములయందు మానవజన్మ మధిక, కష్టసాధ్యంబు దాన సగ్రిజతయును శ,మాదిషట్కంబు యోగసంపాద్యి మంచి,గురు ప్రదొరకుట మర్లభ మరయనెందు.

౮౭౦

వ॥ ఇయ్యవి దొరకొనినను నిందియపాటవమ్మును దను 1 సఁకృతత్వమ్మును మర్లభంబులగు.

౮౭౧

॥క॥ ఏతాదృశసాధన సము, పేతుండయ్యను సుబుద్ధి పెంపున విజ్ఞా, నా
తిశయముఁ గొననెంచని, పాతకిజన్మంబుఁ దలఁప వ్యర్థమగుఁ
జుమీ. ౮౭౨

క॥ జ్ఞానమార్జింపఁ దివిరెడిమానవుండు, ప్రతిపదమ్మను హయమేష
శలముచెందు, సర్వభూతములందు విజ్ఞానముండు, బాలస్మృత
మున్నభాతిగఁ బర్వతేంద్రీ. ౮౭౩

వ॥ మనమ్మనుమంధానమ్మన విజ్ఞానంబుతఱచిన దానంజేసి
చ్చిదైక్యంబుదొడరునని వేదాంతసిద్ధాంతంబని నొడువునప్పరాంబికకు
హిమాద్రియిట్లనియె. ౮౭౪

తే॥గీ॥ అంబ! చూడంగఁదగిన దేశంబులెవ్వీ?, సంతనంచిచ్చునట్టి
యత్సవములెవ్వీ?, తనరఁజేయంగఁదగినవృతమ్ములెవ్వీ? చె
ప్పమీయన నిట్లనిచెప్పఁదొడఁగె. ౮౭౫

క॥ అన్నియు దృశ్యస్థానము, లన్నియుఁ గృత్యవృతమ్ములన్నియు
మత్స్యగోష్ఠతమహాకాలమ్ములు, కొన్నివచించెదనునందుఁ గొ
నకొనివినుమా. ౮౭౬

—*దేవీవ్రతోత్సవాదికము*—

వ॥ లక్ష్మీనివాసంబగు కోలాపురమ్మును శ్రేణుకానివాసంబగు
మాత్మపురమ్మును, హింగుళానివాసంబగు తుళజాపురమ్మును, జ్వ.
లాముఖీనివాసంబగు సప్తశ్రుతిగంబును, శాకంభరీ జామరీ రక్త
దంతికా దుర్గా స్థానమ్ములును వింధ్యాచలనివాసినీ స్థానమ్మ
ను, సన్నపూర్ణానివాసమ్ముగు కాంచీపురమ్మును, భీమాదేవియు

విమలయు, శ్రీచంద్రులయుఁ గౌశికయు, నుండుచోటులును, నీలాంబునివాసంబగు నీలాచలంబును, జాంబూనదేశ్వరీస్థానంబగు శ్రీనగరంబును, గుహ్యాకాళీస్థానంబగు నేపాళమ్మును, మినాక్షీస్థానంబగు (1) చిదంబరంబును, సుందరీసమధిష్ఠితంబగు వేదారణ్యంబును, 2 పరశక్తినివాసంబగు నేళంబరంబును, దక్షిణదేశస్థితంబగు మహానాస్థానంబును, వరాటదేశస్థితంబగు యోగీశ్వరీస్థానంబును, జనదేశస్థితంబగు నీలనరస్వతీస్థానంబును, వైద్యనాథక్షేత్రస్థంబగు బగళాస్థానంబును, భువనేశ్వరినగు నాస్థానంబుమణిద్వీపంబును శ్రీచుత్త్రిపురభైరవీస్థానంబగు శి కామాఖ్యాయోనిమండలంబును, దృశ్యంబులు. ఇందుఁ దుట్టతుదిస్థానంబగు యోనిమండలంబు ఘోషమానూఢిష్ఠిశంబగుకతన భూమండలస్థితంబులగు క్షేత్రమ్ములకెల్లరత్నంబనంబరంగు. దీనికెక్కుడుక్షేత్రం బీధరాతలమ్మునలేదు. ప్రతిమాసంబున శ్రీదేవి యెచటరజస్వలయగునో 4 తాదృశంబగు కామాఖ్యాయోనిమండలమ్మునఁ గలదేనతలందఱును బర్వతతాదాత్మ్యంబుచెంది పరిగ్రహించుదురు. వేయేల? తద్యోనిమండలక్షేత్రమ్మునకు సంబంధించిన పృథివియెల్ల దేవిరూపమ్ముగానెఱుంగఁదగు. మఱియుఁ బుష్కరమ్మునఁ గాయత్రియు, సమరేశ్వరమ్మునఁ జండికయు, బ్రధానమ్మునఁ బుష్కరేశ్వరియు, నైమిశమ్మున లింగాధారిణియు, బుష్కరాక్షమ్మునఁ బురుషూతయు, నషాఢియందు రతియు, జండిముండిమహాస్థానమ్మునఁ బరమేశ్వరియగు దండినియు, భారభూతియందు భూతి

1 చిదంబరము, హాలాస్యస్థానము, 2 పరశక్తి, భువనేశ్వరి. 3 దీనింగూర్చి విస్తరము రాయగోరువారు కాళికాపురాణమరయందగు, కామాఖ్య, సతీదేవి, ఆపెయోనిమండలముపడినచోటు. 4 ఈరజస్వలాపృసక్తింగూర్చి కాళికా పురాణమున విస్తరించి కలదు.

దేవీ భాగవతము.

యః, నాకులమ్మన నకులేశ్వరియు, హరిశ్చంద్రమ్మనఁ జందికయు,
 శ్రీగిరియందు శాంకరియు, జివ్వేశ్వరమ్మనఁ ద్రీశూలయు, నామ్మా
 తేశ్వరమ్మన సూక్ష్మయు, 1 మహాకాళమ్మన శాంకరియు, మధ్య
 మేశ్వరమ్మన శిర్వాణియు, గోదారమ్మన మార్గదాయినియు, భైర
 విమ్మన భైరవియు, గంధయందు మంగళయు, గురుక్షేత్రమ్మన
 ఘోషప్రియయు, నాకులమ్మన స్వామంభవియును, గంధళమ్మన
 నుగ్గియు, విమలేశ్వరమ్మన విశ్వేశయు, సట్టహాసమ్మన మహానంద
 యు, మహేంద్రమ్మన మహాంతకయు, భీమంబున భీమేశ్వరియు, వ
 స్త్రాక్షమ్మన భవానియు, సర్వకోటికిమ్మన రుద్రాణియు, సవిముక్త
 మ్మన విశాలాక్షియు, మహాలయమ్మన మహాభాగయు, గోకర్ణమ్మ
 న ఇంద్రకర్ణియు, భద్రకర్ణికిమ్మన భద్రయు, సువర్ణాక్షమ్మన సు
 త్పలాక్షియు, ఘోషసంజ్ఞకమ్మన స్వాధ్యైయియు, గమలాలయమ్మ
 నఁ గమలయు, ఛగలండమ్మనఁ బ్రచండయు, గురండలమ్మనఁ
 ద్రిసంధ్యయు, మాకోటమ్మన ముకుటేశ్వరియు, మండలేశమ్మన
 శాండలియు, గాళంజరమ్మనఁ గాళియు, శంకుకర్ణమ్మన ధ్వనియు,
 స్థూలకేశ్వరమ్మన స్థూలయు, జ్ఞానిహృదయంభోజమ్మన హృల్లేఖ
 యు, నివసించు, రియ్యవి దేవీప్రియతమస్థానంబు లేతక్షేత్రమాహా
 త్మ్యంబులు మునుమున్నవి తత్తత్తత్ప్రియహతోక్త్యంబగు విధా
 నమ్మన యజించునది యని మఱియు.

౮౭౭

క॥ ఈ నే నీకుంజెప్పిన, నానాతీర్థములు కాశినాఁబురిఁగల వాస్తాన
 మ్మన నివసించిన, వానికిఁ దత్తత్ఫలంబు వచ్చుగిరిందా! ౮౭౮
 ఉ॥ వేకువలేచి వే హృదయవిధికి నంబికఁబాదుకొల్పి యా

శ్రీకరినామజాలమును బీత్రిమెఱుంజపియింతువాఁడు ము
క్త్యకనివాసియా; నవియె యెవ్వఁడు శార్దూమునంజపించు సు
శ్లోకుఁడతఁడు తత్పితరులున్ దగఁగాంతురు పుణ్యలోకమున్. ౮౭౯

స॥ ఇవి మదేయనివాసస్థానమ్ము లింక మద్విషయకవ్రతంబు
లనగతృతీయవ్రతంబును, రసకళ్యాణినీవ్రతంబును, దృతీయాకర్త
స్యంబును నార్ద్రాసంధకరవ్రతమ్మును, శుక్లచారవ్రతంబును, గృష్ణ
చతుర్దశీవ్రతంబును, భౌమవారవ్రతంబును, బ్రహ్మవ్రతమ్మును,
ముఖ్యమ్ము లందు దేవసహితంబగు మహాసూర్యుడు విష్ణుగోపవేశిత
యగు దేవియెదుట స్మశ్యంబొసంగు సమయంబగుటచేసి సృదోష
వ్రతంబుత్తి మోక్షమంబు. సోమవారవ్రతమ్ము నిత్యంబు యని యెఱు
గుము. ౮౮౦

క॥ వివిధమ్ములువ్రతములు మఱి, సవరాత్మ్యయము మిగులనాకుఁబ్రీ
యంబా, నవిన? యవియును శారద, సవరాత్రమ్ములు వసంతస
సరాత్రిమ్ములే. ౮౮౧

క॥ ఈ నా చెప్పినావ్రతములు, పూనికమై నాచరించుపుణ్యత్తులు
సన్మానితులై మాత్సర్యము, జ్యోతూనసుఖానుభవము నందుదు రె
లమిన్. ౮౮౨

—*దేవీపూజావిధానము*—

స॥ క్షోలోత్సవంబును, శయనోత్సవంబును, రథోత్సవంబును,
జాగరణోత్సవమ్మును, ఉమనోత్సవమ్మును, ఉవిత్రోత్సవంబును, న
క్కుంగలమహోత్సవమ్ములును, నొనరించుచు, విత్తేశాశ్రయముగ్గలేక
కన్యా సువాసిని బ్రహ్మచారుల సుమాశంబుగ సుఖాచికంబుల

బూజించియు, సంతర్పణంబొనరించియు, నన్నంగొల్పువారు, మత్కరుణాపాత్రులగుచు ధన్యులుగాఁగల రీతివడిగిన స్రీశైవ్యములకుత్తరము లియ్యని సంతోషముగాఁ జెప్పితి నెన్నఁడును సశిష్యునకును నభక్తునకును నుపదేశింపకు మనవును హిమాద్రి విధిచోదితంబగు భవత్పూజావిధానంబానతివేయనికొడుడు శ్రీదేవి యిట్లనియె. బాహ్యంబనియు, నాభ్యంతరంబనియు, మత్పూజరెండు తెఱంగు లందు శాఖ్యంబు వైదికంబనియు, దాంత్రికంబనియు, ద్వివిధంబు. ప్రేమ కోక్తదీక్షాపరు లాచరించునదియాద్యంబు. తాంత్రికదీక్షాపరు లాపర్చునది ద్వితీయం బిందాద్యమ్మను రెండువిధమ్ములు గలయది. తత్ప్రకారంబు ముందువివరించెన. సర్వశక్తిసమాయుక్తంబును, స్వీకరకమ్మును, సహస్రీమూర్ధంబును, సహస్రీయసమ్మును, సహస్రీచరణమ్మును, సగు నీచూచిన నాచూపంబ పరంబుకన్నఁబరంబని యెఱుంగు మద్దానినిఁ బూజించుటయ వైదికంబగుఁ గావున సమాహితవిత్తుండవై యహంకారంబువర్జించి శాంతినివహించి.

౮౮౩

క॥ దానిన యజనము సేయుచు, దానిన చరణమ్ముచెంది దానినమదిలో, నూనుచు దానిన యెంచుచు, దానిన ధ్యానింపుమయ్య తత్పరతఁడగుకా.

౮౮౪

క॥ నను యాగములందనువుచు, మనమున వేటొండుతలఁపుమాని పెనుతపం, బున దాన జపములను వి, న్ననువుగ నర్చింపులోకనాయక నగుటకా.

౮౮౫

క॥ ఏరు మహానక్తులు నే, వారలు నన్నున్యజించి భావించుదు? మ, త్కరుణాపాత్రులెవ్వరు?, వారల సంసారబాధ వారించునొగిక్

వ॥ ధ్యానమ్ముననొండె భక్తియుక్తంబగు జ్ఞానంబుననొండె నన్నంగనగుఁగాని కేవలకర్మమ్మునఁగాదు. ధర్మమ్మునలన భక్తి

యే, భక్తవలన విజ్ఞానంబును, బలించు. శ్రుతిస్మృతిబోధితంబగునది
యెభక్త్యం బర్యశాస్త్రబోధితంబగునది భక్త్యాభ్యాసముగాని భక్త్యం
బుకాదు. సర్వజ్ఞత్వ సర్వశక్తిత్వ యుక్త్యగు నానలన వేదములున్న
విధే. నాయం దక్షానమ్మలైకంబుచేసి యిహప్రమాణంబు లక్షానా
ధీనులగు శాస్త్రకర్తలచే నొనర్పబడిన శాస్త్రములు ప్రమాణంబు
లుగానేరవు. శ్రుతిస్మృతిగ్రాహకములగుకతన నున్వాహ్యమృతములును బ్ర
మాణంబులు. తంత్రోక్తిములును ఛర్మములు వేదవిరుద్ధములును
లంఛితి మైదికగ్రాహ్యములుగావు. రాజ్యాన్నివ్వజనమాన్యయగింప
ని నానోబురంబడిన వేదములు సర్వమాన్యములు. ముముక్షుల
కుఁ దదాశ్రయంబునశక్తిన్యంబు. మహాత్మానంతతి నార్థంబుగ
బ్రహ్మతత్త్వయనాతులు మత్కల్పితంబులు. భక్త్యాగ్రాహియగుతక్షిఁ ద
ది భక్తిత్వానార్థం జేనును నయ్యె యనతారములుభరింతు. దేవదైత్య
నిభాగంబు 1 దానంజేసికల్పింపంబడియె. వేదోక్త భక్త్యాభ్యాసంబానరం
బుని సాతకులకిక్షింపంపొంతు. శ్రీవణమాతృభయప్రదములగు సరక
ములు మన్నిర్మితంబులు. వేదవిరుద్ధ శాస్త్రలోకసంబానర్పవార
లు రాజుచే స్వదేశమునుండి నిష్కాసనియులు. వీరు బ్రాహ్మణులకు
సంభాష్యులును బంకిగ్రాహ్యులును గారు. భృగుదక్షదధీదులశాప
మున్న దగ్గులై వేదమార్గబహిష్కారముగాంచిన విప్రులకొఱకు శై
వస్త్రైష్టవాద్యాగమములు శివప్రణీతములుగాఁ దెలియుము. అయ్య
నీ వామ కాపాలిక కాలక శైరవాది నామములం బ్రసిద్ధంబులు.
కూహనార్థ ప్రణీతంబులగు నాయా యాయాగమంబులును సోచా
నన్యాయమునఁ గాలాంతరమున ముక్తికారణములుగా నంగీకరిం

1 దేవములందులంజేసియే వేదరక్షకులు దేవగలనియును, తత్వాగమలం
క్షకులనియు విభాగం జేర్చినదని భావము.

పందగు వేదాధికారహీనులు తత్పరనపారినాధికారులు. నేది కులకును దద్దతంబులగు వేదావిరుద్ధాంశములు గ్రహ్యములు. వేదములపాశ్రయించి ధర్మసహితముగు విజ్ఞానంబు సంపాదించి దానంజేసి యాషణత్రయత్యాగంబొనరించి భూతదయాశుత్వమును నహంకారశూన్యత్వమును గలిగి నన్న శరణుజేంది మన్మతవ్రాజులగును. మింపన న్యాసులొండె బ్రహ్మచారులొండె గృహస్థులొండె వానప్రస్థులొండె నైశ్వరంబగు యోగి మున సర్వు వాసిండునది. యని మంత్రమునట్లు నియె.

౨౨౬

క। సతతాభియుక్తులగు వారి తమంబజ్ఞానజము హరించెదవినుమే, లిగయ విజ్ఞానాహ, ర్పతి దివ్యతరప్రకాశపటిమ గిరిశా।

౨౨౭

క॥ ఇది ప్రధమవైదికపూజాప్రకారం బింక ద్వితియంబాలింపుము. ప్రతిమయందొండె సూర్య చంద్ర మండలమ్ములయందొండె జలమ్ముననొండె యంత్రమ్ముననొండె మహాపటమ్ముననొండె గానలింగమ్ముననొండె స్థంబిలమ్ముననొండె హృదయాంభోజమ్ముననొండె గోరుకారసపూర్ణయు సుగుణయు, నరుణారుణయు, దిరుణియు, సౌందర్యసారసీమయు, శృంగారరససంపన్నయు, భక్తార్తికాతరయు, బ్రహ్మదనుముఖయు, జంద్రీఖిందశిఖిండియు, బాహంకుశాచ్ఛిఘ్రయు, నానందహాసిణియు నగునప్పర దేవతను ధ్యానించి తత్తమపచారిమ్ముల విత్తానుసారమ్ముగఁ బూజించునది. యీ బ్రాహ్మపూజ తనకు నాంతరపూజాధికారంబు వాటిల్లుదనుక ననునరించి పదంపడి త్యోగంపవలయు.

క॥ విను మాభ్యరీతరపూజన, మన సంవిల్లయము నాకు ననుపాధికమై,

తనరెడి మాసము సంవిత్తి ననగడు, మమారభూధరాధిస మాళి.

౨౨౮

ప॥ ఇట్టి మద్రాసమున నిరాశ్రయమునం జేతము నిలు
కలయు. సంగిద్రాసాతిరిక్త మ్మగు జగముతయు మామీనుయం
లకా తెలియుము. ౧౯౦

తే॥గీ భూపకేశ్వర ! పంపానమునుహరింపు, పాంతు నన్నాత్మహరిని
భూపనశేఖర, నిర్మలస్కంబు మోగినన్నిహితమునని, చేకవన
ంచి ధావనసేయిపలయు. ౧౯౧

ప॥ హతీయు గాన్వ్యాభూతచక్రికారంబెట్లంటేసి ? చక్రతఃకార
ముననేది చక్రికాంబూనమ్మగు సహస్రాలమ్మనల గర్భావరమ్మలంబో
చి న్నమ్మలనును చిహ్నంబునమానాకారుండును బత్తసంయుతుండును
లసద్భాషాభూషితండును సుసగినన్నండును సగు శీర్షిగురువగు శం
కర్షణింపవలయురొండే బత్తసంయుతయగు పరశక్తిని స్మరింప
లయు. ౧౯౨

తే॥గీ 1 కడంగి ప్రధమమానమనం బ్రకాశమాన, యుగ ప్రతిప
మానమున నమృతమయత. నలరి యంతఃసదిమయండుమెల
గునబల, నుండరాకార నెంతు నానందరూప. ౧౯౩

ప॥ ఇట్లు కంపలనిమగ్ధమున ధ్యానించి పినప కౌశాగిన్
యల నిర్వర్తించి మక్ష్మిత్వకై యగ్నినారాధించి హోమాంతమున
నిష్క్రమమున గూర్చుండి భూతశుద్ధిజేసి మాతృకాన్యాసంబొనర్చి హృ
దైఖామీ ప్రకాన్యాసంబునలిపి పూజాసంకల్పంబొనర్చినలయుం గ
న్నా గ్రంథమంబుపెనుము. మూలాధారమున హకారమును హృగ
యమున రకారమును భ్రామధ్యమున నీకారమును మస్తకమున

1 ఈపద్యభావమెఱుంగ గోరువారు మూలగ్రంథమునందలి 'ప్రకాశమా
నం' అను శ్లోకవ్యాఖ్యానము చూడందగు. విస్తరభయమునన్నియదాహరింపలేదు.

న హింకారమును బాసంగించి తత్తన్మంత్రోదితములగు నశ్వశ్వా
సములుసముతము సలుపవలయు, బడంపడి 1 ధర్మామలచే నాత్మ
దేహమునఁ బీఠముగల్పించి ప్రాణాయామాదులచే విశాసితమ్మ
గు హృత్పద్మమునఁ బంచప్రేతాత్మకంబగు మదీయస్థానమున న
న్న భ్యాసించవలయు. బ్రహ్మవిష్ణుబుద్ధోద్వారసదా విప్రశేగుడును బంచ
ప్రేతపదవాచ్యులు. పీఠలెల్లఘృతమును నుత్పాదములఘృతమునును
రు. మఱియును పీఠ పంచభూతాత్మకులును బంగారవస్త్రాభరణముల
యెఱుంగుము. నేనవ్యక్తచిద్రూపనగుకీతన పీఠలకతీతనగుబంధు
రలు నాగు నిచ్చురంబగుట శక్తితంత్రప్రసిద్ధంబు. ఇట్లు మానసికముల
గు గుప్తచారిములచే నన్నుంబూజించి జపించి యద్భుతముల నాకును
ర్పించి యనంతరము శాహ్యపూజార్థం బర్హిష్ఠాచనంబునఁబ్బి నా
తాసాదనంబునలిపి షణ్మాంత్ర వరిశోభితలక్ష్మణుచే బాహుదీప్య
ములశోభించి దిగ్బంధంబొనర్చి నిర్వర్తితగురుసమస్కారంబై చతు
ష్టవడసి యంతకుమున్ను హృదయమునఁ బాటించు మిన్నుచ్చరిత్ర
రాప్రతిష్ఠాపావనమంత్రముచే బాహ్యపీఠమున నానహింపఁ జేసి యశ్వ
పాద్యాచమన న్నానవాసోభూషణగంధపుష్పాదుల ఇక్తిపూర్వకము
గ సమర్పించి యంత్రీసములగు నావరణములఁ బూజింపవలయు. ఇ
ట్లు ప్రతిదినమునునొనరింప నసమర్థులగువారలకు నొక్క 2 శుక్రవారం
బ నియమింపఁబడుచున్నయది. అదియుంగాక మూలదేవీప్రభావ్య
రూపిణులగు సంగదేవతలవర్తరింపవలయు. నీత్రైలోక్యమును న
త్ప్రభావటలవ్యాప్తంబని యింతింపజొచ్చు. మఱియు సుగంధములగు
గంధపుష్పాదీలచేతను నైవేద్యతర్పణతాంబూలదక్షిణాదులచేతను

1 ధర్మక్షానకైరాగ్ర్యశ్శిర్యములచే. 2 ఇయ్యది యావరణ పూజకుమాత్రమే.

వృక్షాంతమృగం నామశ్చనానముచేతను “అహంబ్రహ్మేణ” అను నేపి
 చూక్షోక్షమృగం వచముచేతను హృద్భేదోపనిషత్సాక్షాత్కారముచేతను
 రోమంత్రముచేతను మహావిద్యా మహానింత్రములచేతను చున్న నా
 మహాదేవతానామితమ్ముగ సాకకుం బూజించి ప్రేమార్చనమునముం
 దై కుమావణంబెప్పికొని.

అ. ౧౩

క॥ పుటకాంతిత సర్వాంగత, నలకారుచు బాష్పదుర్భుగగు సక్తీయు
 గది, బాలయంగ శృంగేరా, నులచే చెల్చియనలయు బ్రహ్మ
 ను సర్వస్వ.

అ. ౧౪

క॥ దేవసులం బురాగామ్ముల, నాదగు నిర్ణయము దగంజనంబును
 ను న, త్యాచరమునం చత్వరచం, బూజి నమం బూజనలయ్య టు
 త్తగు హితకూ.

అ. ౧౫

ను పిదప తన దేహమ్మున శర్థమ్మున మనశ్చేదంబానిర్వనల
 యు. కల్లు ప్రతితిగమ్మున నిర్వర్తించి వదిలడి సత్త్వశోభమ్మున
 తు గాగ్రహణులగు మహాసిమలను విజుకులను విక్రమంగలమారు
 లు చేవియ్యిచే భూనాదికమనందగి పీఠం దేవహృదయమ్మున
 ననుకరించి సంహరించుచే నివరంబాగా నలయు.

గు తిబ్బరు నామహూహృద్భేదేనో, నిర్వణ చలి నిర్వణానాగ్రముల
 కతులు, నాయిక; దేవంతరానమున, గణం బ్రత్యక్షింపకగ కుడ
 ంగు సృష్టిధరే!

అ. ౧౬

మ॥ దాంతేన హృద్భేదానమర్చనంబున పు బాష్పానుత్రానము
 ప్పేయ మగు ననిండుకమ్మున భూమి నికమ్ములచే గుహాపు జనంబూ,
 త్తి క్షృణ్వశ్చశ్చమ్ముననిండునది.

అ. ౧౭

క॥ ఏలచిధిగది కీమనదులనీర్వోదేన సేయుం బూజించు నతం,

1 ఈనామ సహస్రము మూలములందు నున్నది.

ఉవసీధి? మణిదీప్తిఃమున వసించు సుఖముల నిహమనకొని
విడవన్.

న! అట్టిహానినెల్ల దేవతలను నమస్కరించుకు. హానికి దుర్ల
భంగిండుండదు. ముహూర్తవిధాననియ్యరయ, ఇదీజేనులు దీనిన
రసి యభిరారాననరామ్మున బూనికెనేని గృతాద్ధుడభ్యుక్తాఁగల
నిగీతానాత్మమున నశిష్యునకును నభిక్షునకును భూర్మనకును దుర్ల
నాననిన నిసంగి నాభ్యుంబునించుని గీనింబిటించును ను
త్పన్నప్రకటించు, పండితు నిత్యునకును భిక్షునకును తేజస్వపుత్త
నకును నిత్యుని చూచిన్యంబునంగనలకుని వియ్యది త్రాధికాంబున
బనించిన బుద్ధిలకుని బుద్ధునకాహ్ని, యలచక ననిబానిచి కే
యంత్రానంబునంబును, దేవతలు దేవినానిచ్చిన సంగతానాదు
తై.

క! అనిగల కానియనియేడి, నామమున దుపారగిరికి నంననెడై
ని, త్యాహానిగిరియెచ్చి, నామాత్మక గిరింబు నాపి బూతున
నినెడై.

హ! నామాత్మక గిరింబునంబునంబుని దూరకుపియించె నని వచ్చి
యను.

క! నులలు తగునెడెడంగ నాగిరమున జనియంచెరమయు గిరింబు
కున నేచ్చిరి వానియెచ్చి నీక్షిమ్మనరామ్మున దూని హరియెచ్చి
నినెడై.

క! ఇది గాత్ర లక్ష్మి నామ్మనకావిషయంబు మిగులమూల్యం బత్య
భాగ్యయనినెడంగి గోష్ఠి, తెనిసీనడిగితివా; దానివియ్య త్తనమా
హ! ఇంత నెచ్చిరి వినినిచ్చగింతువని నామంబు జన కీయ
నకుం బెచ్చిననుటయు.

— స్కంధాంత పద్యములు. —

- శ్లో॥ వాగ్జ్ఞానసక్రియాయతనితవర్తన తత్త్వవిచారభోగణీ
బాజ్ఞానసప్రచార గుణవత్ప్రియశిష్యజనోపతోశితా
వాగ్జ్ఞానహేమప్రకాశబుధవర్ణిత నన్వచ-చోవిచార వా
ర్మజ్ఞానహేమకాయ నరిన్ముక్తతరేషణ శాంతిభూషణా. ౯౦౮
- శ్లో॥ స్కంధాంతానామితాం, తరగతబహునూన సోపశాంతిమచర
త్త్వమతిశేషం నామ, స్మరదన్మధురూప శ్యామూరికాన్యాయా

భుజంగప్రియాతమః.

శ్లో॥ తేజో నమోస్త్రప్రవర్తీ నిగర్వప్రచారా భూషణతనూరా
నా క్రేష్టా తాధిపాప్రభూతా, తిగత్యాంతరాశీతన్మన్వయంబరాశీ

గద్య

ఇది శ్రీ..... రిక.మతి కేంకటేశ్వర వ్రాత
తంబున దేవిభాగవతంబును మహాపురాణ

మృగంకు న స్తమస్కంధము

సంపూర్ణము.

శ్లో॥ శ్లో॥ శ్లో॥

శ్లో॥ మత్పుర దేవతార్పణమస్తు . .

పుట పంక్తి	తప్పు.	బిచ్చ	పుట పంక్తి	తప్పు	బిచ్చ
4 19	మేజు	మేజు	116 12	మహానా	నానా
9 9	ప్రియూ	క్రియా	116 15	శివర	శివర
14 25	లెల	లెల్ల	116 22	జెడినా	జెడినా
15 21	మూగగురు	మూగగురు	119 4	మిడిన్ని	మిడిన్ని
84 18	ఎల్లలు	ఎల్లర	119 16	నిప్పు	నిప్పు
43 21	సర్ప	సర్ప	120 11	రపు	రపు
46 14	ద బ	దబోబ	121 4	వైద్య	వైద్య
52 13	సర్ప	సర్ప	121 14	వాచ్య	వాచ్య
70 24	భగీ	గీరభ	122 11	మను	మను
72 12	వచ్చెనని	వచ్చెనని	122 18	వక్త	వక్త
85 6	గురువు	గురువు	123 6	యను	యను
90 7	దనం	దనర	124 4	దాధ్య	దాధ్య
94 11	జాలు	జాలు	124 13	తానంద	దానంద
103 11	షిధి	షధి	125 15	యం	లం
107 18	రునె	రినా	125 23	పను	పను
109 1	మధి	మధి	126 19	నమి	నమి
110 11	గొంత	గొంత	126 21	తత్వ	తత్వ
111 21	న	య	127 20	బును	బును
111 23	మి	పడి	128 9	స్వర	స్వర
112 2	న	య	128 14	దంత	దంత
114 7	కర	కరి	128 23	బోరు	బోరు
112 17	గాడె	గాడె	129 1	మచ్చ	మచ్చ
113 11	రి	రి	129 3	తొం	నమి
115 4	శ్రీ	శ్రీ	130 11	గర్భ	గర్భ
116 2	స్వ	స్వ	130 18	చిత్ర	చిత్ర

శుద్ధపత్రం.

పుట, పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు	పుట పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
131 4	గించ	గించి	140 21	శిశ్యు	శిష్యు
131 5	తత్త్వం	దత్త్వం	141 7	యున్న	యును
131 21	తీతి	తీతి	141 21	దిచ్చి	దిచ్చ
132 6	ములభిం	మనుగమిం	142 2	సన్నచిం	సన్నజం
132 22	తానం	దానం	143 1	చుచుపి	చుచుచి
133 3	నిద	నిద	143 9	యయ్యఘ	యయ్యసఘ
133 9	హ్లాసం	హ్లాసం	144 18	భ్రామరీ	భ్రామరీ
137 11	గు, సిద్ధింగు, చిత్తంబుసిద్ధిం		145 18	లింగా	లింగ
137 15	మాత్రా	మంత్రా	146 18	మహా	మాహా
137 20	జీకటి	జీకటి	147 2	నంజ	నకజ
138 17	కివ	కిబ	147 6	బను	బగు
139 3	కర్మము	కర్మమ్ము	149 20	సిద్ధం	సిద్ధం
139 12	వన్క	వెన్క	150 17	శిఖండియు	శిఖండినియు
139 19	చోటున	చోటన	151 3	కాతెలి	కాదెలి
140 4	తా	దా	151 16	లనీ	లిసీ
140 7	లేడ	లేడ			

ఇంతవఱకుఁ జూపిన తప్పుబ్బులను జదువరులు శ్రద్ధగా గమనింపవలయునని కోరుచున్నాఁడను. ఇందు 108 పుటలు నేను బందరు లోనున్న దినములయందే ముద్రితమయినవి, ఇటీవల నశ్రద్ధచేయుట చేసి స్కంధమిహద్దుమాఁడేములును బ్రకటింపఁబడక మూలఁబడియుం బె, బందరులోనచ్చైన పుటలలోఁ గడుంగడువక్కువగాఁ బ్రమాదములుండుటకును, నిపుడచ్చైన పుటలలో నంతకన్న విస్తరించి ప్రమాదములుండుటకును గత మిపుడు పూర్తిలు స్వయముగాఁ జూడకపోవుటయేయని చదువరులు గుఱితింతురగాన విన్నంపరు. మఱి

యు నీక్రింది సవరణలనుగూడ గమనింపఁ గోరెదను.

ప్రథమస్కంధము- 46 వ పుట 270 పద్యములో కం|| “శంభుండును హరియును” అనుచోట, శంభుండును నజుండును, అనియు తృతీయస్కంధము- 31 వ పుట తుదిపంక్తిలో- “మృగయా” అనునో “మృగయా?” అనియు డిటో స్కంధమునందే 60 పుటలో గల పద్యములో నాల్గవచరణమున—“లోదలపోయకు” అనుచో “లోదలపోయకు” అనియు సవరించుకోఁగోరెదను.

॥ అచ్చువేయఁబడుచున్న పుస్తకములు. ॥

1 శ్రీవరాహందము 2 పాణిగృహీత 3 లక్షణాపరిణయము 4 పాండవజననము 5 పాండవప్రవాసము 6 పాండవాశ్వమేధము 7 మృచ్ఛకతిక 8 ముద్రారాక్షసము 9 బాలరామాయణము ప్రథమ భాగము 10 బుద్ధచరిత్ర 12 శంకశేషరవిలాసము (చెళ్ళపిళ్ళ సరసకవి రచితము) 12 పల్లెటూళ్ళ పట్టుదలలు (చక్కనిప్రహసనము). 13 అపూర్వకవిత్వావివేచనము (స్కూలు పిల్లల ఫార్సుసహితము) 14 విక్రమాంకదేవచరిత్ర (నచనము) 15 నానారాజసందర్శనము (రాజలీలికార్థ) 16 గీరతము 1వ భాగము 17 చంద్రప్రభ చరిత్ర 18 శృంఖలాత్పత్తి కథము 19 వైరాగ్యశతకము.

చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి

శతావధాని

శ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వరు లొనర్చిన తెలుగు పుస్తకములు.

1 రసికానందము.	0— 1— 6
2 శుకరంభాసంవాదము.	0— 4— 7
3 పాండవరాజసూయము	0— 5— 0
4 పాండవోద్యోగము.	1— 0— 0
5 పాండవవిజయము.	1— 0— 6
6 సుకన్య.	0— 5— 0
7 పండితరాయచరిత్ర.	0— 10— 0
8 అనర్థనారదము.	0— 8— 0
9 దంభవామనము.	0— 6— 0
10 కామేశ్వరీశతకము. (సర్వరసయుక్తము)	0— 4— 0
11 శనిగ్రహము. (ప్రసిద్ధికెక్కినది)	0— 1— 6
12 శతావధానసారము.	0— 12— 0
13 గీతము 2 వ భాగము (గురుదక్షిణ)	0— 10— 0
14 డిటా 3 వ భాగము (విగ్రహారాధనము)	0— 8— 0
15 గుంటూరుసీమ 1 వ భాగము (పూర్వరంగము)	1— 0— 0
16 డిటా 2 వ భాగము (ఉత్తరరంగము)	1— 0— 0
17 డిటా 3 వ భాగము (వేమనపుశతావధానము)	0— 12— 0
18 ఎత్వర్దు వట్టాభిషేకనాటకము	0— 6— 0
19 అష్టకములు	0— 4— 0
20 కాళీసహస్రము. (సంస్కృతము)	0— 6— 0
21 ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము	0— 12— 0
22 హరచరిత్రము	0— 12— 0
23 దివాకరాస్తమయము	0— 12— 0
24 బాలరామాయణము 2 వ భాగము	0— 8— 0
25 ఏలూమాహాత్మ్యము	0— 4— 0

